

4.3

MADS NIELSEN
Ryde Møllevej 2
7830 Vinderup

Dato: 19-01-2011
Sagsnr.: 044593-2010
Henv. til: Helene Kiærskou
Tlf.: 96117794

§ 12,3 TILLÆG TIL EKSISTERENDE MILJØGODKENDELSE

til
husdyrproduktionen på

Holstebrovej 30, 7830 Vinderup
matr.nr. 27a., Den sydvestlige Del, Ryde

**Tilladelsen er meddelt i
henhold til lov nr. 1486 af
4/12 2009 om
miljøgodkendelse m.v. af
husdyrbrug.**

Indholdsfortegnelse

STAMBLAD FOR VIRKSOMHEDEN	- 3 -
IKKE TEKNISK RESUMÉ	- 4 -
MEDDELELSE OM GODKENDELSE	- 5 -
MILJØGODKENDELSENS VILKÅR	- 6 -
GENERELLE FORHOLD.....	- 6 -
<i>Dokumentation.....</i>	<i>- 6 -</i>
<i>Frist for udnyttelse af godkendelsen.....</i>	<i>- 6 -</i>
<i>Ansøger og ejerforhold.....</i>	<i>- 6 -</i>
<i>Ophør af husdyrbruget .....</i>	<i>- 6 -</i>
UDBRINGNINGSAREALER.....	- 6 -
<i>Drift af husdyrbrugets arealer.....</i>	<i>- 6 -</i>
<i>Sædskiye.....</i>	<i>- 7 -</i>
<i>Udbringning af husdyrgødning.....</i>	<i>- 7 -</i>
<i>Fosfor .....</i>	<i>- 7 -</i>
<i>Nitrat.....</i>	<i>- 8 -</i>
<i>Forebyggelse af forurening af vandmiljøet.....</i>	<i>- 8 -</i>
<i>Bilag IV-arter .....</i>	<i>- 8 -</i>
<i>Grundvand.....</i>	<i>- 8 -</i>
OFFENTLIGHED OG GENERELLE FORHOLD.....	- 9 -
KLAGEVEJLEDNING.....	- 9 -
OFFENTLIGGØRELSE	- 9 -
RETSBESKYTTELSE.....	- 11 -
UDNYTTELSE AF GODKENDELSEN	- 11 -
OPLYSNINGER OM GRUNDLAG FOR MILJØGODKENDELSEN.....	- 12 -
AREALER- MILJØTEKNISK BESKRIVELSE OG VURDERING	- 13 -
GENERELLE FORHOLD.....	- 13 -
<i>Ansøger og ejerforhold.....</i>	<i>- 14 -</i>
HUSDYRBRUGETS UDBRINGNINGSAREALER	- 14 -
<i>Drift af arealer.....</i>	<i>- 14 -</i>
<i>Harmonikrav.....</i>	<i>- 18 -</i>
<i>Udskiftning af udbringningsarealer.....</i>	<i>- 19 -</i>
<i>Sædskiye.....</i>	<i>- 19 -</i>
<i>Udbringning af husdyrgødning.....</i>	<i>- 20 -</i>
GRUNDTVAND	- 23 -
<i>Vurdering.....</i>	<i>- 24 -</i>
VARETAGELSE AF HENSYN TIL LANDSKAB	- 28 -
NATURA 2000-OMRÅDER, BESKYTTET NATUR SAMT BILAG IV ARTER.....	- 30 -
TØR NATUR	- 30 -
BILAG IV-ARTER	- 30 -
GENERELLE BETRAGTNINGER FOR NATURA 2000 - VANDOMRÅDER.....	- 31 -
<i>Beskrivelse af Nissum Fjord og udpegningsgrundlag .....</i>	<i>- 32 -</i>
<i>Beskrivelse af Venø Sund og udpegningsgrundlaget.....</i>	<i>- 37 -</i>
<i>Herbicer.....</i>	<i>- 43 -</i>
<i>Næringsstoffer .....</i>	<i>- 43 -</i>
<i>Fosfor .....</i>	<i>- 43 -</i>
<i>Nitrat.....</i>	<i>- 51 -</i>
<i>Holstebro Kommunes vurdering af påvirkningen af Nissum Fjord og Venø Sund.....</i>	<i>- 53 -</i>
<i>Grundlaget for forhåndsvurderingen.....</i>	<i>- 55 -</i>
HOLSTEBRO KOMMUNES SAMLEDE VURDERING AF HUSDYRBRUGET	- 56 -
BILAG.....	- 57 -

BILAG 1 – OVERSIGTSKORT UDBRINGNINGSAREALER.....	- 57 -
BILAG 1 – OVERSIGTSKORT UDBRINGNINGSAREALER KORTUDSNIT 1/6.....	- 58 -
BILAG 1 – UDSPREDNINGSAREALER KORTUDSNIT 2.....	- 59 -
BILAG 1 – UDSPREDNINGSAREALER KORTUDSNIT 3.....	- 60 -
BILAG 1 – UDSPREDNINGSAREALER KORTUDSNIT 4.....	- 61 -
BILAG 1 – UDSPREDNINGSAREALER KORTUDSNIT 5	- 62 -
BILAG 1 – KORTUDSNIT 6.....	- 63 -
BILAG 2 – GØDNINGSTRANSPORTRUTER	- 64 -
BILAG 3 – KULTURHISTORISKE OG LANDSKABELIGE INTERESSEOMRÅDER.....	- 65 -
BILAG 4 – BESKYTTEDE STEN- OG JORDDIGER.....	- 66 -
BILAG 5 – FJORD- OG SØ OPLANDE	- 67 -
BILAG 6 – TERRÆNHÆLDNINGER 1/2	- 68 -
BILAG 6 – TERRÆNHÆLDNINGER 2/2	- 69 -
BILAG 7 – JORDTYPER	- 70 -
BILAG 8 – LAVBUNDS- OG DRÆNEDE AREALER I OPLANDET TIL NISSUM FJORD.....	- 71 -
BILAG 9 – NITRATKLASSER.....	- 72 -
BILAG 10 – SÆDSKIFTENOTAT	- 73 -

Stamblad for virksomheden

Godkendelsesdato:	19-01-2011
Godkendelse hjemmel, lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug	§ 12 stk. 3 over 100 DE i slagtekyllinger
Husdyrbrugets ejer	Mads Nielsen
Husdyrbrugets navn	GÅRDEJER MADS
Husdyrbrugets adresse	Holstebrovej 30, 7830 Vinderup
Husdyrbrugets telefonnumre	97440084 7 24275205
Husdyrbrugets kontaktperson	Mads Nielsen
Matr. nr.	1
Ejerlav	Nørkær Enge, Ryde
CVR-nr. / P-nr.	14290141 / 1000715342
CHR	18472
Ejendomsnr.	661-187148
Udarbejdet af	Holstebro Kommune, Natur og Miljø
Husdyrbrugets konsulent	Heden og Fjorden Nupark 47, 7500 Holstebro Carsten Hejlesen E-mail: che@hflc.dk Tlf. 96 29 69 38
Tilsynsmyndighed	Holstebro Kommune, tlf. 96 11 75 63

Ikke teknisk resumé

Holstebro Kommune meddelte den 23. december 2009 godkendelse til en produktion af 588.600 stk. 37-dages slagtekyllinger, på ejendommen matr. nr. 1, Nørkær Enge, Ryde, beliggende Holstebrovej 30, 7830 Vinderup.

Da beregningen af antal dyreenheder for slagtekyllinger pr. 1. august 2010 er ændret, har husdyrbruget behov for yderligere harmoniareal. Den 30. juli 2010 indsendte Mads Nielsen derfor anmeldelse om nye arealer, som ønskedes anvendt til udspredding af husdyrgødning fra slagtekyllingeproduktionen beliggende Holstebrovej 30, 7830 Vinderup. Allerede godkendte arealer i den eksisterende miljøgodkendelse fra december 2009 ønskedes fortsat som harmoniarealer. Holstebro Kommune vurderede dog, at der ikke kunne meddeles tilladelse, til at de anmeldte arealer indgik i husdyrbrugets harmoniareal uden forudgående miljøgodkendelse af disse, da anmeldte arealer blev vurderet som sårbare i forhold til nitratklasser.

Der er således den 9. november blevet indsendt ansøgning om tillæg til eksisterende miljøgodkendelse efter § 12 stk. 3 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug¹. Da der ikke sker ændringer i dyreholdets sammensætning, størrelse eller husdyrbrugets anlæg, omhandler nærværende tillæg således kun arealdelen. Anlæggsdelen af den eksisterende miljøgodkendelse af 23. december er således stadig gældende.

Ansøger råder over 250,86 ha ejet og forpagtet areal til udbringning af slagtekyllingedybstrøelsen. Desuden er der aftale om overførsel af husdyrgødning til andre ejendomme svarende til 84,50 DE.

Udbringningsarealerne er beliggende i oplandet til Nissum Fjord og Venø Sund, der er upeget som Natura 2000-områder. I oplandet til Nissum Fjord, der er overbelastet med fosfor, er enkelte arealer helt eller delvist drænede og/eller delvist beliggende i lavbundsområde, hvorfor disse vurderes som særlige risikoarealer mht. udvaskning af fosfor. Der stilles derfor vilkår om, at såfremt der ikke er ledig fosforbindingskapacitet, opretholdes fosforbalance på risikoarealerne.

---

¹ Lov nr. 1486 af 4/12-2009 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

Meddelelse om godkendelse

Miljøgodkendelsen fastlægger de vilkår, der gælder for slagtekyllingeproduktionen på Holstebrovej 30, 7830 Vinderup. Slagtekyllingeproduktionen, der er større end 100 DE er omfattet af § 12 miljøgodkendelse i henhold til Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Miljøgodkendelsen gives således som et tillæg til eksisterende godkendelse i henhold til § 12 stk. 3 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Husdyrbruget er desuden omfattet af reglerne for IPPC, jf. IPPC-direktivet².

Holstebro Kommune er godkendelses- og tilsynsmyndighed for virksomhedens forhold til det eksterne miljø. Godkendelsen omfatter alle aktiviteter, der hører under husdyrbruget. Der drives ikke bivirksomhed på husdyrbruget.

Baseret på de givne oplysninger i ansøgningen og suppleret med kommunens vilkår og vurderinger meddeles Mads Nielsen, godkendelse af den ansøgte arealdrift på ejendommen matr. nr. 1, Nørkær Enge, Ryde, beliggende Holstebrovej 30, 7830 Vinderup.

Den eksisterende miljøgodkendelse af 23. december 2009 er delt op i en særlig godkendelse af anlægget (husdyrholdet, bygninger, gødningsanlæg og andre faste installationer), og en særlig godkendelse af udspretningsarealerne. De to godkendelser kan reguleres uafhængigt af hinanden. Nærværende tillæg omhandler således kun arealdelen, hvorfor vilkår 1 -30 i den eksisterende miljøgodkendelse af 23. december 2009 er således fortsat gældende. Tillægget til godkendelsen bygger på husdyrbrugets ansøgning, tilsyn på husdyrbruget og supplerende oplysninger samt kommunens konkrete vurdering støttet af miljøstyrelsens vejledninger og orienteringer.

Tillægget omfatter alle ejede og forpagtede udbringningsarealer under bedriften.

På Holstebro Kommunes vegne

Helene Kiærskou
Agronom

---

² Direktiv om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (IPPC-direktivet). Rådets direktiv 96/61/EF af 24. september 1996.

Miljøgodkendelsens vilkår

Vilkår 1 -30 i den eksisterende miljøgodkendelsen af 23. december 2009 er fortsat gældende.

Generelle forhold

DOKUMENTATION

---

1. Husdyrbruget skal etableres og drives, som det er beskrevet i ansøgningen og de supplerende oplysninger, og som det er sammenfattet i godkendelsens miljøtekniske beskrivelse og vurdering, medmindre vilkårene i denne godkendelse og senere afgørelser foreskriver andet.
2. På tilsynsmyndighedens forlangende skal husdyrbruget dokumentere overholdelse af denne godkendelses vilkår. Mark- og gødningsplaner skal efter anmodning kunne fremlægges for tilsynsmyndigheden. Der skal på forlangende fremvises dokumentation herfor for de seneste fem år.

FRIST FOR UDNYTTELSE AF GODKENDELSEN

---

3. Godkendelsen bortfalder såfremt denne ikke er udnyttet inden 2 år fra godkendelsesdatoen.

ANSØGER OG EJERFORHOLD

---

4. Ændringer i ejerforhold eller ændringer i, hvem der er ansvarlig for driften, skal meddeles til kommunen senest 14 dage efter at ændringen har fundet sted.

OPHØR AF HUSDYRBRUGET

---

5. Ved ophør af husdyrbruget skal stalde rengøres, gyllebeholdere og gyllekanaler/kummer m.v. tømmes, eventuelle kompostmarkstakke fjernes og bortskaffes miljømæssigt forsvarligt. Eventuelle oplag af olier, sprøjtemidler, kemikalier etc. skal bortskaffes til godkendt modtager. Såfremt driftsbygninger ikke er nødvendige eller brugbare til landbrugsformål, kan Holstebro Kommune kræve, at bygningerne rives ned, og materialerne bortskaffes til genanvendelse eller lignende. Omkostninger i forbindelse hermed påhviler husdyrbruget.

Udbringningsarealer

DRIFT AF HUSDYRBRUGETS AREALER

---

6. Godkendelsen omfatter kun de ansøgte udbringningsarealer, der fremgår af bilag 1 kortudsnit 1-6.
7. Der må maksimalt tilføres husdyrgødning på bedriftens arealer svarende til 351,02

DE med den husdyrgødningssammensætning og næringsstofmængde, der fremgår af tabel 1 og således, at der på husdyrbrugets udbringningsareal ikke udbringes mere end 1,4 DE/ha.

8. I forbindelse med indgåelse af gødningsaftaler, der ikke er omfattet af selvstændig godkendelse, skal husdyrbruget kunne dokumentere, at gødningen udspredes på de hertil ansøgte og godkendte arealer.

SÆDSKIFTE

---

9. Der skal anvendes grundvandssædskifte G6 med vårafgrøde og minimum 60 % miljøgræs på markerne nr. 14-0 og 15-0, jf. bilag 10.
Der skal hvert dyrkningsår etableres mindst den angivne procent på arealerne med det pågældende sædskifte.
Tilsynsmyndigheden skal hvert år kunne konstatere at efterafgrøderne er etableret korrekt på hele det pågældende areal med miljøgræs fra høst og frem til 1. februar det følgende år.
Det er ansøgers ansvar at etableringen er vellykket.
Der accepteres kun udlæg af græs i forbindelse med etablering af dækafgrøden dvs. udlægning af græs i foråret i vintersæd og udlægning efter høst af hovedafgrøden accepteres ikke.
Der er ingen krav til græsart.
Der må ikke anvendes gødning eller græssende dyr på arealet fra høst og frem til 1. februar.

UDBRINGNING AF HUSDYRGØDNING

---

10. Udbringning af husdyrgødning skal ske i overensstemmelse med god landmandspraksis, således at lugtgener, ammoniakfordampning og støj begrænses. Udbringning skal så vidt muligt ske på hverdage indenfor normal arbejdstid. I tætbebyggede områder skal nedfældning eller nedbringning ske umiddelbart efter udbringning.

Såfremt god landmandspraksis ikke efterleves, kan tilsynsmyndigheden meddele påbud med henblik på at sikre, at god landmandspraksis overholdes.
11. Ved tilsvining af det offentligt tilgængelige vejareal i forbindelse med arbejdskørsel, skal der opstilles skilte, der informerer andre trafikanter om forholdene. Det offentlige vejareal skal rengøres efter arbejdskørslens ophør.

FOSFOR

---

12. Der skal opretholdes en dyrkningsfri randzone på minimum 10 meter mellem vandløbet Kojborg Bæk (Ulstrup Bæk) og mark 62-0. Desuden skal markdriften på markens nordlige side tilrettelægges således, at denne finder sted parallelt med vandløbet i en zone på minimum 10 meter fra markskel.

13. På mark 61-0 skal markdriften tilrettelægges således, at denne finder sted parallelt med Køjborg Bæk (Ulstrup Bæk) i en zone på minimum 10 meter fra markskel. Den parallelle markdrift skal finde sted langs mark 61-0's nordvestlige skel beliggende langs vandløbet.

NITRAT

---

14. Der skal etableres 3,10 procentpoint ekstra efterafgrøder udover plantedirektoratets generelle lovpligtige krav på det til enhver tid gældende efterafgrødegrundlag.

FOREBYGGELSE AF FORURENING AF VANDMILJØET

---

15. Udbringning af gødning m.m. må ikke foretages, når jorden er mættet med vand, oversvømmet, frossen eller dækket af sne, samt på skrånende arealer, hvor der er risiko for afstrømning.
16. Udbringning af gødning m.m. må ikke foretages forud for varslede kraftige regnskyll/store nedbørsmængder og skal foretages så tæt som muligt på det tidspunkt, hvor afgrøden har maksimal næringsstofoptag og størst vækst.
17. Ved afgrødehøjde under 10 cm skal husdyrgødning udbringes under ideelle vejrforhold, dvs. køligt, fugtigt og vindstille eller ved direkte nedfældning.
18. Der må ikke etableres afvandingsrender på markerne til afledning af vand til vandløb, grøfter, søer, dræn eller lignende.

BILAG IV-ARTER

---

19. Såfremt bilag IV-arter verificeres i området, skal der etableres en 10 meter gødskningsfri zone omkring det pågældende vandhul på udbringningsarealet.

GRUNDVAND

---

20. Der må ikke spredes husdyrgødning indenfor en afstand af 300 meter fra Ryde-Stendis-Højbjerg Vandværk.

Offentlighed og generelle forhold

Klagevejledning

Afgørelsen om godkendelse er truffet i medfør af § 12,3 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug nr. 1486 af 4. december 2009.

Afgørelsen om godkendelse kan inden 4 uger efter afgørelsens annoncering, dvs. inden den 16-02-2011 indenfor Rådhusets åbningstid påklages til Miljøklagenævnet. Ved klage over godkendelsen kan Miljøklagenævnet bestemme, at klagen har opsættende virkning.

Klageberettigede er ansøger, Miljøministeren og enhver, der har individuel, væsentlig interesse i sagens udfald. Høringsberettigede er orienteret ved annonce i Holstebro Onsdag den 19-01-2011.

Eventuel klage over miljøgodkendelsen skal indgives skriftligt, og klagen skal stiles til Miljøklagenævnet, Rentemestervej 8, 2400 København NV, men skal indsendes til Holstebro Kommune, Natur og Miljø, Nupark 51, 7500 Holstebro eller pr. mail til teknik.miljoe@holstebro.dk. Klagen videresendes derefter til Miljøklagenævnet sammen med sagens akter og kommunens bemærkninger til sagen.

Der gøres opmærksom på, at en klage ikke har opsættende virkning for udnyttelsen af godkendelsen, med mindre Miljøklagenævnet bestemmer andet, jf. lovens § 81. Udnyttelse af godkendelsen sker dog på eget ansvar, og indskrænker ikke klagemyndighedens ret til at ændre eller ophæve afgørelsen.

Søgsmål til prøvelse af afgørelser efter loven eller de regler, der fastsættes i medfør af loven, skal i henhold til § 90 være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes søgsmålsfristen dog altid fra bekendtgørelsestidspunktet. I tilfælde af at afgørelsen påklages, regnes fristen først fra det tidspunkt, hvor der foreligger en endelig afgørelse.

Offentliggørelse

Afgørelsen sendes til:

- Mads Nielsen, Ryde Møllevej 2, 7830 Vinderup (ansøger)

Orientering om meddelelse af miljøgodkendelse samt miljøgodkendelse er sendt til:

- Carsten Hejlesen, Heden og Fjorden, Nupark 47, 7500 Holstebro, e-mail: che@hflc.dk
- Danmarks Naturfredningsforening – Holstebro – V/Ole Primdahl, Vindelevgård 192, 7830 Vinderup
- Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø. E-post: dn@dn.dk;
- Miljøcenter Ringkøbing, Holstebrovej 31, 6950 Ringkøbing. E-post: post@rin.mim.dk
- Embedslægeinstitutionen Midtjylland, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg. E-post: midt@sst.dk
- Danmarks Fiskeriforening, Nordensvej 3, Taulov, 7000 Fredericia. E-post: mail@dkfisk.dk
- Danmarks Sportsfiskerforbund, v/ Erik Schou Nielsen, Rosenvej 18, 8240 Risskov, enie@akademiarhus.dk

- Danmarks Sportsfiskerforbund, v/ Lars Brinch Thygesen, lbt@sportsfiskerforbundet.dk
- Ferskvandsfiskeriforeningen v/ Niels Barslund, Vormstrupvej 2, 7540 Haderup. E-post: nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk
- Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 Kbh. V, E-post: natur@dof.dk
- Dansk Ornitologisk Forening (DOF-Vestjylland), E-post: holstebro@dof.dk
- Det Økologiske Råd, Blegdamsvej 4B, 2200 København N. E-post: husdyr@ecocouncil.dk
- Holstebro Museum. E-post: niels.terkildsen@holstebro-museum.dk

Orientering om meddelelse af miljøgodkendelse er sendt til:

- Dorte Norup, Baunehøjvej 2, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Karen Qvist Kristensen, Ryde Møllevej 6, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Søren Vejsgaard Pedersen, Rydevej 14, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Johannes Skouv Christensen, Søbakken 4, 7500 Holstebro (bortforpagter)
- Jørgen Routh Sørensen, Ryde Møllevej 12, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Peder Vejsgård Jensen, Rydevej 19, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Jens Jøs Olesen, Rydevej 5, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Hanne Lørup Moesgaard Hansen, Rydbjergvej 23, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Henrik Andersen, Østergårdvej 1, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Klaus Bak Rolighed, Svenstrupvej 5, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Vagn Iversen, Salshøjvej 4, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Torben Mikkelsen, Viborgvej 156, 7500 Holstebro (bortforpagter)
- Jens Meldgaard, Vester Trabjergvej 7, 7500 Holstebro (Gylleaftale)
- Søren Holst, Lindebjergvej 19, 7560 Hjerm (Gylleaftale)
- Jens Christian Miltersen, Holstebrovej 18, 7830 Vinderup (nabo)
- Anders Nedergaard, Holstebrovej 20, 7830 Vinderup (nabo)
- Henning Georg Ringgard, Holstebrovej 22, 7830 Vinderup (nabo)
- Henrik Brunsgaard Fihl, Holstebrovej 24, 7830 Vinderup (nabo)
- Ingrid Kryger Kruse, Holstebrovej 26, 7830 Vinderup (nabo)
- Ib Thomsen, Holstebrovej 28, 7830 Vinderup (nabo)
- Ole Johansen Daasbjerg, Holstebrovej 32, 7830 Vinderup (nabo)
- Leif Christensen, Holstebrovej 34, 7830 Vinderup (nabo)

Udkast til afgørelse har været i høring hos nedenstående fra d. 17-12- 2010 til d. 07-01-2011:

- Mads Nielsen, Ryde Møllevej 2, 7830 Vinderup (ansøger)
- Carsten Hejlesen, Heden og Fjorden, Nupark 47, 7500 Holstebro, e-mail: che@hflc.dk
- Dorte Norup, Baunehøjvej 2, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Karen Qvist Kristensen, Ryde Møllevej 6, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Søren Vejsgaard Pedersen, Rydevej 14, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Ejnar Christensen, Borbjerg Byvej 8, 7500 Holstebro (bortforpagter)
- Christen Skouv Christensen, Kopperupvej 97, 7500 Holstebro (bortforpagter)
- Johannes Skouv Christensen, Søbakken 4, 7500 Holstebro (bortforpagter)
- Jørgen Routh Sørensen, Ryde Møllevej 12, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Peder Vejsgård Jensen, Rydevej 19, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Jens Jøs Olesen, Rydevej 5, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Hanne Lørup Moesgaard Hansen, Rydbjergvej 23, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Henrik Andersen, Østergårdvej 1, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Lars Knudsen, Salshøjvej 9, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Klaus Bak Rolighed, Svenstrupvej 5, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Vagn Iversen, Salshøjvej 4, 7830 Vinderup (bortforpagter)
- Torben Mikkelsen, Viborgvej 156, 7500 Holstebro (bortforpagter)
- Jens Meldgaard, Vester Trabjergvej 7, 7500 Holstebro (Gylleaftale)
- Søren Holst, Lindebjergvej 19, 7560 Hjerm (Gylleaftale)
- Jens Christian Miltersen, Holstebrovej 18, 7830 Vinderup (nabo)
- Anders Nedergaard, Holstebrovej 20, 7830 Vinderup (nabo)
- Henning Georg Ringgard, Holstebrovej 22, 7830 Vinderup (nabo)

- Henrik Brunsgaard Fihl, Holstebrovej 24, 7830 Vinderup (nabo)
- Ingrid Kryger Kruse, Holstebrovej 26, 7830 Vinderup (nabo)
- Ib Thomsen, Holstebrovej 28, 7830 Vinderup (nabo)
- Ole Johansen Daasbjerg, Holstebrovej 32, 7830 Vinderup (nabo)
- Leif Christensen, Holstebrovej 34, 7830 Vinderup (nabo)

I høringsperioden er der indkommet bemærkninger fra følgende:

- (Ingen) bemærkninger modtaget

Retsbeskyttelse

Godkendelsen omfatter arealdriften på adressen Holstebrovej 30, 7830 Vinderup.

I 8 år efter godkendelsens meddelelse, er godkendelsen omfattet af retsbeskyttelse. Holstebro Kommune kan derfor ikke tage godkendelsen op til revurdering indenfor de 8 år.

Holstebro Kommune kan dog tage godkendelsen op til revurdering indenfor de 8 år og om nødvendigt meddele påbud eller forbud, jf. § 40 stk. 2 i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug nr. 1486 af 4/12-2009, hvis der er fremkommet nye oplysninger om forureningens skadelige virkning, hvis forureningen medfører miljømæssige skadevirkninger, der ikke kunne forudses ved godkendelsens meddelelse, eller hvis forureningen i øvrigt går ud over det, som blev lagt til grund ved godkendelsens meddelelse.

Godkendelsen skal, jf. § 17 i bekendtgørelse nr. 294 af 31/03-2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug, regelmæssigt og mindst hvert 10. år tages op til revurdering. Den første regelmæssige revurdering skal dog foretages senest, når der er forløbet 8 år - dvs. i år 2018.

Det skal bemærkes, at tilsynsmyndigheden altid kan revidere vilkårene i en godkendelse, jf. lovens § 53 stk. 2, for at forbedre husdyrbrugets egenkontrol eller opnå et mere hensigtsmæssigt tilsyn.

Godkendelsen træder i kraft den 19-01-2011. Opmærksomheden henledes på, at såfremt afgørelsen påklages, kan klagemyndigheden beslutte at ændre vilkårene i godkendelsen eller helt at ophæve godkendelsen.

Udnyttelse af godkendelsen

Der er stillet vilkår om, at godkendelsen skal være udnyttet senest 2 år efter meddelelse af godkendelsen.

Oplysninger om grundlag for miljøgodkendelsen

Godkendelsens vilkår er meddelt med baggrund i kommunens vurderinger og bl.a. følgende af miljøstyrelsens vejledninger og orienteringer:

- Vejledning nr. 2/2001 Luftvejledningen,
- Vejledning nr. 5/1984 Ekstern støj fra virksomheder,
- Vejledning nr. 6/1984 Måling af ekstern støj fra virksomheder,
- Vejledning nr. 4/1997 om miljøgodkendelse af husdyrbrug,
- Vejledning nr. 97/2002 om husdyrhold og arealkrav,
- Vejledning nr. 9795/2005 om rotter,
- Vejledning om tilladelse og miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

samt

- Miljøcenter Fyn/Trekantområdets "Vejledende retningslinier for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde". 2. udgave udarbejdet maj 2002.
- IPPC Reference Document on Best Available Techniques for Intensive Rearing of Poultry and Pigs, juli 2003.
- Statens Skadedyrlaboratorium rapport nr. 3 / 2002. Retningslinier for fluebekæmpelse på gårde med husdyr.

Udover vilkårene i nærværende miljøgodkendelse er husdyrbruget underlagt bestemmelserne i gældende love og anordninger – hvis disse regler er skærpede i forhold til vilkårene i denne godkendelse.

Husdyrbruget har pligt til at kende og overholde gældende lovgivning, samt eventuelle revisioner og ændringer i den gældende lovgivning. Gældende love og regler kan bl.a. findes på www.retsinfo.dk.

AREALER- Miljøteknisk beskrivelse og vurdering

Generelle forhold

Den miljøtekniske beskrivelse er udarbejdet på baggrund af den fremsendte ansøgning, herunder fremsendte supplerende oplysninger. Den miljøtekniske vurdering er Holstebro Kommunes redegørelse for, og vurdering af, om forudsætningerne for at meddele miljøgodkendelsen er opfyldt, dvs. at godkendelsen er ledsaget af sådanne vilkår, at risikoen for forurening eller væsentlige gener for omgivelserne begrænses.

Godkendelsesmyndigheden kan meddele miljøgodkendelse efter lovens § 12 stk. 3, hvis den finder det godtgjort, at husdyrbruget

- har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forurening ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, og
- i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne.

Ved vurderingen af, om husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen, skal det bl.a. sikres, at husdyrbruget indrettes og drives på en sådan måde,

- at beskyttelsen af jord, grundvand, overfladevand og natur med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder, herunder områder, der er beskyttet mod tilstandsændringer eller fredet, udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde eller udpeget som særlig sårbart over for næringsstofpåvirkning, finder sted,
- at der er truffet de nødvendige foranstaltninger til begrænsning af eventuelle gener for naboer (lugt-, støj-, støv-, flue- og lysgener, affaldsproduktion m.v.),
- at hensynet til de landskabelige værdier er varetaget,
- at mulighederne for at substituere særligt skadelige eller betænkelige stoffer med mindre skadelige eller betænkelige stoffer er udnyttet,
- at produktionsprocesserne er optimeret i det omfang det er muligt,
- at til- og frakørsel til virksomheden vil kunne ske uden væsentlige miljømæssige gener for de omboende.

Nedenstående vil bedriftens aktiviteter blive vurderet iht. ovenstående i det omfang det er relevant.

ANSØGER OG EJERFORHOLD

Mads Nielsen ejer og driver husdyrbruget Holstebrovej 30, 7830 Vinderup. Mads Nielsen ejer endvidere slagtekyllingeproduktioner på Baunehøjvej 3, 7830 Vinderup og Ulstrupvej 4, 7830 Vinderup samt ejendommen på Ryde Møllevej 2, 7830 Vinderup. Den drifts- og miljøansvarlige på ejendommen er Mads Nielsen. Det vurderes at være vigtigt, at personer, der arbejder på ejendommen, kender godkendelsens vilkår, for den del af driften, som de arbejder med.

Der stilles vilkår om, at hvis der sker ændringer i ejerforhold eller ændringer i de personer der er ansvarlige for driften, herunder ansvarlig for de miljømæssige forhold på husdyrbruget, skal dette skriftligt anmeldes til Holstebro Kommune inden for 14 dage.

Husdyrbrugets udbringningsarealer

DRIFT AF AREALER

Af tabel 1 fremgår de forskellige husdyrgødningstyper og næringsstofsammensætning, der vil blive udbragt på udspretningsarealerne.

Som det ses modtager udbringningsarealerne husdyrgødning svarende til 195,90 DE fra husdyrbruget på Baunehøjvej 3, 7830 Vinderup, minkgylle svarende til 15,00 DE fra Ryde Møllevej 12, 7830 Vinderup og kvægdybstrøelse svarende til 5,00 DE.

Der afsættes kyllingedybstrøelse svarende til 64,00 DE (6.499,67 kg N, 1.093,04 kg P) til Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm, drevet under CVR nr. 11049982. Dele af aftalearealerne er beliggende i oplandet til Nissum og Kaas Bredning (Venø Bugt) i et område, der er udpeget som nitratklasse 1, hvorfor udbringning på disse arealer ikke kan ske uden forudgående arealgodkendelse af udbringningsarealerne. Struer Kommune har udarbejdet arealgodkendelse herfor. Der afsættes endvidere kyllingedybstrøelse svarende til 20,50 DE (2.081,93 kg N, 350,11 kg P) til Vester Trabjergvej 7, 7500 Holstebro, drevet under CVR nr. 26430313. Der udarbejdes ikke en § 16 arealgodkendelse for sidstnævnte arealer, da de hverken er beliggende i nitratklasse, fosforklasse, vandløbsnært etc. hvorfor der ikke findes grundlag for dette. Vurderingen af disse arealer indgår i nærværende godkendelse.

Tabel 1. Husdyrgødningstyper og næringsstofsammensætning til udspretning på udbringningsarealerne.

Besætning	Gødningstype	Kg N	Kg P	DE
Produceret på Holstebrovej 30, 7830 Vinderup	Kyllingedybstrøelse	19.204,58	3.828,14	219,62
Tilført fra Baunehøjvej 3, 7830 Vinderup	Kyllingedybstrøelse	16.776,46	3.414,32	195,90
Tilført fra Ryde Møllevej 12, 7830 Vinderup	Minkgylle	1.785,00	459,00	15,00
Tilført fra Østergårdvej 1, 7830 Vinderup	Kvægdybstrøelse	504,70	53,90	5,00
Korrigeret til ny norm (2010/2011) for N		6.219,27	-	-
Produceret og tilført i alt		44.490,01	7.755,36	435,52
Fraført til Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm	Kyllingedybstrøelse	-6.499,67	-	-64,00

Besætning	Gødningstype	Kg N	Kg P	DE
			1.093,04	
Fraført til Vester Trabjergvej 7, 7500 Holstebro	Kyllingedybstrøelse	-2.081,93	-350,11	-20,50
Fraført i alt		8.581,60	1.443,15	84,50
I alt til udbringning på husdyrbrugets arealer		35.908,41	6.312,21	351,02

Sammensætningen af husdyrgødningen har betydning for den vurdering Holstebro Kommune foretager af miljøpåvirkningen ved udbringning af husdyrgødning. Der stilles derfor vilkår om, at sammensætning og maksimal mængde af husdyrgødning ikke må afvige fra det i tabel 1 angivne.

De ejede og forpagtede areal er udgør 250,86 ha, derudover er der indgået gylleaftaler for 95,14 ha. Udspretningsarealerne er fordelt i henhold til skema 2 og er beliggende i henhold til bilag 1 kortudsnit 1-6.

Skema 2. Mark nr., areal drifts- og ejerforhold for de udspretningsarealer, der indgår i vurderingen af ansøgningen.

Marknr.	ha	Type	Matrikel	Ejer / bortforpagter
1-0	9,15	Ejet	20A, Den Sydvestlige Del, Ryde	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
2-0	6,18	Ejet	20D, Den sydvestlige Del, Ryde	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
3-0	0,91	Ejet	20 H, Den sydvestlige Del, Ryde	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
4-0	1,77	Ejet	22F, Den Sydvestlige Del, Ryde	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
8-0	3,86	Ejet	6 B,Sevel Skovby By, Sevel	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
9-0	1,27	Ejet	6 B,Sevel Skovby By, Sevel	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
10-0	4,24	Ejet	6 B,Sevel Skovby By, Sevel	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
11-0	3,71	Ejet	6 B,Sevel Skovby By, Sevel	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
14-0	1,08	Ejet	3G, Sevel Skovby By, Sevel	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
15-0	6,45	Ejet	3F, Sevel Skovby By, Sevel	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
16-0	1,07	Forpagtet	7B, Sevel Skovby By, Sevel	Dorte og Torben Norup, Baunehøjvej 2, 7830 Vinderup
17-0	2,16	Forpagtet	5A, Sevel Skovby By, Sevel	Dorte Norup og Torben, Baunehøjvej 2, 7830 Vinderup
18-0	2,41	Forpagtet	17B, Den Sydvestlige Del, Ryde	Kuno Flaskager Kristensen og Karen Qvist Kristensen, Ryde Møllevvej 6, 7830 Vinderup
19-0	1,95	Forpagtet	42C, Sevelskov, Sevel	Dorte Norup, Baunehøjvej 2, 7830 Vinderup
20-0	15,47	Forpagtet	21A, , Den Sydvestlige Del, Ryde	Søren Vejsgaard Pedersen, Rydevej 14, 7830 Vinderup
21-0	2,55	Forpagtet	21A, , Den Sydvestlige Del, Ryde	Søren Vejsgaard Pedersen, Rydevej 14, 7830 Vinderup
30-0	4,33	Ejet	55, Landting Hgd., Ejsing	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
33-0	6,36	Ejet	1, Nørkær Enge, Ryde	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
34-0	8,04	Ejet	1, Nørkær Enge, Ryde	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup

35-0	3,35	Ejet	1, Nørkær Enge, Ryde	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
35-1	1,98	Ejet	1, Nørkær Enge, Ryde	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
41-0	7,86	Forpagtet	1 H, Kjeldsmark, Borbjerg	Johannes Skouv Christensen, Søbakken 4, 7500 Holstebro
42-0	8,21	Forpagtet	1 H, Kjeldsmark, Borbjerg	Johannes Skouv Christensen, Søbakken 4, 7500 Holstebro
43-0	2,51	Forpagtet	1 F, Den mellemste Del, Borbjerg	Johannes Skouv Christensen, Søbakken 4, 7500 Borbjerg
44-0	1,20	Forpagtet	1 F, Den mellemste Del, Borbjerg	Johannes Skouv Christensen, Søbakken 4, 7500 Borbjerg
45-0	0,54	Forpagtet	1 F, Den mellemste Del, Borbjerg	Johannes Skouv Christensen, Søbakken 4, 7500 Holstebro
46-0	3,26	Forpagtet	16 A, Den sydvestlige Del, Ryde	Jørgen Routh Sørensen, Ryde Møllevvej 12, 7830 Vinderup
47-0	2,41	Forpagtet	16 A, Den sydvestlige Del, Ryde	Jørgen Routh Sørensen, Ryde Møllevvej 12, 7830 Vinderup
48-0	2,48	Forpagtet	16 A, Den sydvestlige Del, Ryde	Jørgen Routh Sørensen, Ryde Møllevvej 12, 7830 Vinderup
49-0	1,58	Forpagtet	16 A, Den sydvestlige Del, Ryde	Jørgen Routh Sørensen, Ryde Møllevvej 12, 7830 Vinderup
50-0	3,35	Forpagtet	16 A, Den sydvestlige Del, Ryde	Jørgen Routh Sørensen, Ryde Møllevvej 12, 7830 Vinderup
52-0	1,22	Ejet	27A, Den sydvestlige Del, Ryde	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
54-0	17,82	Ejet	27D og 27E, Den sydvestlige Del, Ryde	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
55-0	8,44	Ejet	27A, Den sydvestlige Del, Ryde	Mads Nielsen, Ryde Møllevvej 2, 7830 Vinderup
60-0	13,43	Forpagtet	22D, Den sydvestlige Del, Ryde	Peder Vejsgård Jensen, Rydevej 19, 7830 Vinderup
61-0	6,02	Forpagtet	25A, Den sydvestlige Del, Ryde	Peder Vejsgård Jensen, Rydevej 19, 7830 Vinderup
62-0	1,63	Forpagtet	25H, Den sydvestlige Del, Ryde	Peder Vejsgård Jensen, Rydevej 19, 7830 Vinderup
65-0	8,05	Forpagtet	8A, Den sydvestlige Del, Ryde	Jens Jøs Olesen, Rydevej 5, 7830 Vinderup
66-0	2,58	Forpagtet	8A, Den sydvestlige Del, Ryde	Jens Jøs Olesen, Rydevej 5, 7830 Vinderup
67-0	23,06	Forpagtet	9A, Den sydvestlige Del, Ryde	Hanne Lørup Moesgaard Hansen, Rydbjergvej 23, 7830 Vinderup
67-1	5,95	Forpagtet	11A, Den sydvestlige Del, Ryde	Hanne Lørup Moesgaard Hansen, Rydbjergvej 23, 7830 Vinderup
68-0	9,50	Forpagtet	10A, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Henrik Andersen, Østergårdvej 1, 7830 Vinderup
68-1	0,62	Forpagtet	10M, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Henrik Andersen, Østergårdvej 1, 7830 Vinderup
68-2	1,55	Forpagtet	10L, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Henrik Andersen, Østergårdvej 1, 7830 Vinderup
68-3	2,30	Forpagtet	10C, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Henrik Andersen, Østergårdvej 1, 7830 Vinderup
68-4	1,93	Forpagtet	10C, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Henrik Andersen, Østergårdvej 1, 7830 Vinderup
68-5	0,83	Forpagtet	10A, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Henrik Andersen, Østergårdvej 1, 7830 Vinderup
68-6	3,86	Forpagtet	10A, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Henrik Andersen, Østergårdvej 1, 7830 Vinderup
68-7	1,34	Forpagtet	10A, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Henrik Andersen, Østergårdvej 1, 7830 Vinderup
68-8	4,39	Forpagtet	24A, Handbjerg Hovgård,	Henrik Andersen, Østergårdvej 1,

			Handbjerg	7830 Vinderup
68-9	1,75	Forpagtet	8B, Landting Hgd, Ejsing	Henrik Andersen, Østergårdvej 1, 7830 Vinderup
69-0	12,91	Forpagtet	12B, Bjert By, Sahl Og 4A, Bjert By, Sahl	Klaus Bak Rolighed, Svenstrupvej 5, 7830 Vinderup Og Vagn Iversen, Salshøjvej 4, 7830 Vinderup
I alt	250,86			
1-0 Søren Holst	4,67	Aftaleareal	1G, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
3-0 Søren Holst	8,89	Aftaleareal	20A, Den Sydvestlige Del, Ryde	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
6-0 Søren Holst	1,05	Aftaleareal	1G, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
7-0 Søren Holst	7,06	Aftaleareal	1Q, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
7-1 Søren Holst	0,90	Aftaleareal	1Q, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
7-2 Søren Holst	2,64	Aftaleareal	1Q, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
8-0 Søren Holst	0,63	Aftaleareal	1Q, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
9-0 Søren Holst	2,26	Aftaleareal	1G, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
9-1 Søren Holst	0,86	Aftaleareal	1G, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
9-2 Søren Holst	1,18	Aftaleareal	1G, Handbjerg Hovgård, Handbjerg	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
10-0 Søren Holst	7,54	Aftaleareal	-	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
11-0 Søren Holst	8,65	Aftaleareal	-	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
12-0 Søren Holst	8,34	Aftaleareal	-	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
13-0 Søren Holst	6,91	Aftaleareal	-	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
14-0 Søren Holst	7,84	Aftaleareal	-	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
15-0 Søren Holst	1,29	Aftaleareal	1E, Vinderupgård, Sahl	Søren Holst, Lindeborgvej 19, 7560 Hjerm
I alt	70,71			
100-0	5,08	Aftaleareal	4A, Trabjerg By, Borbjerg	Jens Meldgaard, Vester Trabjergvej 7, 7500 Holstebro
102-0	4,56	Aftaleareal	8C, Trabjerg By, Borbjerg	Jens Meldgaard, Vester Trabjergvej 7, 7500 Holstebro
103-0	4,09	Aftaleareal	5E, Borbjerg By, Borbjerg	Torben Mikkelsen, Viborgvej 156, 7500 Holstebro
104-0	5,25	Aftaleareal	5E, Borbjerg By, Borbjerg	Torben Mikkelsen, Viborgvej 156, 7500 Holstebro
105-0	2,70	Aftaleareal	5E, Borbjerg By, Borbjerg	Torben Mikkelsen, Viborgvej 156, 7500 Holstebro
106-0	2,77	Aftaleareal	31L, Den Mellemste Del, Borbjerg	Torben Mikkelsen, Viborgvej 156, 7500 Holstebro
I alt	24,45			

I henhold til husdyrlovens § 17, stk. 3 og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen §§ 15 og 16 må der ikke ske ændringer i udbringningsarealet eller indgås aftaler om udbringning af husdyrgødning på tredjemands arealer uden forudgående godkendelse fra

godkendelsesmyndigheden. Der må ikke modtages slam eller andet affald med næringsstofindhold til udbringning på marker eller lignende.

Der stilles vilkår om, at der til enhver tid over for Holstebro Kommune skal kunne fremlægges diverse sædskifteplaner, gødningsplaner eller lignende, som dokumenterer, at gødningen udbringes og opbevares miljømæssigt forsvarligt i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen.

HARMONIKRAV

I husdyrbekendtgørelsen stilles der krav om et bestemt forhold mellem det areal, der kan anvendes til udbringning af husdyrgødning på bedriften og den mængde husdyrgødning, der udbringes (harmonikrav). Iht. husdyrgødningsbekendtgørelsens § 27 stk. 1 må der udsprede 1,4 DE/ha pr. planperiode.

For at opfylde husdyrgødningsbekendtgørelsens harmonibestemmelser (forholdet mellem størrelse af dyrehold og udbringningsareal) for husdyrgødningen, der udbringes på ejede og forpagtede arealer, skal der være et udbringningsareal på minimum 250,73 ha til rådighed. Der er 250,86 ha til rådighed, hvorfor det generelle harmonikrav er opfyldt.

BAT i forhold til udbringningsarealer er bl.a. at den producerede husdyrgødning afstemmes med udspredearealet og afgrødens gødningsbehov og i forhold til anvendt mængde og type af kunstgødning.

Der stilles vilkår om, at der til enhver tid over for Holstebro Kommune skal kunne fremlægges diverse planer, afregninger, regnskaber eller lignende, som dokumenterer, at gødningen udbringes og opbevares miljømæssigt forsvarligt i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Arealkrav iht. landbrugsloven

Landbrugsejendomme har med de hidtidige regler skullet opfylde landbrugslovens krav om egne arealer. Det ejede areal skulle udgøre en vis andel af det beregnede harmoniareal. Med vedtagelse af den nye landbrugslov, jf. bekendtgørelse nr. 243 af 22. marts 2010 ophæves ved virkning fra 1. april 2010 arealkravet. Holstebro Kommune har derfor ikke taget stilling til arealkrav. Det bemærkes, at evt. tilladelser og lign. indhentes ved Jordbrugskommissionen.

Aftalearealer

Dele af aftalearealerne er beliggende indenfor et område, hvor nitratreduktionspotentialet er under 75 % (nitratklasse I). Arealerne afvander i henhold til miljøstyrelsens kortværk til naturområder, der er udpeget som mindre kvælstofsårbare. Der stilles derfor skærpede krav til udvaskningen af nitrat fra udspredearealerne, og disse aftalearealerne kan derfor ikke indgå i nærværende miljøgodkendelse uden forudgående særskilt miljøgodkendelse. Ejeren af disse aftalearealer har arealgodkendelse efter § 16 i husdyrloven til modtagelse af den ansøgte kyllingedybstrøelse.

I miljøgodkendelsen indgår arealspecifikke vurderinger. Der vil derfor i miljøgodkendelsen blive stillet vilkår om, at husdyrbruget i forbindelse med indgåelse af gødningsaftaler skal kunne dokumentere, at gyllen udsprede på de gødningsaftalearealer, der fremgår af

miljøgodkendelsen. Dette kan bl.a. sikres gennem privatsretslige aftaler, der er indskrevet i overførselsaftalen. Dette betyder i praksis, at der ikke må udsprede gylle på de omhandlede arealer fra evt. dyrehold på den modtagende ejendom eller, kan indgå andre gødnings- og/eller gylleaftaler på de anmeldte udspredearealer, såfremt harmonitrykket på de pågældende arealer er fuldt udnyttet.

UDSKIFTNING AF UDBRINGNINGSAREALER

Ved indgåelse af forpagtninger og/eller gylleaftaler skal der til stadighed foreligge skriftlige aftaler. Ændres der på udbringningsarealerne skal disse ændringer anmeldes til Holstebro Kommune, der så vil vurdere, om dette giver anledning til ændring af vilkår i godkendelsen.

Alle ændringer i udbringningsarealer skal godkendes af Holstebro Kommune. Anmeldelse af udskiftning af bedriftens udbringningsarealer, skal senest fremsendes til kommunen før planårets begyndelse 1. august. Holstebro Kommune skal inden 1. oktober tilkendegive, om de anmeldte arealer kan betragtes som mere sårbare end de udbringningsarealer, der skiftes ud. Hvis arealerne bedømmes mere sårbare, kan anmeldelsen trækkes tilbage, og der kan anmeldes nye arealer senest den 15. oktober. Hvis Holstebro Kommune har indsigelser imod de anmeldte arealer, skal dette meddeles anmelder senest den 31. december.

SÆDSKIFTE

Det er i ansøgningen angivet, at arealerne 1-0, 2-0, 8-0, 9-0, 10-0, 11-0, 16-0, 17-0, 18-0, 19-0, 20-0, 21-0, 33-0, 34-0, 35-0, 35-1, 41-0, 42-0, 43-0, 44-0, 45-0, 46-0, 47-0, 48-0, 49-0, 50-0, 52-0, 54-0, 55-0, 60-0, 61-0, 62-0, 65-0, 66-0, 67-0, 67-1, 68-0, 68-1, 68-2, 68-3, 68-4, 68-5, 68-6, 68-7, 68-8, 68-9 og 69-0 drives efter et S4-sædskifte, og markerne 3-0, 4-0 og 30-0 drives efter et S2-sædskifte. Da beregningerne for disse marker er foretaget på et sædskifte, der ikke afviger fra reference sædskiftet, stilles der ikke vilkår til anvendelse af et specifikt sædskifte på disse arealer.

Markerne 14-0 og 15-0 drives efter grundvandssædskifte G6. Da det valgte sædskifte afviger fra referencesædskiftet, stilles der i miljøgodkendelsen vilkår om, at der ikke må anvendes et sædskifte, der har et højere udvaskningsindeks end det for grundvandssædskifte G6 angivne, jf. miljøministeriets sædskifte notat af 27. juni 2007.

UDBRINGNING AF HUSDYRGØDNING

Ansøgers betragtninger

Ansøger har oplyst, at dybstrøelsen udbringes med bredspredere og nedmuldes. I BREF er angivet at BAT for spredning - våd eller tør - af fast fjerkrægødning er indarbejdelse inden for 12 timer. Ifølge husdyrgødningsbekendtgørelsens § 26 skal fast gødning, der udbringes på ubevoksede arealer, nedbringes hurtigst muligt og inden 6 timer. Holstebro Kommune vurderer, at den strammere danske lovgivning i forhold til BREF, er at anse som BAT. Det er endvidere BAT at håndtere spredningen af gødning således, at lugtgener mindskes på steder, hvor det er sandsynligt, at naboer kan berøres, ved navnlig at gøre alt det følgende:

- at sprede gødning i løbet af dagen, når der er mindre sandsynlighed for at folk er hjemme samt at undgå weekender og helligdage, og
- at være opmærksom på vindretning i forhold til nabohusene.

Antallet af transporter med husdyrgødning vil ikke ændres og vil fortsat ligge omkring 131 stk. årligt, og de vil begrænse sig til nogle få dage årligt. Den modtagne minkgylle produceres og opbevares af afgiver (Jørgen Routh, Ryde Møllevej 12, 7830) og udbringes på arealer i nærheden af/tilhørende afgiver. Kvægdybstrøelse produceres og opbevares af afgiver (Henrik Andersen, Østergårdvej 1, 7830) og udbringes på arealer i nærheden af/tilhørende afgiver.

Transport

Transportruter for dybstrøelse og gylle til udspretningsarealerne fremgår af bilag 2.

Husdyrgødningen udspreddes dels på arealerne beliggende i tilknytning til husdyrbrugets anlæg på Holstebrovej 30 samt anlægget på Baunehøjvej 3, 7830 Vinderup. Herudover vil der blive kørt omkring 100 transporter med husdyrgødning på offentlig vej. Få transporter vil foregå i nærheden af og igennem bymæssig bebyggelse omkring Ryde.

Da der ikke sker ændringer i dyreholdets størrelse vil antallet af transporter med husdyrgødning ikke ændres i forhold til den eksisterende miljøgodkendelse af 23. december 2009. Transporter sker hovedsageligt på offentlig vej via Holstebrovej, Nørre Hvamvej, Rydevej og Øster Hjermvej.

Anlægget på Holstebrovej 30 ligger på privat fælles vej, der er truffet aftale med ansøger og de øvrige ejere af den private fællesvej omkring vedligeholdelse af denne. Holstebro Kommune vurderer, at da der ikke vil forekomme ændringer i dyreholdet og dermed den producerede mængde husdyrgødning og deraf antallet af transporter, at transport af husdyrgødning til udbringningsarealerne ikke er forbundet med væsentlige gener.

Aftalearealerne mark 103-0, 104-0, 105-0 og 106-0 er de marker, der ligger længst væk fra anlægget. Markerne er beliggende i en transportafstand på ca. 12,1 km fra anlægget på Holstebrovej 30, 7830 Vinderup. Der henvises til landbrugslovens generelle krav om, at transport af husdyrgødning til marker der ligger længere end 10 km væk fra anlægget skal ske med tankvogn og ikke med traktor og gyllevogn.

Gener affødt af trafik forbundet med driften af et husdyrbrug skal vurderes ved ansøgning om miljøgodkendelse. Generne kan f. eks. opstå som følge af til- og frakørsel af dyr og foder samt kørsel på offentlig vej ved udbringning og opbevaring af husdyrgødning og anden form for gødning. Ved regulering af husdyrbrug er det praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere af boliger i landzonen må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med at være nabo til et landbrug. Holstebro Kommune vurderer, at der i den konkrete sag ikke vil være væsentligt forøgede trafikgener for omgivelserne i forbindelse med udbringningen af husdyrgødning fra anlæggene.

Herudover skal det bemærkes, at der ved tilsvining af det offentligt tilgængelige vejareal i forbindelse med arbejdskørsel, skal der opstilles skilte, der informerer andre trafikanter om forholdene. Det offentlige vejareal skal rengøres efter arbejdskørslens ophør, jf. færdselslovens kapitel 14. Politiet er myndighed herfor, hvorfor forholdet ikke reguleres i denne miljøgodkendelse.

Bynære udbringningsarealer

Udspretningsarealerne aftale areal mark 15-0 Søren Holst er beliggende indenfor 200 meter af byzone i Vinderup. Da arealet ligger mindre end 200 meter fra byzone, er de omfattet af husdyrgødningsbekendtgørelsens § 24 vedr. forbud mod udbringning af husdyrgødning på lørdage samt søn- og helligdage. Arealet er dog reguleret i selvstændig § 16 arealgodkendelse, hvorfor der ikke stilles vilkår til dette her.

Øvrige udbringningsarealer er beliggende i primært landbrugsområde. Marker ligger væk fra bymæssig bebyggelse. Holstebro Kommune finder, at udbringning af gylle på disse arealer i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsens regler sikrer mod væsentlige gener.

BAT

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag. En del af disse tiltag er dækket af gældende love og bekendtgørelse så som husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det f.eks. er et generelt lovkrav at:

- udarbejde af mark- og gødningsplaner.
- ikke at udbringe husdyrgødning mindre end 200 m fra byområder på weekend- og helligdage,
- anvende lovlige udbringningsmetoder (f.eks. ikke tilladt at bruge bredspreder til gylle),
- nedfælde gylle på sort jord og i græs mindre end 1000 meter fra sårbare naturtyper,
- nedbringe fast husdyrgødning udlagt på ubevoksede arealer indenfor 6 timer,
- overholde maksimalt tilladt harmonitryk (DE/ha)
- etablere efterafgrøder til reduktion af nitratudvaskning i relation til produktionsform.
- ikke at udbringe flydende husdyrgødning på skrånende arealer (> 6 grader) beliggende tættere end 20 meter fra overfladevande.
- der skal være en 2 meter ubehandlet bræmme langs højt målsatte og naturlige vandløb.

Herudover er der en række BAT-forhold der ikke er direkte reguleret i dansk lovgivning eller kan tolkes i en bredere miljømæssig såsom:

- at man anvender BAT med hensyn til de maskiner, man anvender til udspredning og om nødvendigt nedpløjning af husdyrgødningen,
- at man ved afgrødehøjde under 10 cm tilstræber, at udbringe gødningen under ideelle vejrforhold, dvs. køligt, fugtigt og vindstille eller ved direkte nedfældning,
- at man ikke tilfører husdyrgødning, når marken er vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket,
- anvendelse af godt landmandskab, såsom at sprede gødning i løbet af dagen, når der er mindre sandsynlighed for at folk er hjemme samt at undgå weekender og helligdage, og at være opmærksom på vindretning i forhold til nabohusene,
- behandling af husdyrgødning mhp. at minimere lugtmissioner, hvilket kan tillade mere fleksibilitet til identificering af passende egne og vejrforhold i forbindelse med tilførsel på markerne,
- sprede gødning så tæt som muligt før den maksimale afgrødevækst og optagelse af næringsstoffer finder sted,
- ikke at tilføre gødning til stejlt hældende marker,
- ikke at tilføre gødning på arealer, der støder op til vandløb (ved at efterlade et stykke jord ubehandlet).

Holstebro Kommune forholder sig primært til de sidst nævnte forhold, da de ikke direkte er omfattet af generel lovgivning. Husdyrbruget har gjort sig overvejelser omkring muligheden for at anvende maskinel og tekniker til udbringning af husdyrgødningen, der bl.a. reducerer ammoniakfordampningen, herunder anvendelse af sortjordsnedfælder ned til 15 cm dybde og prioritering af vintersædmarker med slangeudlægning tidligt på året og optimale vejrforhold. Herudover er der beskrevet management i relation til godt landmandskab, såsom udbringning af gylle på hverdage under hensynstagen til vejrforhold, hvilket minimerer risikoen for lugtgener for de omkringboede. Herudover er det beskrevet, at der aldrig køres husdyrgødning ud på vandmættet, oversvømmet, frosset eller snedækkede arealer, hvilket minimerer risikoen for specielt overfladeafstrømning.

Holstebro Kommune vurderer, at husdyrbruget lever op til BAT mht. udbringning af husdyrgødning, idet der stilles vilkår om, at udbringning sker i overensstemmelse med godt landmandskab, og at det ikke må udbringes husdyrgødning, når marken er vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket. Der er husdyrbruget ansvar, at evt. leverandører overholder godkendelsens vilkår.

Samlet vurdering

Holstebro Kommune vurderer generne, trafikale og lugtmæssige, fra udbringning af husdyrgødning fra ejendommen, som begrænsede, idet der er tale om udbringning over en begrænset tidsperiode.

Der stilles vilkår om, at udbringning skal tilrettelægges, så det i bolignære områder sker under hensyntagen til naboer i overensstemmelse med god landmandspraksis. Dvs., enten ved direkte nedfældning eller ved nedpløjning umiddelbart efter udbringning, samt

at opmærksomheden rettes på vindretningen i forhold til nabobeboelser og tidspunktet for udbringningen.

Det vurderes, at gødningshåndteringen iflg. gældende lovgivning og ansøgningen lever op til BAT. Det vurderes, at der ikke er behov for at skærpe husdyrgødningsbekendtgørelsens generelle regler for udbringning.

Grundvand

Alle arealer ligger i Holstebro Kommune.

Holstebro Kommune har modtaget rapporten "Kortlægning af grundvandsressourcen ved Vinderup" i høring. I rapporten er OSD, NFI og indvindings-oplandene til vandværkerne i området blevet revideret. Der bliver i udtalelsen taget udgangspunkt i denne nye viden. Rapporten bliver officielt overdraget til kommunen i slutningen af december. Miljøcenter Ringkøbing har bekræftet at der ikke bliver foretaget yderligere ændringer i de reviderede OSD, NFI og indvindingsoplande.

OSD

Udspretningsarealerne mark nr. 8-0, 9-0, 10-0, 11-0, 14-0, 15-0, 16-0 Baunehøjvej 2, 17-0 Baunehøjvej 2, 19-0 Baunehøjvej 2, 41-0 Borbjerg Byvej 8, 54-0, 55-0, 66-0 Rydevej 5 og 69-0 Salshøjvej 9 ligger helt eller delvist indenfor område med særlige drikkevandsinteresser.

NFI

Udspretningsarealerne mark nr. 9-0, 11-0, 14-0 og 15-0 ligger helt eller delvist indenfor nitratfølsomme indvindingsopland.

Indvindingsopland

Udspretningsarealerne ligger udenfor indvindingsopland til et vandværk. Mark 66-0 ligger dog umiddelbart op til Ryde-Stendis-Højbjerg Vandværk.

Hygiejnezone

Udspretningsarealet mark nr. 66-0 Rydevej 5 ligger delvist indenfor 300 meters beskyttelseszone (hygiejnezone) for vandværksboringerne DGU nr. 64.999 og 64.445 til Ryde-Stendis-Højbjerg vandværk.

Indsatsplaner

Ud fra den viden om de områder, hvor der skal udarbejdes en indsatsplan i Holstebro Kommune vurderes det om udspretningsarealer ligger indenfor, udenfor eller om denne viden ikke forligger, da Miljøcenter Ringkøbing ikke har foretaget en kortlægning af området endnu. Udspretningsarealerne mark nr. 66-0 Rydevej 5 ligger måske indenfor område, hvor der skal udarbejdes en indsatsplan, hvor kortlægningen er i gang og kommunen modtager afrapporteringen i december 2010.

VURDERING

Der vurderes i det følgende kun på udspretningsarealerne mark nr. 8-0, 9-0, 10-0, 11-0, 14-0, 15-0, 16-0 Baunehøjvej 2, 17-0 Baunehøjvej 2, 19-0 Baunehøjvej 2, 54-0, 55-0, 66-0 Rydevej 5 og 69-0 Salshøjvej 9 da risiko for forurening af grundvand vil forekomme her.

På grund af geografiske forskelle inddeles arealerne i 3 forskellige grupper:

Gruppe 1: Mark nr. 69-0 Salshøjvej 9

Gruppe 2: Mark nr. 54-0, 55-0

Gruppe 3: Mark nr. 8-0, 9-0, 10-0, 11-0, 14-0, 15-0, 16-0 Baunehøjvej 2, 17-0 Baunehøjvej 2, 19-0 Baunehøjvej 2, 41-0 Borbjerg Byvej 8 og 66-0 Rydevej 5

Gruppe 1: Mark nr. 69-0 Salshøjvej 9

Terrænkoten for udspretningsarealerne ligger i kote mellem 27 til 35 meter.

I de omkringliggende boringer ses der i hovedtræk i de øverste 90 meter et akkumuleret lerdække på meter mellem 10 og 20 meter over grundvandsspejlet, som kan være opsprækket og mellem 40 og 70 meter under grundvandsspejlet.

Ro-vandspejlet ses i de omkringliggende boringer 10 til 20 meter under terræn. Det terrænnære og regionale grundvandsmagasins trygpotentiale er i kote henholdsvis 10 meter og 7,5 meter, faldende mod henholdsvis vest og nordvest. Der er en nedadrettet gradient, som medfører transport af stoffer fra overfladen til grundvandet.

Jordbundstypen ved udspretningsarealet er lerblandet sandjord – grov/fin (JB 3-4).

De nærmeste boringer DGU nr. 64.701, 64.842, 64.543 og 64.806 anvendes til indvinding til markvanding.

Ved arealet er der altså ud fra nuværende viden et godt lerdække, hvor strømning af stoffer sker fra overfladen og nedad til underliggende grundvand.

Der er ikke beregninger af nitratudvaskningen på arealet.

Gruppe 2: Mark nr. 54-0, 55-0 og 66-0 Rydevej 5

Terrænkoten for udspretningsarealerne ligger i kote mellem 30 og 60 meter faldende mod vest.

I de omkringliggende boringer ses der i hovedtræk i de øverste 50 meter et akkumuleret lerdække på meter mellem 15 og 30 meter over grundvandsspejlet, som kan være opsprækket og mellem 15 og 30 meter under grundvandsspejlet. Lertykkelsen falder mod nord.

Ro-vandspejlet ses i de omkringliggende boringer 17 til 34 meter under terræn. Det terrænnære og regionale grundvandsmagasins trygpotentiale er i kote henholdsvis 12,5 til 7,5 meter og 15 til 10 meter, faldende mod nordvest. Der er en nedadrettet gradient, som medfører transport af stoffer fra overfladen til grundvandet.

Jordbundstypen ved udspretningsarealerne er hovedsageligt lerblandet sandjord – grov/fin (JB 3-4) dog er en del af udspretningsarealet mark nr. 60-0 Rydevej 19 sandblandet lerjord – grov/fin (JB 5-6).

De nærmeste boringer DGU nr. 64.458, 64.421 og 64.419 anvendes til indvinding til husholdning 1-2 husstande.

Ved arealerne er der altså ud fra nuværende viden et nogenlunde til godt lerdække, hvor strømning af stoffer sker fra overfladen og nedad til underliggende grundvand.

Gruppe 3: Mark nr. 8-0, 9-0, 10-0, 11-0, 14-0, 15-0, 16-0 Baunehøjvej 2, 17-0 Baunehøjvej 2, 19-0 Baunehøjvej 2, 41-0 Borbjerg Byvej 8 og 66-0 Rydevej 5

Terrænkoten for udspretningsarealerne ligger i kote mellem 62 og 88 meter faldende mod vest.

I de omkringliggende boringer ses der i hovedtræk i de øverste 70 meter et akkumuleret lerdække på meter mellem 10 og 30 over grundvandsspejlet, som kan være opsprækket og mellem 10 og 25 meter under grundvandsspejlet.

Ro-vandspejlet ses i de omkringliggende boringer mellem 35 og 45 meter under terræn. Det terrænnære og regionale grundvandsmagasins trykpotentiale er i kote henholdsvis 17,5 til 12,5 meter og 25 til 20 meter, faldende mod nord og nordvest. Der er en nedadrettet gradient, som medfører transport af stoffer fra overfladen til grundvandet.

Jordbundstypen ved udspretningsarealerne er lerblandet sandjord – grov/fin (JB 3-4) undtagen for mark nr. 14-0 og 15-0 hvor jordbundstypen er finsandet jord (JB 2).

De nærmeste boringer DGU nr. 64.537, 64.610, 64.584 og 64.1102 anvendes til henholdsvis indvinding til markvanding, markvanding, husholdning 1-2 husstande og Sevel-Skovby Vandværk.

Ved arealerne er der altså ud fra nuværende viden et nogenlunde til godt lerdække, hvor strømning af stoffer sker fra overfladen og nedad til underliggende grundvand.

Den beregnede udvaskning af nitrat fra rodzonen på udspretningsarealerne er ifølge ansøgningskemaet beregnet til:

Mark nr.	N-udvaskning mg/l	Merbelastning mg/l
8-0	58	0
9-0 ³	58	0
10-0	58	0
11-0 ¹	58	0
14-0 ¹	56	-19
15-0 ¹	56	-19
16-0 Baunehøjvej 2	58	0
17-0 Baunehøjvej 2	58	0

³ Indenfor de reviderede NFI-områder.

19-0 Baunehøjvej 2	58	0

Lovgrundlag

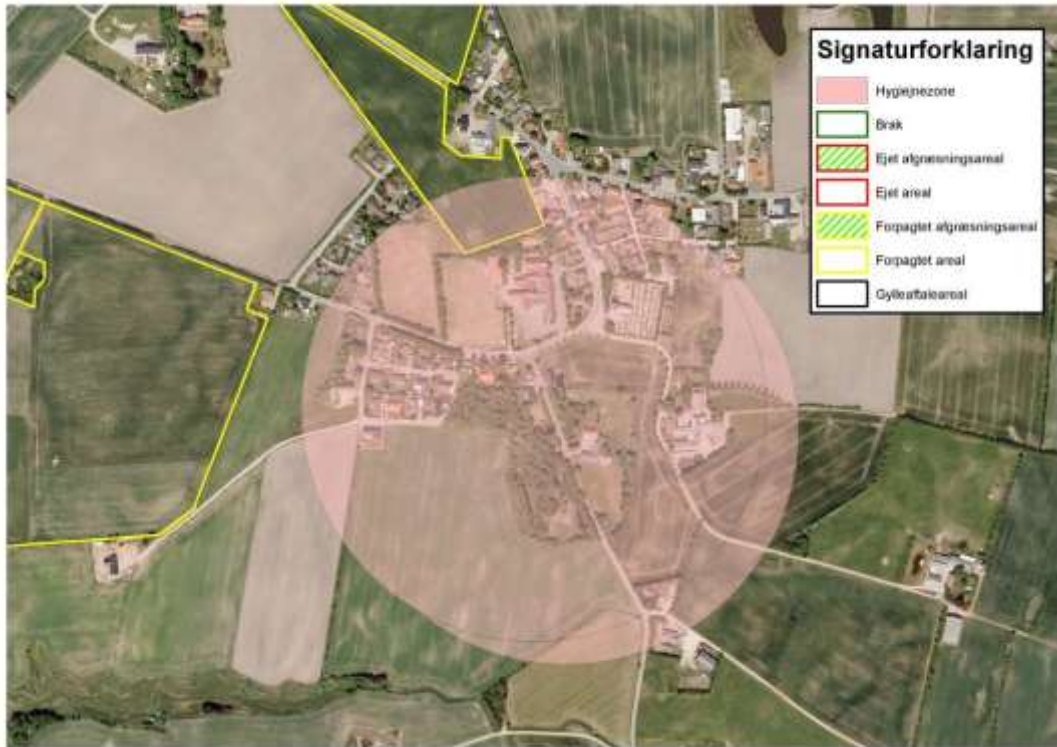
Der er foretaget en vurdering på baggrund af de kvalitetskrav listet i EU's Grundvandsdirektiv. Det vil på baggrund af ovennævnte være svært at overholde kvalitetskravet i grundvandsdirektivet med et nitratindhold på maksimalt 50 mg/l i grundvandet med den beregnede udvaskning af nitrat på de pågældende arealer.

Grundvandsdirektivet er en opfølgning på Vandrammedirektivet, som er ved at blive implementeret i dansk lovgivning. I udkast til bek. om fastsættelse af miljømål for vandløb, søer, kystvande, overgangsvande og grundvand er kvalitetskravet for nitrat i grundvand sat til 50 mg/l, og kommunernes forpligtelse i forbindelse med væsentlig og vedvarende opagående tendens af et forurenede stof er også medtaget i samme bekendtgørelse.

I henhold til bekendtgørelse 294 af 31-03-2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrugs § 11, stk. 2 og 3 kan kommunen stille vilkår der skærper de fastlagte beskyttelsesniveau i forhold til bekendtgørelsens bilag 3 og 4, når det vurderes at være en væsentlig miljøpåvirkning af regionale eller lokale beskyttelsesinteresse. Jf. § 11, stk 6. skal kommunalbestyrelsen meddele afslag, hvis det vurderes, at der med de fastlagte beskyttelsesniveauer i bilag 3, eller de efter stk. 2 og 4 fastsatte vilkår vil være en væsentlig miljøpåvirkning af særlige regionale og lokale beskyttelsesinteresser.

På baggrund af ovenstående vurderes det, at der i miljøgodkendelsen af ejendommen Holstebrovej 30 skal sættes vilkår om:

- En maksimal udvaskning af nitrat på 60 mg/l på udspretningsarealerne mark nr. 14-0 og 15-0, der ligger indenfor NFI og OSD.
- En maksimal udvaskning af nitrat på 50 mg/l på den del af udspretningsarealet 66-0 Rydevej 5, der ligger indenfor 300 meter beskyttelseszonen (hygiejnezonen) for Ryde-Stendis-Højbjerg Vandværk, se billede 1.

Billede 1. 300 meter beskyttelseszone (hygiejnezonen) for Ryde-Stendis-Højbjerg Vandværk

Ansøger har imødekommet Holstebro Kommunes krav til udvaskning på mark nr. 14-0 og 15-0 ved brug af G6-sædskifte. Ansøger har valgt at tage den del af mark 66-0 Rydevej 5, der ligger indenfor 300 meter beskyttelseszone for Ryde-Stendis-Højbjerg Vandværk, ud af ansøgningen se billede 2. Der stilles vilkår til ovenstående.

Billede 2. Mark 66-0

Varetagelse af hensyn til landskab

Markerne 3-0, 4-0, 30-0, 33-0, 34-0, 35-0, 35-1, 43-0, 44-0, 45-0, 46-0, 47-0, 48-0, 49-0, 50-0 og 62-0 ligger i et område, der i regionplanen er udpeget som særligt værdifuldt kulturhistorisk område, jf. bilag 3. Området er i regionplanen udpeget som særligt værdifuldt kulturhistorisk område, da området omkring Hellegård Ådal siden stenalderen har været et vigtigt bebyggelsesområde. Her har været en naturlig adgang til Limfjorden og rige ressourcer i form af vandløb, enge og frugtbar jord. På begge sider af ådalen ligger masser af spor af stenalder-, bronzealder og jernalderbebyggelser. Hovedgårdene Rydhave og Handbjerg Hovgård, møllerne Store Ryde Mølle, Borbjerg Mølle, og kirkerne i Handbjerg og Borbjerg har rødder tilbage til middelalderen. Ved Tindskov Bakke og Neder Kjeldsmark findes helligkilder, og selve navnet Hellegård Å var oprindeligt Oe hin Heelie - den hellige å. Holstebro Kommune finder ikke, at markdriften er i strid med beskyttelsen af udpegningsgrundlaget.

Adskillige marker ligger i landskabeligt interesseområde. Dele af udspretningsarealet ligger i kystnærhedszonen, i områder med landskabelige interesser, samt inden for bygge- og beskyttelseslinjer, skovbyggelinjen eller åbeskyttelseslinjen, jf. bilag 3.

Der findes beskyttede diger, der er omfattet af museumslovens § 29a langs mark 1-0, 9-0, 10-0, 11-0, 16-0, 20-0, 21-0, 41-0, 42-0, 47-0, 52-0, 54-0, 55-0, 60-0, 61-0, 67-0, 68-0, 68-6, 68-7, 68-8 og 68-9 jf bilag 4. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af digerne. Digernes placering vurderes ikke at være af betydning for arealanvendelse i indeværende godkendelse. Holstebro Kommune finder derfor ikke behov for yderligere vilkår herom.

Natura 2000-områder, beskyttet natur samt bilag IV arter

Tør natur

Ammoniakbelastningen ved udbringning af husdyrgødning

Ammoniakpåvirkningen fra et udbringningsareal til et naturområde (hvad enten der er tale om Natura 2000, § 7 eller § 3 beskyttet natur) er en geografisk begrænset problematik. Det er pt. ikke muligt at beregne den eksakte ammoniakpåvirkning af udbragt husdyrgødning på et naturområde. I værste fald forventes der i en afstand på 100 meter fra markkanten ikke påvirkninger over 1 kg N/ha. I normale tilfælde er der påvirkninger på over 1 kg N/ha i op til ca. 20-30 meters afstand fra markkanten. Den reelle påvirkning vil afhænge af udbringningsform, temperatur, vindforhold etc. i det enkelte år. Såfremt kommunen vurderer, at udbringningsarealer der grænser op til naturområder, som er følsomme for ammoniakpåvirkninger, kan have væsentlige negative miljøpåvirkninger, skal der stilles skærpede krav om f.eks. nedfældning inden for en vis afstand til naturområdet eller etablering af randzone, hvor husdyrgødning ikke må udbringes. Ved nedfældning vurderes der ikke at være randpåvirkninger større end 1 kg N/ha.

Ingen af de angivne udbringningsarealer for husdyrgødning er registreret som beskyttede i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3.

I tilknytning til udbringningsarealerne for husdyrgødning er registreret enkelte vandhuller beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Der gøres opmærksom på, at der om vandhuller med til- og afløb gælder 2 meter dyrkningsfrie bræmmer.

Bilag IV-arter

I habitatdirektivets bilag IV er opført en række arter, som skal sikres en streng beskyttelse i deres naturlige udbredelsesområde også udenfor de udpegede Natura 2000-områder. Det indebærer for dyrearternes vedkommende bl.a. at yngle- og rasteområder ikke må beskadiges eller ødelægges og for planternes vedkommende, at arterne bl.a. ikke må ødelægges.

Ud fra "Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV" samt Holstebro Kommunes øvrige kendskab til området og arterne vurderes om hvorvidt arter og grupper fra habitatdirektivets bilag IV (strengt beskyttede arter) kunne tænkes at forekomme i nærområdet til husdyrbruget

Holstebro Kommune har ikke kendskab til forekomst af arter fra EF-Habitatdirektivets bilag IV fra områderne. Spidssnudet frø, løgfrø og stor vandsalamander vides dog at forekomme i området syd for Vinderup.

Der stilles vilkår om, at der vil gælde krav om 10 meter brede udyrkede bræmmer omkring vandhuller, hvor der eventuelt i fremtiden konstateres en bestand af en af de tre ovennævnte paddearter

Samlet vurderer Holstebro Kommune, at husdyrbrugets samlede drift med de stillede vilkår ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området Nissum Fjord væsentligt negativt.

Generelle betragtninger for Natura 2000 - Vandområder

Natura 2000 er en fællesbetegnelse for EU's naturdirektiver; EF-fuglebeskyttelsesdirektiv, EF-habitatdirektiv samt Ramsar-konventionen, der tilsammen beskytter Natura 2000-områderne gennem de i direktiverne opstillede beskyttelseskrav.

Før kommunalbestyrelsen træffer afgørelser i sager iht. husdyrloven §§ 10, 11, 12 eller 16, om etablering, udvidelse eller ændring af husdyrbrug, skal der, i henhold til § 8, stk. 6, nr. 2-3 i habitatbekendtgørelsen⁴, af kommunalbestyrelsen, foretages en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, vil medføre forringelser af internationale naturbeskyttelsesområder eller medføre forstyrrelser, der har betydelige konsekvenser for de arter, områderne er udpeget for, eller for arter beskyttet af direktivets bilag IV. Denne vurdering skal foretages ud fra forsigtighedsprincippet jf. EF-domstolen⁵. Dette medfører, at hvis det ikke på baggrund af objektive kriterier, kan udelukkes at projektet i sig selv eller i sammenhæng med andre, påvirker udpegningsgrundlaget væsentligt eller medfører negativ påvirkning af bevaringsmålsætningen. Dette medfører udarbejdelse af en konsekvensvurdering, derudover er der krav om konsekvensvurderinger, hvis et Natura 2000-området efter kommunalbestyrelsens vurdering ikke beskyttes tilstrækkeligt.

I praksis betyder dette udarbejdelse af en foreløbig vurdering af, hvorvidt der skal stilles skærpede krav ud over det almindelige beskyttelsesniveau opstillet i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens⁶ bilag 3. Vurderer kommunalbestyrelsen, at det er nødvendigt at stille skærpede vilkår for, at der ikke vil ske skade på et Natura 2000-område, er kommunalbestyrelsen forpligtet til at stille skærpede vilkår. Vurderes de skærpede vilkår ikke at være tilstrækkelig til at imødegå en skade på et internationalt naturbeskyttelsesområde, skal kommunalbestyrelsen afslå at godkende ansøgningen.

Der er med baggrund heri foretaget en vurdering af udpegningsgrundlagets miljøtilstand og eventuelle påvirkninger som følge af miljøgodkendelsen. Vurderingen er bl.a. foretaget på baggrund af basisanalyserne, oplandsanalysen⁷, DMU's forskningsresultater og danmarks miljøportal⁸. Derudover inddrages Vandmiljøplan III, Grøn Vækst og de kommende Natura 2000-planers mulige betydning, således at miljøgodkendelsen ikke

---

⁴ Bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegnings og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

⁵ Hjertemuslingedømmen fra 2004 danner præcedens for anvendelse af forsigtighedsprincippet.

⁶ Bek. nr. 294 af 31. marts 2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug.

⁷ Oplandsanalysen består af 3 publikationer udarbejdet for Ringkøbing Amt i 2006; Nissum Fjord og opland – analyse af miljøtilstand og næringsstoftransport, Modelanalyse af den fremtidige vandkvalitet i Nissum Fjord og Foreløbig rapport Oplandsmodel for N-belastning af Nissum Fjord.

⁸ Danmarks Miljøportal, herunder stoq samt naturdatabasen.

strider imod andre tiltag, der sammen har til formål at fremme udpegningsgrundlagets miljøtilstand.

Udover de i habitatbekendtgørelsen opstillede beskyttelseskrav, der har til formål at sikre Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag, er der yderligere opstillet beskyttelseskrav dels i husdyrlovens § 7, der har til formål, at beskytte en række kvælstoffølsomme naturtyper mod forringelser som følge af merpåvirkningen fra nærliggende husdyrbrug. Dels i naturbeskyttelseslovens § 3 der har til formål, at beskytte udvalgte naturtyper imod tilstandsændringer.

BESKRIVELSE AF NISSUM FJORD OG UDPEGNINGSGRUNDLAG

Dele af udspretningsarealerne er beliggende i oplandet til Nissum Fjord som er udpeget til Natura 2000-område (N65), Habitatområde (H58), Fuglebeskyttelsesområder (F38) og Ramsarområder (R4).

Nissum Fjord består af 3 bassiner: Yder Fjord (inkl. Bøvling Fjord), Mellem Fjord og Felsted Kog. Ca. 70 % af ferskvand tilledt fjorden kommer via Storå-systemet, der udmunder i Felsted Kog. Nissum Fjords opland er på 167.876 ha, og er domineret af landbrugsarealer, som udgør ca. 61 %⁹ af oplandet, hvilket svarer til et landbrugsareal på ca. 102.400 ha. Nissum Fjord, inkl. den yderste del af Storå, samt området omkring Indfjorden og Tang Sø, er udpeget som Natura 2000-område¹⁰.

Udpegningsgrundlaget for Nissum Fjord¹¹ fremgår af nedenstående tabeller. Naturtyper, hvis primære påvirkning forventes at skyldes atmosfærisk kvælstofdeposition behandles under tør natur, mens de resterende behandles i det efterfølgende. Fuglearter i udpegningsgrundlaget fremgår af tabel 6, og andre arter fremgår af tabel 7.

Tabel 5 Udpegningsgrundlaget for Nissum Fjord jf. SNS 2009¹². Den naturtype der er anført med "*" er særligt prioriteret.

Nr.	Naturtype
1150*	Kystlaguner og strandsøer
3130	Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden
3140	Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger
3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
3260	Vandløb med vandplanter

Tabel 6 Udpegningsgrundlaget omfatter følgende fuglearter, for hvilke det skal sikres, at de kan overleve og formere sig i deres udbredelsesområde.

Fuglearter	Ynglende	Trækkende
Rørdrum	X	
Knopsvane		X
Pibesvane		X
Sangsvane		X
Bramgås		X

⁹ Miljøministeriet, Vandområde 1.4 Nissum Fjord.

¹⁰ For yderligere beskrivelse af området henvises til bl.a. basisanalyserne.

¹¹ Udpegningsgrundlaget for den tørre natur er medtaget under afsnittet "Tør natur" såfremt husdyrbruget eller arealerne vurderes at have en effekt på disse.

¹² Opdateret udpegningsgrundlag 2009.

Fuglearter	Ynglende	Trækkende
Kortnæbbet gås		X
Lysbuget knortegås		X
Pibeand		X
Krikand		X
Spidsand		X
Toppet skallesluger		X
Stor skallesluger		X
Rørhøg	X	
Plettet rørvagtel	X	
Klyde	X	X
Hvidbrystet præstekrave	X	
Almindelig Ryle	X	
Brushane	X	
Lille kobbersneppe		X
Splitterne	X	
Fjordterne	X	
Havterne	X	
Dværgterne	X	

Tabel 7 Udpegningsgrundlaget omfatter følgende arter, for hvilke det skal sikres, at de kan overleve og formere sig i deres udbredelsesområde. Den art der er anført med "*" er særligt prioriteret

Nr.	Art
1095	Havlampret
1096	Bæklampret
1099	Flodlampret
1103	Stavsild
1106	Laks
1355*	Odder
1831	Vandranke

Regionplanens målsætning

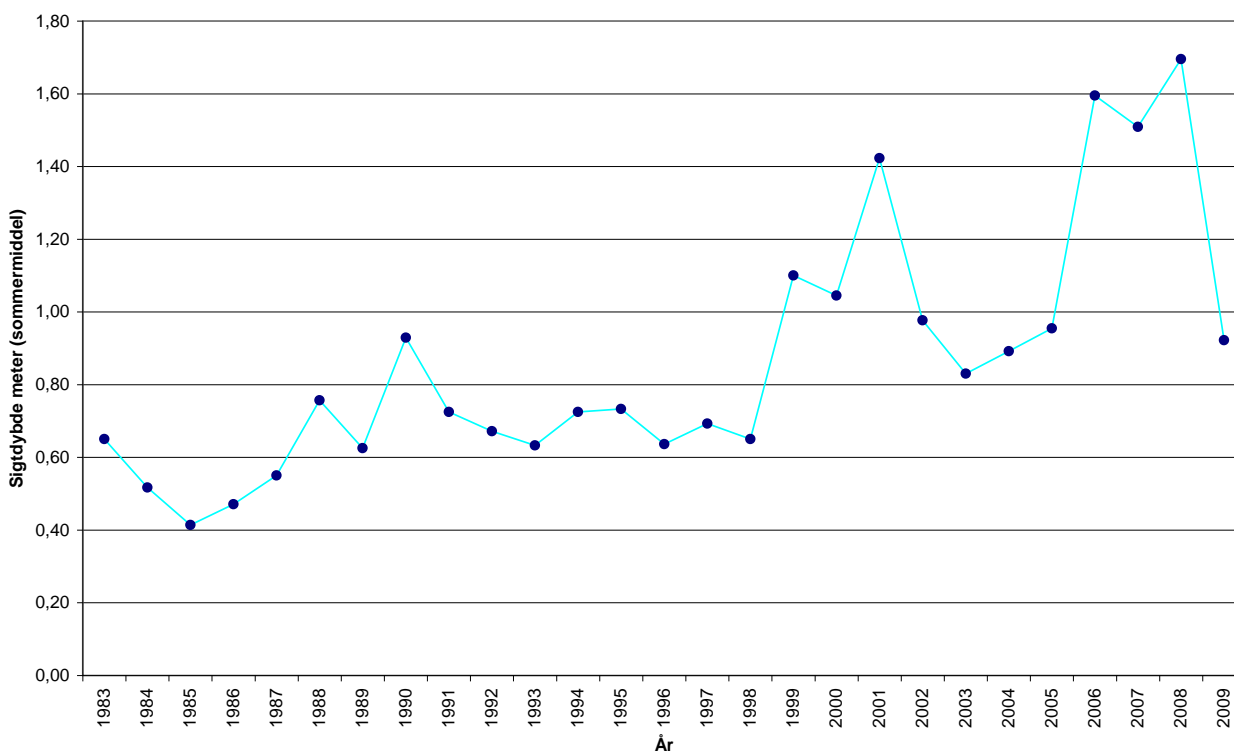
Nissum Fjord er i Ringkøbing Amts regionplan udlagt med en skærpet målsætning: *"Der skal være et naturligt og alsidigt plante- og dyreliv, som er upåvirket eller kun svagt påvirket af næringsstoffer, miljøfarlige stoffer og anden kulturpåvirkning."* Følgende parametre anvendes til at vurdere opfyldelse af den overordnede skærpede målsætning:

- Udbredt vegetation med en dybdegrænse større end 2 m.
- Sommersigdybde større end 2 m.
- Størst mulig vandskifte med Vesterhavet og saltholdighed på 8-20 ‰ i Yder Fjord, op til 12 ‰ i Mellem Fjord og højest 4 ‰ i Felsted Kog.
- Mindst mulig variation i saltholdigheden over kortere tidsrum.
- Varieret dyreliv tilpasset saltholdighedsforholdene i fjorden.

Tilstand

Regionplanens målsætning for Nissum Fjord er ikke opfyldt. "Næringsstofftilførslerne vurderes til i mange år at have været hovedårsag til manglende opfyldelse af regionplanens målsætning for miljøtilstanden i fjorden. Ændret arealanvendelse i oplandet i forhold til intensiveret jordbrug, færre naturområder, byudvikling med deraf følgende udledninger af spildevand mm., industriudledninger mm. er hovedfaktorer i forhold til den generelle påvirkning af fjorden med næringsstoffer" Samt "Den interne fosforbelastning fra sedimentet i fjordbunden har også betydning for miljøtilstanden i fjorden i form af en forsinket effekt af reduceret fosforbelastning fra kilder i oplandet."¹³

I oplandsanalysen¹⁴ for Nissum Fjord er det anført, at indsatsen i forhold til Fjorden bør koncentreres i Felsted Kog. Det fremgår af figur 1, at sommerrmiddel sigtdybden udviser store år til år variationer i Felsted Kog, og at fjorden i perioden 2003 til 2008 var inde i en positiv udvikling med stigende sigtdybde. I 2009 er sigtdybden imidlertid faldet til 2004 niveau. Vandets klarhed (sigt dybden) er en god parameter til på enkel måde, at registrere og beskrive mulighederne for udbredelsen af bundplanter, idet mængden og dybdeudbredelsen primært styres af lys. Årsagen til den dårlige sigt dybde er først og fremmest meget store planktonmængder, som følge af de store tilførsler af næringsstoffer fra oplandet.

Figur 2. Udvikling i sigt dybde i Felsted Kog (sommerrmiddel)¹⁵

Det fremgår af basisanalysen at Felsted Kog, som er kategoriseret som "kystlagune" (1150) og derfor en del af udpegningsgrundlaget, har ugunstig bevaringsstatus, primært grundet en fortsat høj næringsstofbelastning fra de omkringliggende landbrugsarealer.

¹³ Basisanalysen, del II.

¹⁴ Oplandsanalysen 2006.

¹⁵ Danmarks Miljøportal, Overfladevand (STOQ).

Belastningen af næringsstoffer er en trussel for naturtypen kystlagune, Felsted Kog er derfor en stærk eutrofieret brakvandslagune, hvor eutrofieringen er slået fuldt igennem. Dette betyder bl.a., at dækningsgraden af bundplanter er vurderet at være langt fra den målsatte udbredelse.

Byn og Søndersund er "Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden" (3130), og i Ringkøbing Amts regionplan er de udlagt med en målsætning om at være naturvidenskabeligt referenceområde. Byn lever op til sin målsætning og har jf. basisanalysen i perioden 2001-2005 haft stabile vandkemiske data. Søndersund lever ikke op til sin målsætning omkring de vandkemiske parametre, og basisanalysen indikere at tilstanden kan blive forringet grundet øget næringsstofberigelse. Tang Sø og Indfjorden som er kategoriseret som "Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks" (3150). Begge med en målsætning på A1/B i regionplanen¹⁶. Indfjorden er via Grønkær Bæk forbundet med Søndersund og Byn som sammen med drængrøftning har en negativ effekt på søens undervandsvegetation. Tang Sø lever ikke på til den fastsatte målsætning, hvilket primært er forårsaget af næringsstofberigelse fra Flynder Å-området. jf. basisanalysen.

Holstebro Kommune er ikke i besiddelse af tilstrækkeligt data vedr. naturtypen "Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger (3140)" og lader sig derfor ikke nærmere vurdere.

For "vandløb med vandplanter" (3260) vurderes grødeskæring at være den primære trussel, idet det medfører markant ændrede forhold for plante- og dyrelivet i vandløbet og omkring dette. Vandplanterne udgør således en nøglerolle i vandløbet ved at stabilisere bunden, skabe variation i strømmen, differentiere aflejring af partikler og fjerne næringsstoffer. Eutrofiering kan have en betydning for sammensætningen af plantesamfundet, men den største trussel i forhold til biodiversiteten vurderes at være udretning af vandløb samt grødeskæring.

Vegetationen udgør fødegrundlaget for en række fuglearter, som udgør dele af udpegningsgrundlaget for Nissum Fjord. En øget næringsstofudvaskning vil jf. basisanalysen kunne have betydning for de fuglearter, der lever af bundvegetationen, da mængden af planter reduceres som følge af eutrofiering. De planteædende fuglearter, hvis fødegrundlag vil blive yderligere reduceret, er lysbuget knortegås, knopsvane, krikand, spidsand og pibeand som har været i markant tilbagegang grundet eutrofieringen af Nissum Fjord. Derudover er spidsand, kobbersneppe, alm. ryle og brushane som tidligere har været udsat for kraftige tilbagegange. Brushane er nu helt forsvundet som ynglefugl fra strandene omkring Nissum Fjord primært grundet tilgroning af ynglelokaliteter. Det forventes, at de øvrige udpegede fugle som eksempelvis pibe- og sangsvane, rørdum, bram- og kortnæbbet gås ikke nødvendigvis vil blive påvirket negativt som følge af en svagt øget næringsstofbelastning, idet en øget tilførsel dels kan øge fødegrundlaget for disse fugle, dels fordi visse arter ændrer fourageringsadfærd. Mens arter som toppet og stor skallesluger primært er afhængige af opretholdelse af både fouragerings-, raste- og overnatningslokaliteter som ikke umiddelbart vurderes truet. lille

---

¹⁶ Søer hvor særlige naturværdier ønskes beskyttet selv om søen udsættes for en vis kulturpåvirkning. A1-målsætningen henfører til beskyttelsen af særlige naturværdier, og B-målsætningen henfører til basismålsætningens krav til vandkvalitet og naturindhold i øvrigt, jf. Ringkøbing Amts regionplan 2005, Bilag

kobbersneppe, klyde, splitterne, fjordterne, havterne, dværgterne, hvidbrystet præstekrave og plettet rørvagtel forventes de primære trusler enten at være manglende ynglelokaliteter grundet tilgroning, forstyrrelse eller prædation. Der vurderes ikke umiddelbart at være trusler for rørhøg inden for det udpegede område ved Nissum Fjord.

En forbedring af forholdene for de internationalt beskyttede arter, vil også betyde en forbedring af forholdene for en række truede danske ynglefugle som Vibe, Rødben og Stor Kobbersneppe.

De væsentligste trusler mod flod- og havlampretten vurderes generelt at være tilknyttet opholdet i ferskvand, hvor etablering af fysiske spærringer, såsom opstemninger kan forhindre fiskene i at nå egnede gydesteder. Eksempelvis forventes havlampretten at gyde i Tvis Å og Nissum Fjord benyttes derfor som migrationsrute for havlampretternes gydevandring. Flodlampretten forekomst i Nissum Fjord er ukendt. I forbindelse med undersøgelsesprogrammet over Skjern Å Naturprojektet var et af de vigtigste resultater fra 2000 undersøgelsen, at hav- og flodlampretlarverne udviste udpræget substratpræference for slam aflejret i kantvegetationen (typisk siv) og finkornet sand/ slam aflejret i grødeøer¹⁷. Kendskabet til hav- og flodlamprettens specifikke krav er dog mangelfuldt, og truslerne mod hav- og flodlampretter i Nissum Fjord lader sig derfor ikke nærmere vurdere.

I modsætning til hav- og flodlampret lever bæklampret hele sit liv i vandløbene. Bæklampretten er fundet almindelig udbredt i tilløbende til Nissum Fjord, arten vurderes ikke at være truet i Nissum Fjord udpegningen.

De væsentligste trusler mod stavsilden vurderes generelt at være: fiskeri, eutrofiering i vandløb og fjorde, udledning af surt vand og okker fra drænedede arealer samt dårlige fysiske forhold i vandløbene. Kendskabet til stavsildens specifikke krav er dog mangelfuldt, og truslerne mod stavsilden i Nissum Fjord kan derfor ikke vurderes nærmere.

Nissum Fjord er primært et gennemgangsvand for laksens vandring til og fra gydepladserne i ferskvand og ud i havet. Den største trussel mod laksens overlevelse i Nissum Fjord vurderes at være fiskeri.

På baggrund af odderens positive fremgang i Jylland i løbet af 1990'erne, og forekomsten mange steder i Nissum Fjordområdet vurderes der ikke umiddelbart at være trusler mod den inden for Nissum Fjord udpegningen. Det er dog vigtigt, at der forsat findes yngle- og fourageringsmuligheder inden for området.

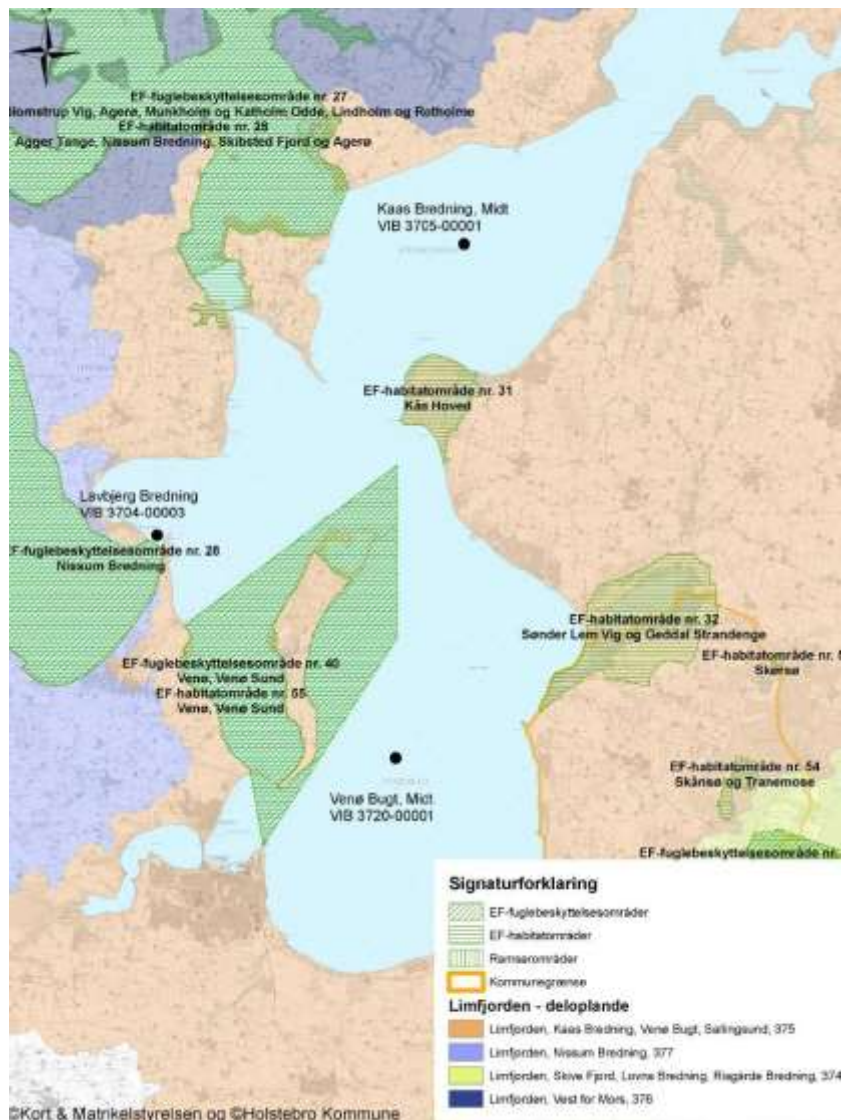
Vandranke, den sidste art som udgør udpegningsgrundlaget, antages generelt at være en konkurrencesvag art, der kun vokser, hvor der i miljøet er lave næringsstofkoncentrationer, svag strøm og gode lysforhold. Den store forekomst af vandranke i afvandningskanalen syd for Felsted Kog hænger givetvis sammen med en relativt hårdhændet vedligeholdelse med 2 årlige grødeskæringer. Herved får vandranken forbedrede lysforhold. Det formodes ikke at vandranke ynder at blive grødebeskåret. Bestanden i afvandningskanalen vurderes at være stabil og synes ikke umiddelbart truet.

---

¹⁷ DFU-rapport 134-04.

BESKRIVELSE AF VENØ SUND OG UDPEGNINGSGRUNDLAGET

Det forventes, at der i vandplanssammenhæng sker en opdeling af Limfjorden i 9 delvandoplande, hvortil der vil blive stillet forskellige reduktionskrav i N og P alt efter hvor sårbar og belastet slutrecipienten er. Limfjorden modtager en del vand og næringsstoffer fra Nordsøen. (Limfjordens nettovandskifte var i 2004 henholdsvis 9,7 km³ indstrømmende fra Nordsøen og 12,1 km³ udstrømmende mod Kattegat.). Vandet fra Nordsøen har et væsentligt lavere indhold af næringsalte og har derfor en gunstig indvirkning på tilstanden i Limfjorden. Vinden har dog afgørende betydning for vandskiftet med Nordsøen og Kattegat, samt vandskifte og opblanding i de enkelte vandområder¹⁸. Udspretningsarealerne afvander til Venø Bugt, der ikke er udpeget som Natura 2000 område. Venø Bugt står i forbindelse med Venø Sund¹⁹, som er det nærmeste Natura 2000-vandområde, jf. figur 1.

Figur 1. Kort over vandoplande, målestationer samt Natura 2000-vandområder.

¹⁸ Ringkøbing Amt et al. 2005, Vandmiljø i Limfjorden 2004.

¹⁹ For yderligere beskrivelse af området henvises til bl.a. basisanalyserne.

Oplandet til Limfjorden er på 758.650 ha, og er domineret af landbrugsarealer, som udgør ca. 70 %²⁰. Oplandet til Kaas Bredning, Venø Bugt og Sallingsund (delopland 375) er på 58.442 ha, hvoraf ca. 50.300 ha udgør landbrugsareal²¹.

Udpegningsgrundlaget

Venø Sund er udpeget til Natura 2000-område (nr. 62), som Habitatområde (nr. 55), Fuglebeskyttelsesområder (nr. 40). Udpegningsgrundlaget for området fremgår af nedenstående tabeller. Holstebro Kommune har iht. By- og Landskabsstyrelsen²² medtaget de supplerende høringsforslag i forbindelse med nærværende vurdering.

Naturtyper, hvis primære påvirkning forventes at skyldes atmosfærisk kvælstofdeposition behandles under tør natur, mens de resterende behandles i det efterfølgende. Fuglearter i udpegningsgrundlaget fremgår af tabel 9, og andre arter fremgår af tabel 10.

Tabel 8 Udpegningsgrundlaget for Venø Sund jf. SNS 2009²³. De naturtyper og arter der er anført med "*" er de særligt prioriterede.

Nr.	Naturtype
1150*	Kystlaguner og strandsøer
1160	Større lavvandede bugter og vige
1170	Rev

Tabel 9 Udpegningsgrundlaget omfatter følgende fuglearter, for hvilke det skal sikres, at de kan overleve og formere sig i deres udbredelsesområde.

	Fuglearter	Ynglende	Trækkende
A047	Klyde	X	
A067	Dværgterne	X	
A069	Lysbuget knortegås		X
A070	Hvinand		X
A132	Toppet skallesluger		X
A195	Stor skallesluger		X

Tabel 10 Udpegningsgrundlaget omfatter følgende arter, for hvilke det skal sikres, at de kan overleve og formere sig i deres udbredelsesområde.

Nr	Art
1103	Stavsild
1365	Spættet sæl

Regionplanens målsætning

Ringkøbing Amt har i regionplanen udlagt Limfjorden med følgende skærpede målsætning "Der skal være et naturligt og alsidigt plante- og dyreliv, der ikke eller kun er svagt påvirket af menneskelig aktivitet, og at fjorden har en vandkvalitet, og som i sin artssammensætning overvejende er bestemt af naturlige forhold."

²⁰ Miljøministeriet, Vandområde 1.2 Limfjorden

²¹ Ud fra gødningsregnskaberne, beregnet gennem CTtools af Holstebro Kommune.

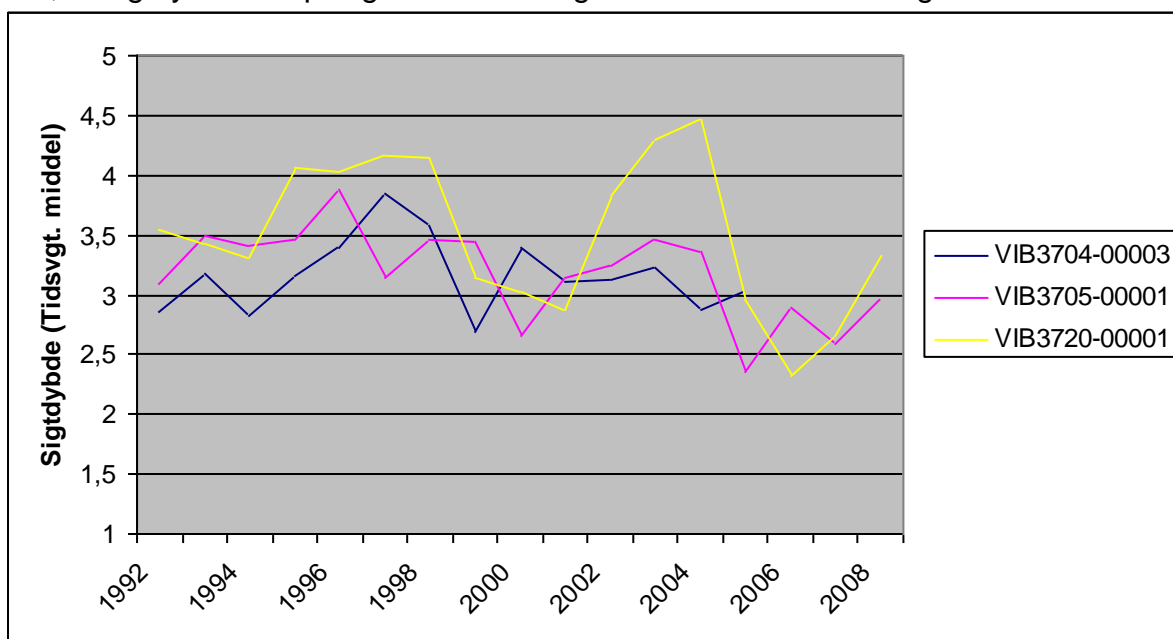
²² I udkast til vejledning til bekendtgørelsen nr. 408 om udpegnings og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter fremgår, at Naturklagenævnets afgørelse (Afgørelse ifbm. regionplantillæg med VVM-redegørelse for omfartsvej ved Strøby Egede i Vallø Kommune) fra 2006 har stadfæstet at høringsforslag skal inddrages i en konsekvensvurdering.

²³ Opdateret udpegningsgrundlag 2009

Tilstand

Basisanalyse II er foretaget for Limfjorden som et samlet farvand. Der er således ikke foretaget en selvstændig analyse af de enkelte habitatområder. For fjorden som helhed konkluderes følgende, "Det er sandsynligt, at gældende regionplanmål ikke nås i 2015 på grund af tilførslen af næringsstoffer fra land." Yderligere fremgår det af basisanalysen for Venø og Venø Sund at "En foreløbig trusselsvurdering for de marine naturtyper i Natura 2000-område nr. 62 kan udmøntes i at de åbne vandområder er følsomme overfor næringsstofbelastning, og fremstår grundet en sådan påvirkning i dag med en forringet vandkvalitet."

I basisanalysen del II²⁴ er det vurderet, at Limfjorden er meget påvirkelig overfor effekten af tilførslen af næringsstoffer. Overvågningsresultater fra både den regionale og nationale overvågning viser, at hele fjorden pt. er påvirket af for store udledninger af næringsstoffer fra land, især kvælstof²⁵. Det medfører forøget opblomstring af planteplankton og enårige makroalger, hvilket nedsætter vandets klarhed og forringer ålegræssets dybdegrænse, samt forøger risikoen for iltsvind ved bunden. Vandets klarhed (sigtdybden) er derfor en god parameter til på enkel måde, at registrere og beskrive mulighederne for udbredelsen af bundplanter, idet mængden og dybdeudbredelsen primært styres af lys. Da der ikke foretages sigtdybde målinger i Venø Sund er det valgt at anvende 3 omkringliggende målestationer, målestationernes geografiske placering fremgår af figur 1. Det fremgår af figur 2, at sigtdybden er præget af store årlige variationer i Venø Bugt.

Figur 2 Udviklingen i sigtdybde i Venø Bugt. Målingerne er foretaget årligt tre forskellige steder i og omkring Venø Bugt. (den tidsvgt. middel)²⁶.

Samlet konklusion for bevaringsstatus for strandsøerne i Natura 2000-område Venø og Venø Sund er, at naturtypen hvor den står i åben forbindelse med udpegningsgrundlaget kystlagune, der er påvirket af store udledninger af næringsstoffer, der har forringet

²⁴ Se Ringkjøbing Amt *et al* (2006): Basisanalyse del II Vurdering af vandforekomsters tilstand og en vurdering af risikoen for, at vandforekomsten ikke kan opfylde regionplanmålene senest 22. december 2015 (side 24).

²⁵ Se Miljøcenter Aalborg (februar 2008): Limfjorden.- Statusnotat februar 2008.

²⁶ Naturdatabasen.

sigtdybden og ændret de biologiske forhold. En foreløbig trusselsvurdering for de marine naturtyper i Venø Sund kan udmøntes i at de åbne vandområder er følsomme overfor næringsstofbelastning, og fremstår grundet en sådan påvirkning i dag med en forringet vandkvalitet og har dermed ugunstig bevaringsstatus. Rev er kommet på udpegningsgrundlaget for Venø Sund som den sidste, der er kommunen bekendt ikke foretaget tilstands- eller trusselsvurdering af rev i Venø Sund derfor antages det at bevaringsstatus for naturtypen er ugunstig i henhold til de af DMU opstillede kriterier for gunstig bevaringsstatus²⁷.

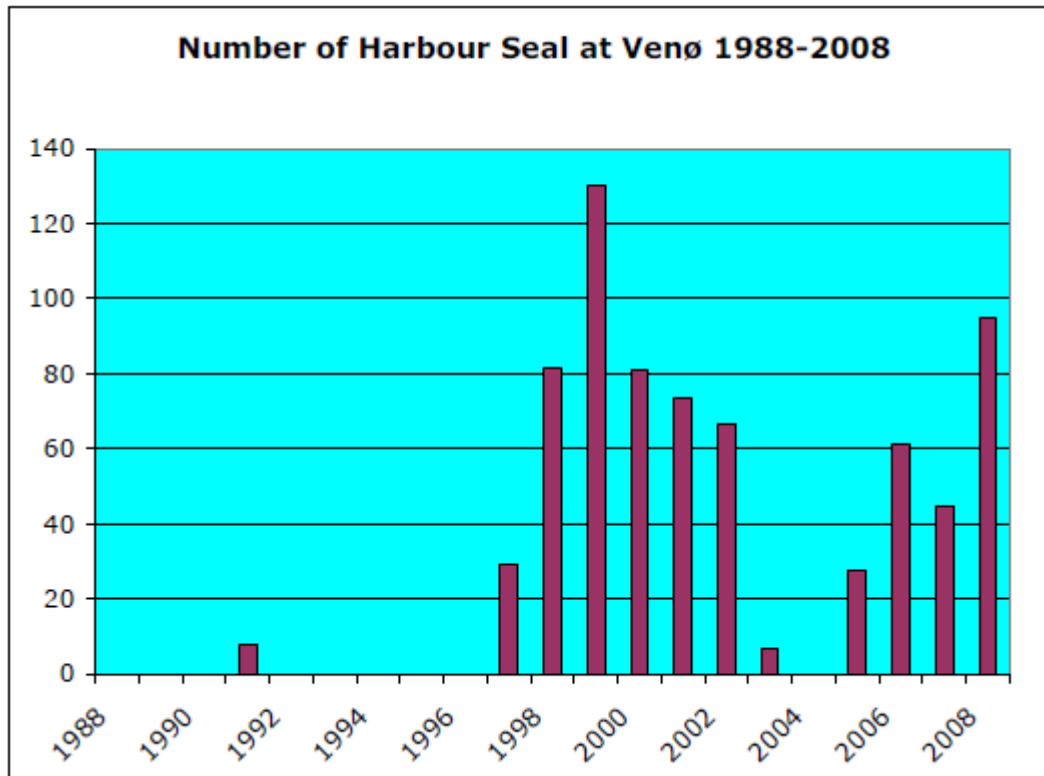
En øget næringsstofudvaskning vil jf. basisanalysen kunne have betydning for de fuglearter, der lever af bundvegetationen, da mængden af planter reduceres som følge af eutrofiering. Bl.a. for Lysbuget Knortegås, idet udbredelsen af Ålegræs er begrænset i sin udbredelse af lystilgængeligheden i fjorden. Det fremgår af basisanalysen, at lokalitetens værdi for Lysbuget Knortegås har været faldende siden 1960'erne grundet en øget hvilket er til ugunst for bl.a. Lysbuget Knortegås, idet udbredelsen af Ålegræs (primære fødekilde om efteråret) er begrænset i sin udbredelse af lystilgængeligheden i fjorden. Jf. basisanalysen er der indikationer på at rastende fugle af både Lysbuget Knortegås og Hvinand indenfor områder har været stigende gennem 1990'erne. Det fremgår af basisanalysen at antallet af rastefuglene Toppet skallesluger og Stor skallesluger i perioden 2004-2006 er langt fra det antal, der blev registreret i 1980'erne. For ynglefuglene Klyde og Dværgerterne er det på baggrund af det foreliggende materiale ikke muligt at vurdere deres nuværende forekomst og evt. trusler inden for området.

Stavsilden vurderes at kunne opholde sig i hele Natura 2000-området. De væsentligste trusler mod stavsilden vurderes generelt at være: Fiskeri, eutrofiering i vandløb og fjorde, udledning af surt vand og okker fra drænedede arealer, samt dårlige fysiske forhold i vandløbene. Stavsilden er en anadrom fisk, og vandkvaliteten på egnede gydestrækninger skal opfylde kravene om en god biologisk kvalitet og en varieret vandløbsstruktur med karakteristiske stryg og pools. Holstebro Kommune har ikke kendskab til vandløb i Venø Bugt, der indeholder en gydebestand eller kan understøtte en sådan. Yderligere kendskab til stavsildens bestandsstørrelse er ukendt og specifikke krav mangelfuldt, og truslerne mod Stavsilden i Venø Sund lader sig derfor ikke nærmere vurdere.

Spættet sæl har én fast dagrasteplads inden for området, Bradser Odde.

---

²⁷ Dahl et al, 2005, Kriterier for gunstig bevaringsstatus for EF-habitatdirektivets 8 marine naturtyper, s 33

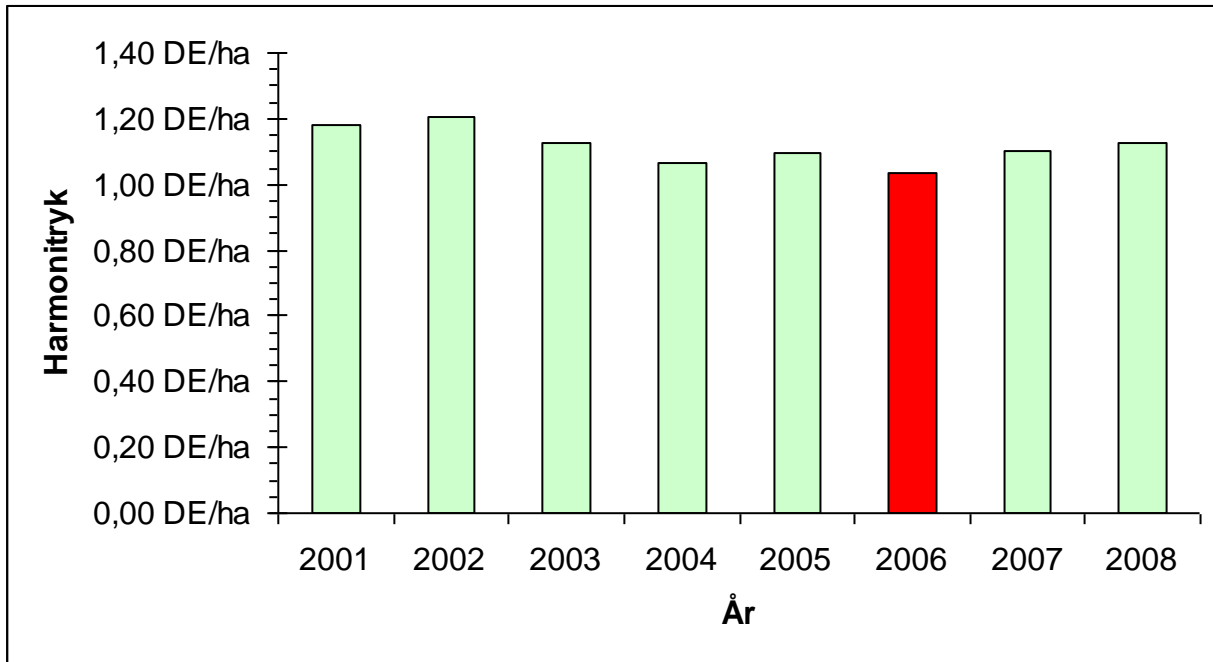
Figur 3 Populationen af spætte sæl på Bradser Odde, søjlerne er baseret på gennemsnittet af 3 uafhængige observationer foretaget over tre dage i august.²⁸

Der er stor årsvariation i antallet på pladsen i perioden fra 1997 frem til 2005 - gennemsnittet er på 75 sæler. Der vurderes at der i dag er ca. 100 individer ved Venø, og ca. 1.100 sæler tilknyttet hele Limfjorden. Sælernes primære trussel vurderes at være forstyrrelse af arten på rasteplasserne i yngletiden juni/juli, samt skrab af muslinger og fiskeri.

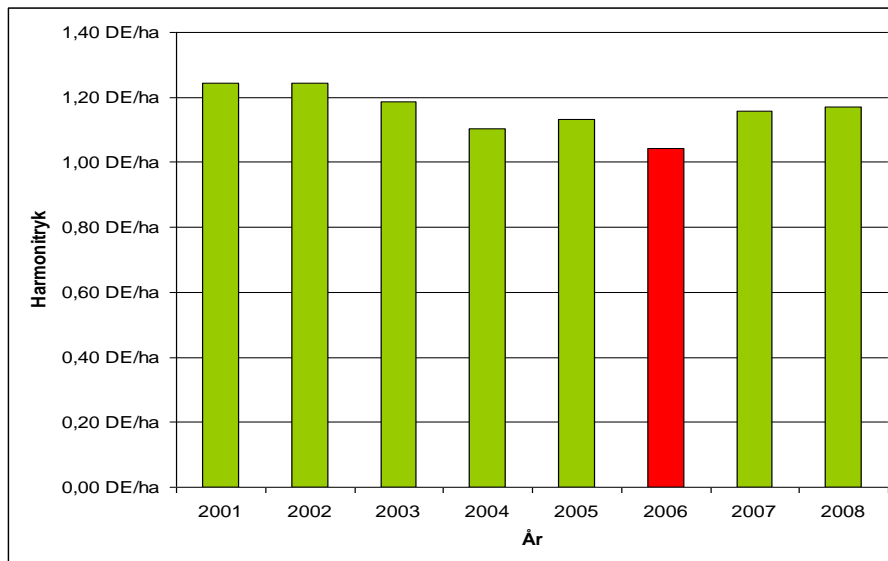
Husdyrtrykket i oplandet til Nissum Fjord og Venø Bugt

Strukturudviklingen i husdyrproduktionen går på landsplan mod færre men større husdyrbrug. Udviklingen i DE/ha for den del af oplandet der er beliggende i Holstebro Kommune fremgår af figur 4 og 5. Antallet af DE/ha er i perioden fra 2001 frem til 2008 reduceret med 0,06 DE/ha i oplandet til Nissum Fjord og 0,08 DE/ha i oplandet til Venø Bugt i Holstebro Kommune. Det vurderes derfor, at der i oplandet til Nissum Fjord og Venø Bugt i Holstebro Kommune ikke sker nettoudvidelser af husdyrproduktionen. Heraf følger, at en etablering/udvidelse i oplandet til Nissum Fjord og Venø Bugt i Holstebro Kommune sker som følge af en nedlæggelse eller reduktion af husdyrproduktionen andetsteds.

²⁸ Harbour seal in Venø Bugt, 2009, fra VVM-screeningen af Handbjerg Marina

Figur 4. DE/ha i oplandet til Nissum Fjord i årene 2001-2008²⁹

Figur 5 DE/ha i oplandet til Kaas Bredning, Venø Bugt og Sallingsund i årene 2001-2008³⁰

De nye omregningsfaktorer for dyreenheder jf. den nye husdyrgødningsbekendtgørelse³¹, reducerer antallet af kvæg/DE, mink/DE og Fjerkræ/DE. For kvæg, mink og fjerkræ skal der anvendes hhv. 15-20%, ca. 29% og 23% mere areal. På landsplan forventes det, at medføre et øget arealkrav på ca. 4 % samt en reduktion i det samlede fosforoverskud på

²⁹ Beregnet ud fra gødningsregnskaber vha. CTtools. Conterra A/S har oplyst Holstebro Kommune, at gødningsregnskaberne i 2006 var behæftet med fejl, hvorfor 2006 ikke bør indgå i vurderinger.

³⁰ Beregnet ud fra gødningsregnskaber vha. CTtools. Conterra A/S har oplyst Holstebro Kommune, at gødningsregnskaberne i 2006 var behæftet med fejl, hvorfor 2006 ikke bør indgå i vurderinger.

³¹ Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. af 10.07.09

ca. 10 % jf. høringsbrev af 19.05.09³². Holstebro kommune vurderer, at oplandet til Venø Bugt beliggende i Holstebro Kommune som minimum har samme reduktion som i resten af landet.

HERBICIDER

En del af regionplanens målsætning for Nissum Fjord er udbredt vegetation med en dybdegrænse større end 2 m. Der forventes, at denne vegetation primært vil bestå af ålegræs, der er den mest almindelige blomsterplante i vore kystnære farvande. Ålegræsområder fungerer bl.a. som fourageringsområder for fugle og opvækstområder for fisk og smådyr. Udbredelsen af ålegræs ud fra kysten anvendes ofte som en indikator på miljøtilstanden i de kystnære områder. I efteråret 2007 igangsatte DMU og MCR et projekt, der havde til formål, at undersøge forekomsten af landbrugsherbicider i Nissum Fjord³³. Vandprøverne blev taget i hhv. Mellem Fjord og Felsted Kog i Nissum Fjord. Undersøgelserne verificerede en række stoffer og nedbrydningsprodukter af stoffer, hvoraf 12 er herbicider og 8 er nedbrydningsprodukter af herbicider. Det er tidligere påvist, at ukrudtsmidler kan skade bl.a. plantetilvæksten på ålegræs ved lavere koncentrationer end de koncentrationer, hvor de enkelte stoffer har effekt³⁴. Den anvendte målemetode er oprindeligt udviklet til ferskvand, men da Felsted Kog er relativ fersk (~4 ‰), kan det ikke afvises, at anvendelsen af herbicider i oplandet til Nissum Fjord har en negativ effekt på målsætningen i Nissum Fjord. Anvendelsen af herbicider i på landbrugsjord reguleres ikke i lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug, og behandles derfor ikke yderligere.

NÆRINGSSTOFFER

FOSFOR

Fosfor kan tabes til overfladevande som opløst og partikulært bundet organisk eller uorganisk fosfor. Tabet af partikelbundet fosfor fra dyrkede oplande udgør i mange situationer mere end halvdelen af det totale fosfortab. Partikelbundet fosfor tilføres ferske vande via vind-, vand- og brinkerrosion og fra kunstigt drænede arealer. Tab af opløst fosfor fra landbrugsjord sker via overfladeafstrømning og udvaskning fra landbrugsjord til dræn og øvre grundvand. Fosfortab fra det dyrkede areal er også præget af meget stor rumlig variation, uanset hvilken tabsproces, der måtte være aktiv. Det er anslået, at omkring 10 % af det dyrkede areal resulterer i omkring 90 % af fosfortabet til overfladevande. Når jordens infiltrationskapacitet overskrides, begynder vandet at løbe af på jordoverfladen. Det strømmende vand kan rive jord med partikelbundet fosfor løs, som skylles med vandet, hvorefter det deponeres i lavninger, vandløbsbræmmer eller transporteres videre til grøfter, vandløb og søer. Erosion foregår som overfladeerosion, konvekse skråninger med konkav tværsnitsprofil er mest udsatte for erosion, da den konkave tværsnitsprofil bevirker, at vandet fra et større område samles i en koncentreret strøm. Erosion kan derfor lokalt medføre meget store tilførsler af fosfor til vandmiljøet.

Yderligere er jordens fosforbindingskapacitet afgørende for om fosfor tabes til vandmiljøet fra dyrkede jorde, jorde med lav bindingskapacitet har således en øget risiko for tab af gødningsfosfor. Bindingskapaciteten varierer meget i Danmark, for jorde der ikke kan

---

³² Høringsbrev, Høring over udkast til ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen.

³³ Arbejdsrapport fra DMU nr. 244, 2008. Forekomst af herbicider i Nissum Fjord

³⁴ Nielsen, L.W. & Dahlløf, I. 2007: Direct and indirect effects of the herbicides Glyphosate, Bentazone and MCPA on eelgrass (*Zostera marina*). - Aquatic Toxicology 82(1): 47-54.

kategoriseres som værende lavbundsJORde gælder at jordens bindingskapacitet for fosfor stiger i takt med stigende indhold af ler og jern- og aluminiumoxider, og jordens fosforbindingskapacitet varierer meget i Danmark. I mineralJORde findes hovedparten af jordens fosfor bundet i lerfraktionen eller på belægninger af jern- og aluminiumoxider på større partikler. På jORde med højt lerindhold kan der, især i forbindelse med kraftig nedbør, opløses fosfor og løsrives fosforrige partikler fra overjORden, som transporteres ned gennem sprækker og større porer til eventuelle drænrør dybere nede, og via disse blive transporteret ud til vandmiljøet. Der er en principiel sammenhæng mellem jordens fosforstatus og risikoen for fosfortab. Dette er vist ved flere enkeltstående undersøgelser, hvor fosforstatus, målt f.eks. ved fosfortallet, varierede, medens transportbetingelserne var ensartede³⁵. Der er imidlertid ikke lavet tilstrækkeligt med undersøgelser til at kvantificere denne sammenhæng under praktiske forhold.

For lavbundsJORde (med eller uden okkerklasse) gælder, at arealernes årstidsvariation i vandmætningsgraden har afgørende betydning for tab af fosfor. LavbundsJORde er udstrømningsområder for grundvand og mange lavbundsJORde har derfor periodisk eller permanent meget højt grundvandsspejl. Ikke vandmættede jORde med et højt indhold af jern bisidder under (aerobe forhold) en høj fosforbindingskapacitet. Ved vandmætning af jORden (anaerobe forhold) ophører jernets evne til at binde fosfor, og dermed øges udvaskningsrisikoen markant.

Dansk Landbrugsrådgivning anbefaler, at der tilføres samme mængde fosfor, som afgrøden bortfører ved fosfortal >4 ³⁶. For lavbundsJORde svarer dette niveau til, at forholdet mellem bikarbonat-dithionite ekstarherbart jern og fosfor skal være større end 20.

Det er Holstebro Kommunes vurdering, at forsigtighedskriteriet medfører, at der skal foretages en individuel konkret vurdering af bedriftens jORde baseret på tabsrisiko og jordernes fosforbindingskapacitet.

Opland til Venø Sund:

Vandmiljøplan III indeholder en målsætning om en halvering af fosforoverskuddet fra landbruget i 2015 i forhold til overskuddet på 32.700 ton P i 2001/2002 på landsplan³⁷. Landbruget bidrager med ca. 31 % af fosfortilførslen til Limfjorden³⁸. Det fremgår af basisanalysen, at der ikke forventes at tilførslen af fosfor kommer ned på et niveau hvor fjordens målsætning kan opfyldes. I denne vurdering er ikke medtaget omlægningen af dyreenhedsberegningen, der vil medvirke til en reduktion på minimum 10 % i oplandet til Limfjorden.

Tilførslen af fosfor fra oplandet til Limfjorden kan i større eller mindre grad have betydning for miljøtilstanden i Limfjorden som helhed og for delområder af fjorden.

Udspretningsarealerne er ikke beliggende indenfor de af statens fosforfølsomme klassificerede oplandsområder.

---

³⁵ Heckrath, G. et al., 1995. Phosphorus leaching from soils containing different P concentrations in the Broadbalk experiment. J. Environ. Qual. 24, 904-910. & Pote, D.H., et. Al., 1999. Relationship between phosphorus levels in three ultisols and phosphorus concentration in runoff. J. Environ. Qual. 28, 170-175.

³⁶ Knudsen, L., 1998. "Pas på fosfor". Landbrugets Rådgivningscenter, Århus, Danmark.

³⁷ Vandmiljøplan III – aftale om vandmiljøplan III 2005-2015 mellem regeringen, Dansk Folkeparti og Kristendemokraterne.

³⁸ Miljøministeriet, vandområde, 1.2 Limfjorden.

Størstedelen af udspretningsarealerne, svarende til 234,31 ha ligger helt eller delvist i oplandet til Nissum og Kaas Bredning (Limfjorden), jf. skema 2 og bilag 5.

Udbringingsarealer i oplandet til Venø Sund (Limfjorden) afvander i henhold til miljøstyrelsens fosforkort ikke til et Natura 2000-kystvandsområde, der er overbelastet med fosfor, hvorfor arealer beliggende i lavbundsområder uden okkerklasse ikke klassificeres som fosforklasse II. Der stilles derfor ikke vilkår til fosforoverskuddet på disse arealer.

Skema 3. Vurdering af fosforklasse for bedriftens arealer i forhold til jordbundstyper, drænforhold og opland.

Mark nr.	Areal (Ha)	Detail-vandet	Primær jordtype	Opland	Lavbunds-areal	P _{tal}	P-klasse	P-klasse areal (ha)
1-0	9,15	Ja	JB5	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	
2-0	6,18	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	
3-0	0,91	Ja	JB11	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	
4-0	1,77	Ja	JB11	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	
8-0	3,86	Nej	JB4	Nissum Fjord og Limfjorden (Venø Sund)	Ja (med okkerklasse)		0	-
9-0	1,27	Nej	JB4	Nissum Fjord og Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
10-0	4,24	Nej	JB4	Nissum Fjord	Ja (med okkerklasse)		0	-
11-0	3,71	Nej	JB4	Nissum Fjord og Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
14-0	1,08	Ja	JB2	Nissum Fjord	Ja (uden okkerklasse)		2	0,34
15-0	6,45	Ja, delvist	JB2	Nissum Fjord	Ja (uden okkerklasse)		2	0,49
16-0	1,07	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (med okkerklasse)		0	
17-0	2,16	Ja	JB4	Nissum Fjord og Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
18-0	2,41	Nej	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
19-0	1,95	Ja, delvist	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
20-0	15,47	Ja	JB5	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
21-0	2,55	Ja	JB5	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
30-0	4,33	Ja	JB11	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
33-0	6,36	Ja	JB1	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
34-0	8,04	Ja, delvist	JB1	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (med og uden okkerklasse)		0	-
35-0	3,35	Ja, delvist	JB1	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
35-1	1,98	Ja, delvist	JB1	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
41-0	7,86	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
42-0	8,21	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
43-0	2,51	Nej	JB1	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
44-0	1,20	Nej	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
45-0	0,54	Nej	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-

Mark nr.	Areal (Ha)	Detail-vandet	Primær jordtype	Opland	Lavbunds-areal	P _{tal}	P-klasse	P-klasse areal (ha)
46-0	3,26	Nej	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
47-0	2,41	Ja, delvist	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
48-0	2,48	Ja, delvist	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
49-0	1,58	Nej	JB1	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
50-0	3,35	Nej	JB1	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
52-0	1,22	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
54-0	17,82	Ja, delvist	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
55-0	8,44	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
60-0	13,43	Ja	JB5	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
61-0	6,02	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
62-0	1,63	Nej	JB1	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
65-0	8,05	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
66-0	3,48	Nej	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
67-0	23,06	Ja, delvist	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
67-1	5,95	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
68-0	9,50	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
68-1	0,62	Nej	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
68-2	1,55	Nej	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
68-3	2,30	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
68-4	1,93	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
68-5	0,83	Nej	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
68-6	3,86	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
68-7	1,34	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
68-8	4,39	Ja	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Ja (uden okkerklasse)		0	-
68-9	1,75	Nej	JB1	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-
69-0	12,91	Ja, delvist	JB4	Limfjorden (Venø Sund)	Nej		0	-

Opland til Nissum Fjord:

I Nissum Fjord er fosfor sandsynligvis den begrænsende faktor for algeproduktionen, nitratudvaskningens betydning i Felsted Kog (Nissum Fjord) øges ud mod slusen, jf. Basisanalysen del II³⁹. Oplandsanalysens begrundelse for vigtigheden, af en reduktion af næringsstofflørslerne til Felsted Kog i forhold til den resterende del af Nissum Fjord er, at Felsted Kog modtager ca. 70 % af næringsstofflørslen via Storå-systemet, samt at en reduktion til Felsted Kog vil gavne hele Nissum Fjord sammenlignet med hvis reduktionerne blev foretaget i Flynder å's vandsystem, hvor reduktionen kun vil gavne Yder Fjord og Indfjorden.

³⁹ Vandrammedirektivets basisanalyse del II

Vandmiljøplan III indeholder en målsætning om en halvering af fosforoverskuddet fra landbruget i 2015 i forhold til overskuddet på 32.700 ton P i 2001/2002 på landsplan⁴⁰. Landbruget bidrager med ca. 40 % af fosfortilførslen til Nissum Fjord⁴¹. Det fremgår af basisanalysen, at der ikke forventes en reduktion af fosforafstrømningen til Nissum Fjord, således at den samlede fosforbelastning i 2015 forventes at ligge på det nuværende niveau på 65 ton fosfor. I denne vurdering er ikke medtaget omlægningen af dyreenhedsberegningen, der vil medvirke til en reduktion på minimum 10 % af den udbragte fosfor i oplandet til Nissum Fjord.

16,56 ha af udspretningsarealerne ligger helt eller delvist i oplandet til Nissum Fjord, jf. skema 2 og bilag 5.

Risikoarealer

Såfremt terrænhældninger ned mod overfladevande er skrånende (> 6 grader) eller stærkt skrånende (> 12 grader), er der stor risiko for overfladisk næringsstofafstrømning, og arealerne er typisk ikke egnede til udbringning af husdyrgødning med mindre dyrkningsforanstaltninger til afhjælpning heraf iværksættes. I vurderingen af overfladevande tages der ikke alene hensyn til den målsætning, det primære overfladevand har i det aktuelle område, men der tages også hensyn til slutrecipientens sårbarhed, herunder vandløbstrækninger, søer og kystområder m.v. Det vurderes om vilkår om f.eks. dyrkningsfrie zoner eller ændret markdrift, såsom køreretning er tilstrækkeligt til at minimere risikoen for f.eks. overfladeafstrømning. Alternativt kan der stilles krav om, at de pågældende ikke kan indgå i driften.

På markerne 1-0, 8-0, 10-0, 11-0, 17-0, 20-0, 49-0, 50-0, 54-0 og 60-0 er der hældninger på mellem 6 og 12 grader, og i nogle områder er hældningerne over 12 grader. Ingen af markerne er beliggende i områder med vandløb, registrerede grøfter, kanaler eller lign. i umiddelbar nærhed, hvorfor Holstebro Kommune ikke vurderer disse arealer som særlige risikoarealer mht. overfladeafstrømning.

Mark nr. 52-0, 55-0, 61-0 og 62-0 ligger i umiddelbar nærhed langs Kojborg Bæk (Ulstrup Bæk), der er B1-målsat. Mark nr. 62-0 har en nordvestgående gradient, med hældninger på 6-12 grader og over 12 grader langs markens nordlige side, der ligger tæt på Kojborg Bæk (Ulstrup Bæk). Afstand mellem mark nr. 62-0 og Kojborg Bæk (Ulstrup Bæk) er på den korteste strækning 20 meter, som er i markens nordøstlige ende. Terrænforholdene fremgår af bilag 4/1. Den nordvestlige del af marken udgør derfor et højrisikoareal for overfladeerosion og overfladeafstrømning til Kojborg Bæk (Ulstrup Bæk). For at hindre fosfortab ved overfladeerosion og overfladeafstrømning fra marken stilles vilkår om, at der skal opretholdes en dyrkningsfri randzone på minimum 10 meter mellem mark 62-0 og Kojborg Bæk (Ulstrup Bæk). Desuden skal markdriften på markens nordlige side tilrettelægges således, at denne finder sted parallelt med vandløbet i en zone på minimum 10 meter fra markskel, jf. bilag 6/1.

Den dyrkningsfrie randzone skal placeres i henhold til Miljøministeriets vejledning (2002) om bræmmer langs vandløb og søer. Det skal bemærkes, at randzonen kan etableres

⁴⁰ Mandmiljøplan III – aftale om vandmiljøplan III 2005-2015 mellem regeringen, Dansk Folkeparti og Kristendemokraterne

⁴¹ Miljøministeriet, vandområde, 1.4 Nissum Fjord

som braklagt randzone med offentlig støtte til miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger. Randzonen kan anvendes til afgræsning, såfremt dyretrykket tilrettelægges således, at der til stedse opretholdes fuldt dækkende vegetation i randzonen.

Mark nr. 61-0 har en vest-nordvestgående gradient, hvor der på markens nordlige del overvejende er hældninger på 6-12 grader. Afstanden mellem marken og vandløbet er 22 meter på den del af marken, hvor arealet skråner mest. For at hindre fosfortab ved overfladeerosion og –afstrømning fra marken stilles vilkår om, at markdriften på markens nordlige side tilrettelægges således, at denne finder sted parallelt med vandløbet i zone på minimum 10 meter fra markskel, jf. bilag 6/2.

Markerne 52-0 og 55-0 har hældninger mellem 6-12 grader mod Kojborg Bæk/ Ulstrup Bæk. Korteste afstand fra hældningerne til Kojborg Bæk (Ulstrup Bæk) er ca. 100 meter hvor markerne er relativt flade. På baggrund af afstand fra markernes hældninger til vandløb vurderes således, at markerne ikke er særlige risikoareal mht. udvaskning af fosfor.

Mark 68-0 har hældninger mellem 6-12 grader, marken ligger i umiddelbar nærhed af Sønderbygård Bæk med opfyldt vandløbsmålsætning B1. På baggrund af afstand fra mark til vandløb og placering af naturarealer i mellem mark og vandløb, vurderes således, at markerne ikke er særlige risikoareal mht. udvaskning af fosfor.

For at reducere risikoen for forureningen af vandmiljøet stilles der vilkår om, at udbringning af gødning mm. ikke må fortages, når jorden er mættet med vand, oversvømmet, frossen eller dækket af sne. Herudover stilles der vilkår om, at der ikke må etableres nye afvandringsrender på markerne til afledning af vand til vandløb, grøfter, søer, dræn eller lign. Holstebro Kommune har vurderet, at der ikke herforuden er behov for at stille skærpende vilkår til sikring mod overfladeafstrømning til vandmiljø.

Jordtyper

Udbringningsarealerne er hovedsageligt bestående af lerblandet sandjorde (69%), grovsandede jorde (16%), sandblandet lerjord (9%), finsandet jorde (3%), humusjorde (3 %) jf. bilag 7.

Lavbundsarealer, detailafvandringsforhold og fosforklasser

234,31 ha af ejendommens udbringningsarealer ligger i oplandet til Limfjorden (Nissum og Kås Bredning). Mark nr. 3-0, 4-0, 30-0, 35-0, 35-1 samt mindre dele af mark 8-0, 16-0, 33-0, 34-0, 43-0, 44-0, 45-0, 47-0, 48-0, 49-0, 50-0, 52-0, 54-0, 55-0, 61-0, 62-0, 67-0, 68-6, 68-8 og 69-0 ligger i lavbundsområde med eller uden okkerklasse. Dele af arealerne vurderes som værende risikoareal med hensyn til fosforudvaskning, idet arealerne er detailafvandret ved dræning. Da Nissum og Kås Bredning (Limfjorden) i henhold til miljøstyrelsens fosforkort ikke er et Natura 2000-område, der er overbelastet med fosfor, betyder dette, at arealerne henregnes som fosforklasse 0, hvorfor der ikke stilles vilkår til fosforoverskuddet på disse arealer.

16,56 ha ligger i oplandet til Nissum Fjord, som er et Natura 2000-område, der er overbelastet med fosfor. Mindre dele af mark nr. 14-0 og 15-0 ligger i lavbund uden okkerklasse, jf. bilag 8. Mindre dele af mark nr. 10-0 og 11-0 ligger i lavbund med okkerklasse. Idet mark nr. 14-0 og mindre dele af mark 15-0 er detailafvandret ved

dræning, vurderes disse arealer som værende risikoareal for fosforudvaskning svarende til i alt 0,83 ha. Da Nissum Fjord er et Natura 2000-område, der er overbelastet med fosfor, betyder dette, at arealerne henregnes som fosforklasse II, hvorfor der stilles vilkår til at fosforoverskuddet ikke må øges på disse arealer.

Fosforoverskud

På bedriftsniveau er der ansøgt om udbringning af en fosformængde på 6.312 kg P, hvilket er mindre end det maksimalt tilladte i henhold til husdyrbrugslovens beskyttelsesniveau, jf. den elektroniske ansøgning. Udbringning af 6.312 kg P betyder, at der på udbringningsarealerne på bedriftsniveau udbringes fosfor svarende til et arealspecifikt overskud på 2,8 kg P/ha/år jf. skema 2.

Skema 2. Oversigt over fosfortilførsel og fraførsel i ansøgt drift, samt beregning af fosforoverskud for det ansøgte projekt.

Fosforbalance	Fosfor [kg P/ha/år]
Er fosforoverskud på bedriftsniveau overholdt i forhold til husdyrlovens beskyttelsesniveau	Ja
Fosfor tilførsel i ansøgt drift	6.334 kg P/år
P tilført pr. ha/år i ansøgt drift	25,2 kg P/ha/år
P-raførsel med sædskifte (arealvægtet gennemsnit)	22,3 kg P/ha/år
P-overskud/ha/år for ansøgt projekt	2,8 kg P/ha/år

Oplandsanalysen indikerer at fosforoverskuddet har betydning for den samlede fosfortilførsel til Nissum Fjord. ”Fosfor fra landbruget bidrager væsentligt til den samlede fosfortilførsel, og på de arealer der er defineret som fosfor-risikoarealer, vil det have gavnlige effekt på fosfortilførslen til fjorden at mindske fosforoverskuddet”⁴².

Fosforoverskuddet var i perioden 2005-2008 i gennemsnit 12 kg P/ha i oplandet til Nissum Fjord, hvor fosforoverskuddet er mindst i området syd for Nissum Fjord samt nord for Holstebro by⁴³.

I det konkrete projekt er der et fosforoverskud på 2,8 kg P/ha/år på bedriftens arealer hvilket svarer til 23 % af det gennemsnitlige fosforoverskud i oplandet til Nissum Fjord.

Det er Holstebro Kommunes vurdering, at fosfor fra husdyrbrugets arealer ikke i sig selv påvirker Natura 2000-området Nissum Fjord væsentligt negativt. Der stilles yderligere vilkår om, at der ikke må etableres afvandingsrender på markerne til afledning af vand til vandløb, grøfter, søer, dræn eller lignende, da dette kan ændre risikovurderingen.

§ 3 søer - Borbjerg Møllesø og Holmgård Sø (uden for Natur 2000-områder)

Regionplanens målsætning

Borbjerg Møllesø og Holmgård Sø er i Ringkøbing Amts regionplan udlagt med en basismålsætning ”Søer med naturligt og alsidigt dyre- og planteliv som er upåvirket, eller

⁴² Oplandsanalysen, Nissum Fjord og opland – analyse af miljøtilstand og næringsstoftransport.

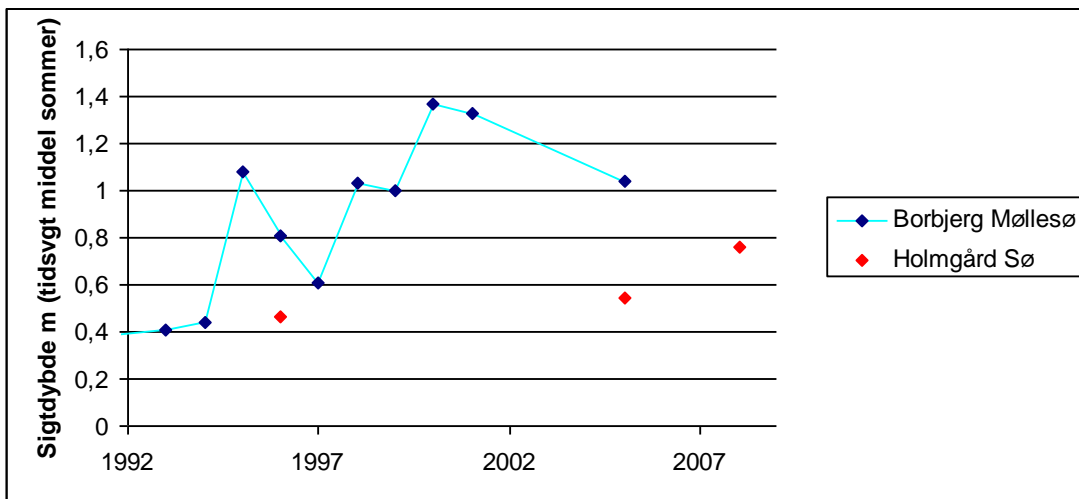
⁴³ Beregning af P-overskud pr. ha. Pr. blok. Beregningerne er foretaget på baggrund af gødningsregnskabet, Beregningerne er foretaget ved at lade en bedrifts sædskifte roterer over bedriftens omdriftsareal. For ikke omdriftsafgrøder foretages en stedspecifik beregning af overskud, udarbejdet gennem CTtools af Holstebro Kommune. Gødningsregnskaberne fra 2006 er ikke medtaget grundet datafejl.

kun svagt påvirket af næringsstoffer, organiske stoffer, okker, miljøfremmede stoffer eller anden kulturpåvirkning. Søernes økologiske tilstand skal være upåvirket eller kun svagt påvirket i forhold til den naturlige baggrundstilstand." Følgende parametre anvendes til at vurdere opfyldelse af målsætningen.

Fra 1. maj til 30. september skal sigtddybden værre større end 1 meter i søer med en gennemsnitsdybde på under 3 meter, Søvandets indhold af total fosfor må som årgennemsnit ikke overstige 0,075 mg P/l.

Tilstand

Søerne er forbundet af Hellegård å som leder vand fra Borbjerg Møllesø til Holmgård Sø. Det fremgår af figur 1 at sigtddybden i Borbjerg Mølle sø siden 1995 opfylder målsætningen om 1 meters sigtddybde og at Holmgård Sø er forbedret.

Holmgård Sø lever ikke op til målsætningen om 1 meters sigtddybde og Borbjerg Møllesø lever kun lige op til målsætningen, det fremgår af regionplanen at det bl.a. er pga. intern belastning med næringsstoffer.

Fosfor

Det begrænsende næringsstof vurderes at være fosfor. Der foreligger ikke nye data på den total mængde fosfor i søerne hvorfor der bl.a. tages udgangspunkt i regionplan 2005. Begge søer lever ikke op til kravet om et årgennemsnit < 0,075 mg P/l. Fosforoverskuddet var i perioden fra 2005-2008 i gennemsnit 9,2 kg P/ha og 8,9 kg P/ha i oplandet til hhv Borbjerg Møllesø og Holmgård Sø.

Mark 41-0, 42-0, 44-0, 45-0 samt mindre dele af mark 66-0 og 67-0 svarende til i alt 29,87 ha er beliggende helt eller delvist i oplandet til Borbjerg Møllesø og Holmgård Sø, hvortil Borbjerg Møllesø afvander gennem Hellegård Å, jf. bilag 5. Det arealspecifikke P-overskud i projektet er beregnet til 2,8 kg P/ha/år. Fosforoverskuddet i det konkrete projekt er beregnet til 2,8 kg P/ha/år. Herudover er der foretaget en individuel, konkret vurdering af risikoen for overfladeafstrømning til overfladevande fra udbringningsarealerne sammenholdt med detailafvanding og lavbundsforhold. Det er vurderet, at det ansøgte fosforoverskud på 2,8 kg P/ha på bedriften, ikke vil påvirke recipienten væsentligt negativt. Der stilles derfor ikke skærpede vilkår vedrørende fosforoverskud.

Nitrat

I årene 2005 og frem til 2008 var det beregnede gennemsnit af nitratoverskud per ha i oplandet til Borbjerg Møllesø og Holmgård Sø på hhv. 67 kg N/ha og ca. 66,4 kg N44 i Holstebro Kommune.

Husdyrtrykket i oplandet til Borbjerg Møllesø og Holmgård Sø

Antallet af DE/ha er i perioden fra 2001 frem til 2008 reduceret med 0,09 DE/ha, i oplandet til Holmgård Sø og 0,06 DE/ha i oplandet til Borbjerg Møllesø, der sker således ikke nettoudvidelser af husdyrproduktionen i oplandende. Det betyder generelt, at en etablering/udvidelse i oplandet til disse søer i væsentligt omfang vil blive modregnet ved, at der sker en nedlæggelse.

NITRAT

Vandmiljøplan III fastlægger, at der skal sikres en reduktion på 13 % af nitratudvaskningen fra landbruget i 2015 i forhold til udvaskningen i 2003 på landsplan. Med vedtagelsen af Grøn Vækst, som erstatter og supplerer den vedtagne vandmiljøplan III, fastsættes nye reduktionskrav for bl.a. tilførsel af nitrat til vandområder, som i perioden 2010-2015 skal reduceres med 19.000 ton nitrat (ca. 1/3 i fht. i dag).

Oplandsanalysen konkluderer, at ca. 50 % af det samlede opland til Nissum Fjord er højrisikoarealer for udvaskning af nitrat til vandmiljøet, hvilket de af staten fastsatte nitratklasser langt fra kan honorere, idet disse arealer udgør 32 % af oplandet. Modelberegninger i oplandsanalysen indikere, at en fremtidig miljøtilstand, hvor vegetationen er udbredt i størstedelen af fjorden, vil kunne opnås med en reduktion af bl.a. nitrattilførslen på ca. 30 % i forhold til 2001, svarende til ca. 700 ton nitrat. I oplandsanalysen vurderes det, at en fuldt implementeret vandmiljøplan III forventes, at medføre en samlet reduktion på mellem 15-20 % i forhold til 2001. For at opnå en reduktion på 30 % vurderes det i oplandsanalysen, at nitrattilførslen til fjorden skal reduceres yderligere med 250-350 ton N. Basisanalysens del II vurderer, at nitrattilførslen til Nissum Fjord ved udgangen af 2015 vil være på 1.952 ton N, hvilket svarer til en reduktion på ca. 18 % i forhold til niveauet i 2001⁴⁵. Landbruget bidrager med ca. 83 % af tilførslen af nitrat til Nissum Fjord⁴⁶. Samme basisanalyse citerer Recipientkvalitetsplanen for Limfjorden, hvoraf det fremgår, at tilførslen fra oplandet til Limfjorden skal ned på 9.520 tons kvælstof pr. år fordelt på 1.340 tons fra punktkilder og 8.180 tons kvælstof pr. år fra den diffuse tilførsel. Midtvejsevalueringen af Vandmiljøplan III⁴⁷ viser, at målene i denne ikke nås. Havde de været nået, ville den årlige diffuse kvælstoftilførsel til

---

⁴⁴ Beregning af N-overskud pr. ha. pr. blok. Beregningerne er foretaget på baggrund af gødningsregnskabet, Beregningerne er foretaget ved at lade en bedrifts sædskifte roterer over bedriftens omdriftsareal. For ikke omdriftsafgrøder foretages en stedspecifik beregning af overskud, udarbejdet gennem CTools af Holstebro Kommune. Gødningsregnskaberne fra 2006 er ikke medtaget grundet datafejl.

⁴⁵ Heri medregnet mindre korrektioner for tilførsler fra punktkilder. Ovenstående vurdering af N-reduktionen i 2015 er baseret på grove estimater og vurderes at være optimistisk, idet modelberegninger af N-belastning til Ringkøbing Fjord (Oplandsmodel for N-belastning af Ringkøbing Fjord, DHI-rapport juni 2004) har indikeret at flere tiltag i et opland vil have tendens til at "overlappe" hinanden, hvilket med andre ord medfører, at effekten af alle tiltagene ikke slår fuldt igennem.

⁴⁶ Miljøministeriet, vandområde, 1.4 Nissum Fjord.

⁴⁷ Se Petersen et al (december 2008) Midtvejsevaluering af Vandmiljøplan III.

Limfjorden have været reduceret til ca. 9.700 tons pr. år⁴⁸. Landbruget bidrager med ca. 63 % af tilførslen af nitrat til Limfjorden, som følge af afstrømning. Det atmosfæriske bidrag er vurderet til at udgøre ca. 10 %, hvoraf landbruget er den dominerende kilde⁴⁹. Det fremgår af udregninger⁵⁰ foretaget af Holstebro Kommune at det gennemsnitlige N-overskud i perioden fra 2005 til 2007 er på ca. 58 kg N/ha for de arealer, der er beliggende i oplandet til Venø Bugt og 71 kg N i oplandet til Nissum Fjord i Holstebro Kommune.

Størstedelen af husdyrbrugets ejede og forpagtede udspretningsarealer ligger helt eller delvist i oplandet til Limfjorden (Venø Sund), jf. skema 3. Udspretningsarealerne ligger i et område, hvor nitratreduktionspotentialer er vurderet som værende lav (<50 %). Venø Sund er i henhold til miljøstyrelsens kortværk udpeget som kvælstofsårbart område, der er klassificeret som nitratklasse 1. Bedriften råder over et areal på 250,86 ha, hvoraf 234,31 ha er beliggende i et område udpeget som nitratklasse 1, jf. bilag 9.

På bedriftsniveau betyder dette, at harmonireduktionsprocenten er 85,99 %, hvorfor der på udspretningsarealerne maksimalt må udsprede husdyrgødning svarende til et harmonitryk på 1,2039 DE/ha uden anvendelse af virkemidler til reduktion af nitratudvaskningen til rodzonen.

16,56 ha ligger i oplandet til Nissum Fjord. Arealerne ligger i et område, hvor nitratreduktionspotentialer er >76 %, hvorfor der ikke på disse arealer stilles skærpende krav til reduceret harmonitryk.

På bedriftsniveau betyder dette, at harmonireduktionsprocenten er 85,99 %, hvorfor der på udspretningsarealerne maksimalt må udsprede husdyrgødning svarende til et harmonitryk på 1,2038 DE/ha uden anvendelse af virkemidler til reduktion af nitratudvaskningen til rodzonen.

Skema 5. Vurdering af udspretningsarealernes arealmæssige fordeling i forhold til nitratklasse (N0-N3) samt arealernes maksimale harmonitryk og antallet af DE, der kan udsprede på arealerne uden anvendelse af nitratudvaskningsreducerende virkemidler. Udspretningsarealernes placering i forhold til nitratklasser fremgår af bilag 8.

Mark nr.	Udspretningsareal					Reduceret harmoni (reduktionsprocent)	DE/ha uden brug af virkemidler	Maksimalt antal DE til udspretning på arealerne
	Areal [ha]	N0 [ha]	N1 [ha]	N2 [ha]	N3 [ha]			
I alt	250,86	16,56	234,31	0,00	0,00	85,99 %	1,2039	302,01

Ved anvendelse af N-udvaskningsreducerende virkemidler kan harmonitrykket på husdyrbrugets udspretningsarealer øges, såfremt N-udvaskningen til rodzonen holdes på et niveau svarende til udbringning af husdyrgødningen ved reduceret harmonitryk.

Der er ansøgt om udspretning af 351,02 DE husdyrgødning, hvilket svarer til et harmonitryk på 1,4 DE/ha. Som nitratudvaskningsreducerende tiltag er anvendt sædskifte S2 og S4 med etablering af 3,10 % ekstra efterafgrøder udover plantedirektoratets generelle lovpligtige krav.

⁴⁸ Analyse af udviklingen i husdyrtryk i Limfjordsoplandet, side 13.

⁴⁹ Miljøministeriet, vandområde, 1.2 Limfjorden.

⁵⁰ Baseret på CTtools.

Den husdyrgødningsbetingede nitratudvaskning

N-udvaskningen til rodzonen beregnet vha. Farm N i det fremsendte projekt overstiger ikke N-udvaskningen ved udbringning af husdyrgødning i forhold til det reducerede harmonitryk jf. skema 6. Det vurderes derfor, at det forøgede ansøgte harmonitryk kompenseres af anvendelse af virkemidler til reduktion af N-udvaskningen svarende til niveauet for det reducerede harmonitryk, jf. husdyrbrugsgodkendelsesbekendtgørelsens beskyttelsesniveau.

Den husdyrgødningsbetingede udvaskning til rodzonen fra bedriftens udbringningsarealer andrager 10,8 kg N/ha/år, jf. skema 6.

Skema 6. Beregning af N-udvaskning til rodzonen vha. Farm N ved udbringning af reduceret harmonitryk svarende til 1,2038 DE/ha og S2/S4 sædskifte samt for ansøgt projekt med et harmonitryk på 1,4 DE/ha ved anvendelse S2/S4-sædskifte og etablering af 3,70 procentpoint ekstra efterafgrøder ud over plantedirektoratets generelle lovpligtige krav.

Scenarier	Uden husdyrgødning	Maksimal udvaskning	Ansøgt drift
Harmonitryk og anvendte virkemidler	Handelsgødning S2/S4-sædskifte	1,2039 DE/ha S2/S4-sædskifte	1,4 DE/ha S2/S4/G6-sædskifte 3,10 procentpoint ekstra efterafgrøder
N-udvaskning fra rodzonen	58,20 kg N/ha	69,50 kg N/ha	69,00 kg N/ha

Holstebro Kommune vurderer, at de anvendte virkemidler kompenserer for det øgede harmonitryk. Der stilles i miljøgodkendelsen vilkår om en øget andel af efterafgrøder ud over de af plantedirektoratets generelle lovpligtige krav og om sammensætningen af husdyrgødningen, der ikke må afvige fra den ansøgte sammensætning i skema 1, da husdyrgødningens sammensætning er en vigtig forudsætning for de beregninger, hvorpå Holstebro Kommunes har vurderet ansøgningen.

HOLSTEBRO KOMMUNES VURDERING AF PÅVIRKNINGEN AF NISSUM FJORD OG VENØ SUND

Husdyrbrugets individuelle betydning

Husdyrbrugets arealer afvander til to Natura 2000-vandområder, Nissum Fjord og Venø Sund som henholdsvis udgør 0,2 % og 4,7 % af det samlede landbrugsareal i oplandene. Medtages de aftalearealer, hvor der ikke er fundet grundlag for en selvstændig § 16 arealgodkendelse, udgør husdyrbrugets arealer i stedet 0,4 % af det samlede landbrugsareal i oplandet til Nissum Fjord.

Størstedelen af udspretningsarealerne, svarende til 234,31 ha ligger helt eller delvist i oplandet til Nissum og Kaas Bredning (Limfjorden), 16,56 ha afvander til Nissum Fjord. Oplandet til Limfjorden er på 758.650 ha, og er domineret af landbrugsarealer, som udgør ca. 70 %⁵¹. Oplandet til Kaas Bredning, Venø Bugt og Sallingsund (delopland 375) er på 58.442 ha, hvoraf ca. 50.300 ha udgør landbrugsareal⁵². Nissum Fjords opland er på 167.876 ha, og er domineret af landbrugsarealer, som udgør ca. 61 %⁵³ af oplandet, hvilket svarer til et landbrugsareal på ca. 102.400 ha.

⁵¹ Miljøministeriet, Vandområde 1.2 Limfjorden

⁵² Ud fra gødningsregnskaberne, beregnet gennem CTtools af Holstebro Kommune.

⁵³ Miljøministeriet, Vandområde 1.4 Nissum Fjord.

Holstebro Kommune har taget udgangspunkt i Miljøstyrelsens afskæringskriterier for skadevirkning af nitratudvaskning til overfladevande. Antallet af DE/ha er i perioden fra 2001 frem til 2008 reduceret med 0,06 DE/ha i oplandet til Nissum Fjord og 0,08 DE/ha i oplandet til Venø Bugt i Holstebro Kommune. Det vurderes derfor, at der i oplandet til Nissum Fjord og Venø Bugt i Holstebro Kommune ikke sker nettoudvidelser af husdyrproduktionen. Holstebro Kommune er yderligere ikke bekendt med andre kilder, der har givet en øget nitratudvaskning i de aktuelle oplande, eller gennemførte initiativer, som reducerer nitratudvaskningen fra oplandene. Nissum Fjord karakteriseres som et lukket bassin, hvorfor nitratudvaskningen fra husdyrbruget ikke må overstige 1 %. Venø Sund / Venø Bugt kan karakteriseres som et åbent bassin, hvorfor nitratudvaskningen fra husdyrbruget ikke må overstige 5 %.

Skema 11. Nitratudvaskningen fra den udbragte husdyrgødning*

Natura 2000 område	Nissum Fjord	Venø sund
Delområde	Hele fjorden	Venø bugt
Opland til Natura 2000 området	167.876 ha	58.442 ha
Dyrket areal i oplandet til Natura 2000 området (2008)*	102.400 ha	50.300 ha
Reduktionspotentiale for oplandet	67,70%	25,00%
Gnst. udvaskning fra rodzonen i oplandet til Natura 2000 området*	75 kg N/ha/år	56 kg N/ha/år
Udvaskning i oplandet til Natura 2000-området	2.478 tons N/år	2.120 tons N/år
Udvaskning fra øvrige opland (standard betragtning på 10 kg pr. ha)	192,9 tons N/år	61,1 tons N/år
Udvaskning i alt fra opland ton N/år	2.671 tons N/år	2.181 tons N/år
Det ansøgte projekt		
Nitratklasse 0	16,56 ha	0,00 ha
Nitratklasse I	0,00 ha	234,31 ha
Nitratklasse II	0,00 ha	0,00 ha
Nitratklasse III	0,00 ha	0,00 ha
Samlet udbringningsareal	16,56 ha	234,31 ha
Nitratreduktionspotentiale i det ansøgte projekt	87,5%	25,0%
Udvaskning fra rodzonen, husdyrgødning	10,0 kg N/ha/år	10,0 kg N/ha/år
Samlede husdyrgødningsbetinget påvirkning til Natura 2000 området, ton N/år	0,021 ton N	1,764 ton N
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til Natura 2000 området, pct.	0,0008%	0,081%

*Beregnet vha. Cttools

Nitratudvaskningen fra den udbragte husdyrgødning i indeværende projekt, jf. skema 11, andrager 0,001 % og 0,08 % af den samlede nitratudvaskning til henholdsvis Nissum Fjord eller Venø Sund / Venø Bugt. I henhold til Miljøstyrelsens afskæringskriterier for udvaskning af nitrat til overfladevande ved vurdering af ansøgninger efter husdyrgodkendelsesloven, vil det ansøgt på baggrund af dette samt at husdyrtrykket i oplandene har været faldende, herefter heller ikke i sig selv have en skadevirkning på hverken Nissum Fjord eller Venø Sund / Venø Bugt. Holstebro Kommune vurderer derfor, at der ikke er behov for at stille yderligere vilkår til det ansøgte vedrørende nitratudvaskningen.

Holstebro Kommune vurderer på denne baggrund af ovenstående, at den husdyrgødningsbetingede nitratudvaskning fra husdyrbrugets udbringningsarealer, ikke vil kunne påvirke Natura 2000-område N65, N62 eller Limfjordens delopland 375 væsentligt negativt.

Udvidelsens kumulative effekt

Det er Holstebro Kommunes vurdering, at strukturudviklingen i landbruget i oplandet til Nissum Fjord og Venø Sund, implementeringen af de nye omregningsfaktorer ved beregning af dyreenheder, VMP III, Grøn Vækst samt kommunens individuelle vurdering af husdyrgodkendelser i oplandet til de to Natura 2000-vandområder samlet virker for en forbedret miljøtilstand for udpegningsgrundlaget. Holstebro Kommune vurderer at nærværende miljøgodkendelse med de opstillede vilkår er tilstrækkeligt til at fremme miljøtilstanden for udpegningsgrundlaget.

Holstebro Kommune vurderer, at husdyrbrugets arealdrift er forenelig med naturområdets sårbarhed og kvalitet, sammenfattende vurderes det, at områdets integritet ikke ødelægges af husdyrbrugets arealdrift.

GRUNDLAGET FOR FORHÅNDSVURDERINGEN

Holstebro Kommune har foretaget vurderingen på baggrund af bl.a. kommunens oplysninger om områdets natur og miljøforhold, områdets sårbarhed over for påvirkninger fra landbruget, målsætninger og retningslinier fra Regionplan 2005, CTtools, basisanalyse for N 62 og N65 samt data fra danmarks miljøportal, herunder STOQ samt naturdatabasen.

Holstebro Kommune er i gang med, at udarbejde og operationalisere oplysninger, som kan tilvejebringe de oplysninger, der skal anvendes i fremtidige vurderinger af husdyrbrugenes betydning i forhold til de kumulative effekter (på husdyrbrugsniveau) eksempelvis i oplandet til delvandområde 375 - Venø Bugt, Kås bredning og Sallingsund. Holstebro Kommune er opmærksom på, at nærværende vurdering af husdyrbrugets eget bidrag og andel til de kumulative effekter på natur om miljø, er baseret på dels datamateriale, hvor der kan forekomme tidsforskydninger og deraf følgende unøjagtigheder, dels foretaget på skøn på baggrund af de oplysninger kommunen har til rådighed.

Holstebro Kommune foretager løbende evaluering af kommunens forudsætninger for udarbejdelsen af fremtidige forhåndsvurdering af natur og miljøeffekten af miljøgodkendelser af landbrug, således at afgørende og nyeste tilgængelige viden inddrages i vurderingerne.

Holstebro Kommunes samlede vurdering af husdyrbruget

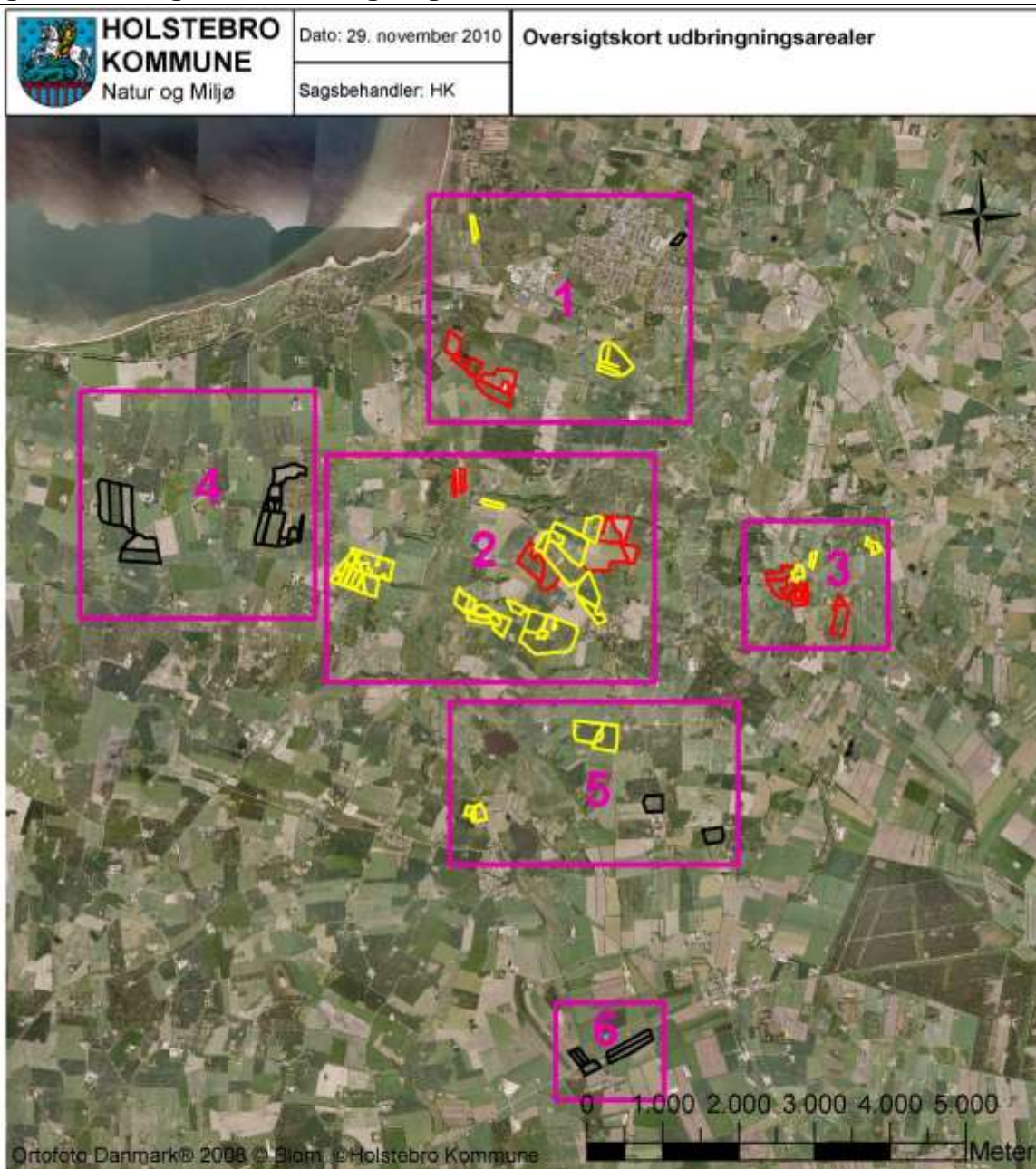
Holstebro Kommune vurderer, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påføre omgivelserne forurening, som er uforenelig med hensynet til omgivelsernes sårbarhed og kvalitet.

Husdyrbrugets forenelighed med naturområdets sårbarhed og kvalitet er desuden vurderet og sammenfattende vurderes det, at områdernes integritet ikke ødelægges af husdyrbrugets drift.

På baggrund af ovenstående vurderer kommunen, at husdyrbruget kan drives uden væsentlige gener for omgivelserne og risiko for forurening, såfremt vilkårene i denne godkendelse overholdes.

Bilag

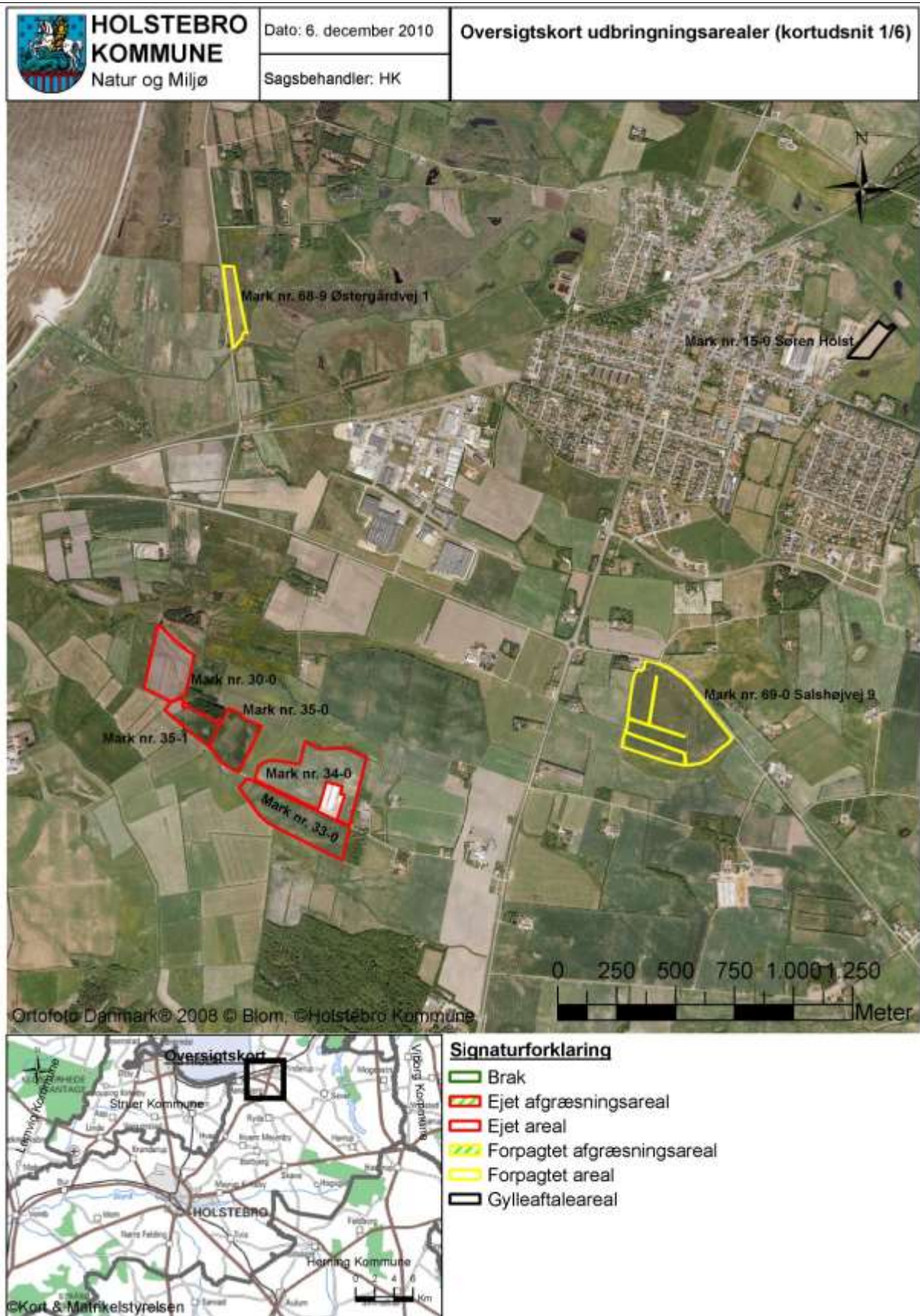
Bilag 1 – Oversigtskort udbringningsarealer

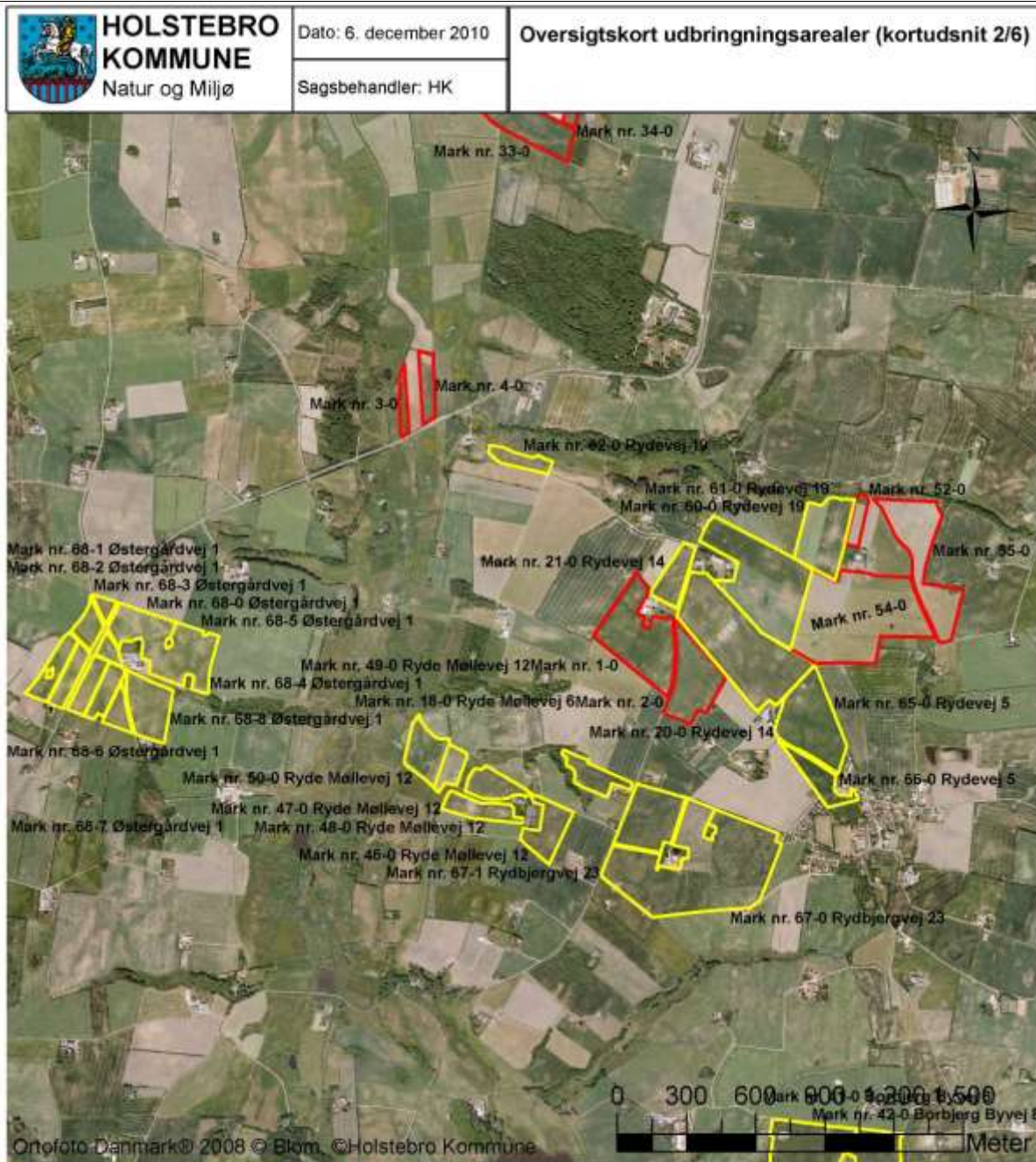
Signaturforklaring

- Brak
- Ejet afgræsningsareal
- Ejet areal
- Forpagtet afgræsningsareal
- Forpagtet areal
- Gylleaftaleareal

Bilag 1 – Oversigtskort udbringningsarealer kortudsnit 1/6

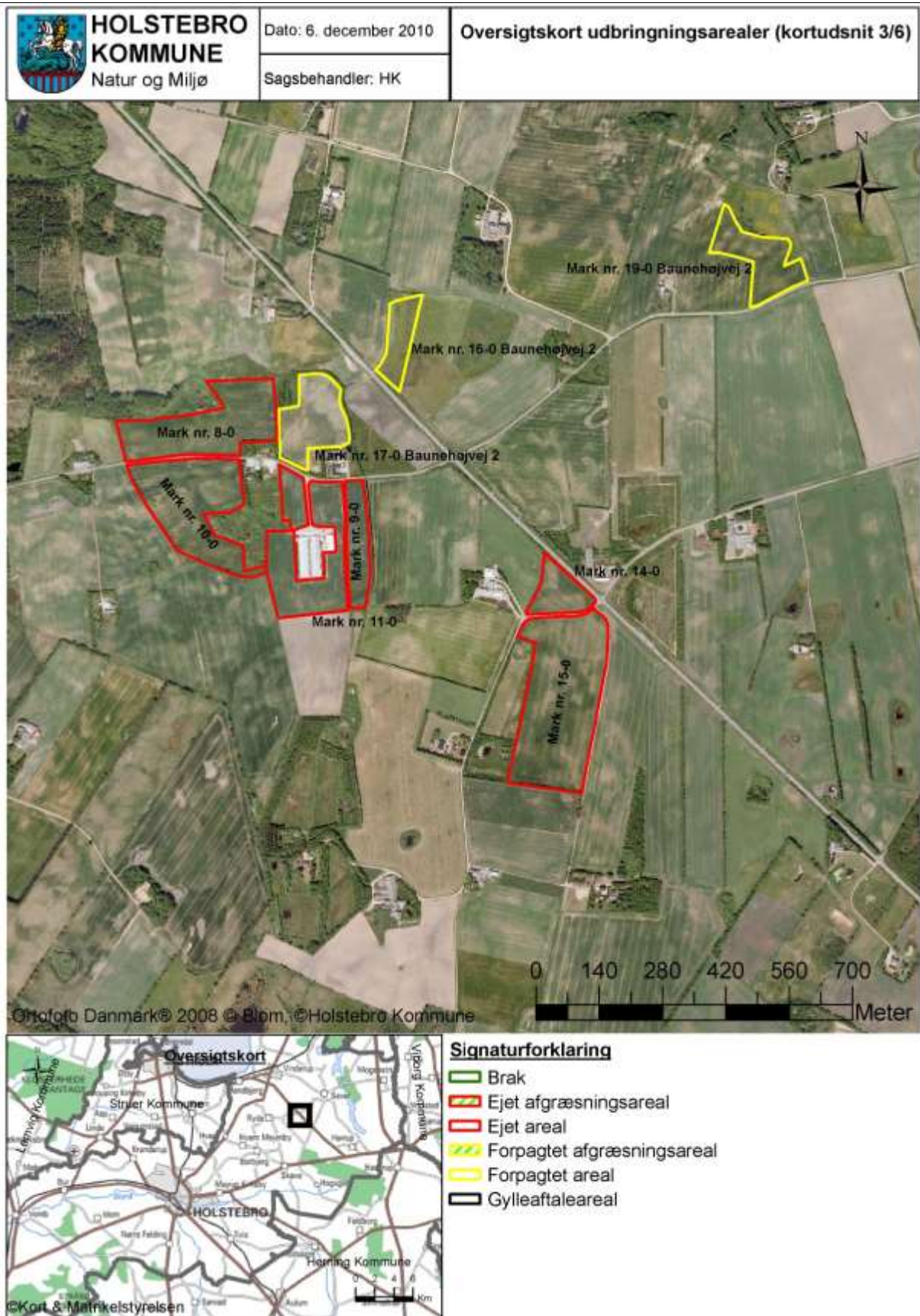
Bilag 1 – Udspretningsarealer kortudsnit 2

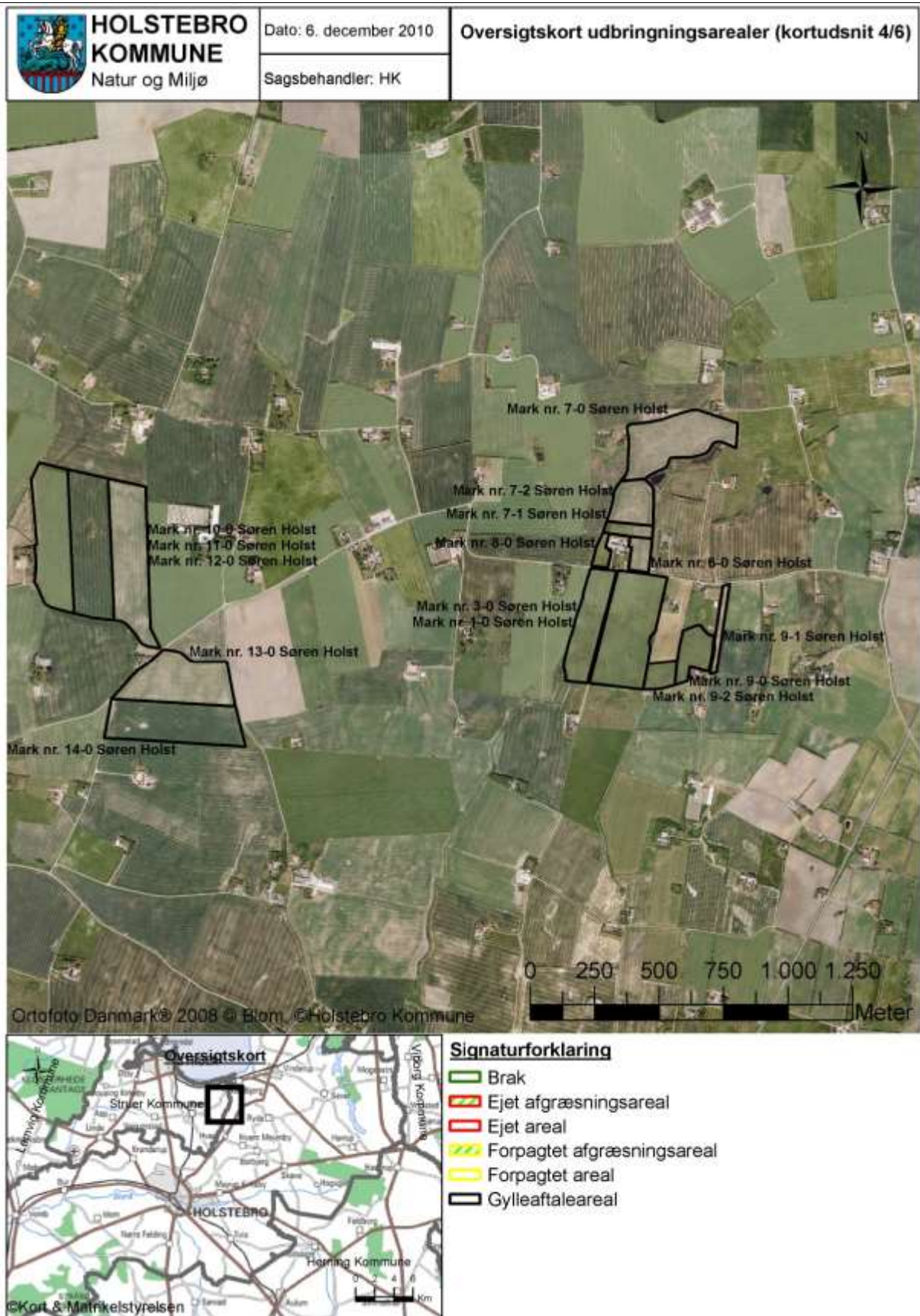
Signaturforklaring

- Brak
- Ejet afgræsningsareal
- Ejet areal
- Forpagtet afgræsningsareal
- Forpagtet areal
- Gylleaftaleareal

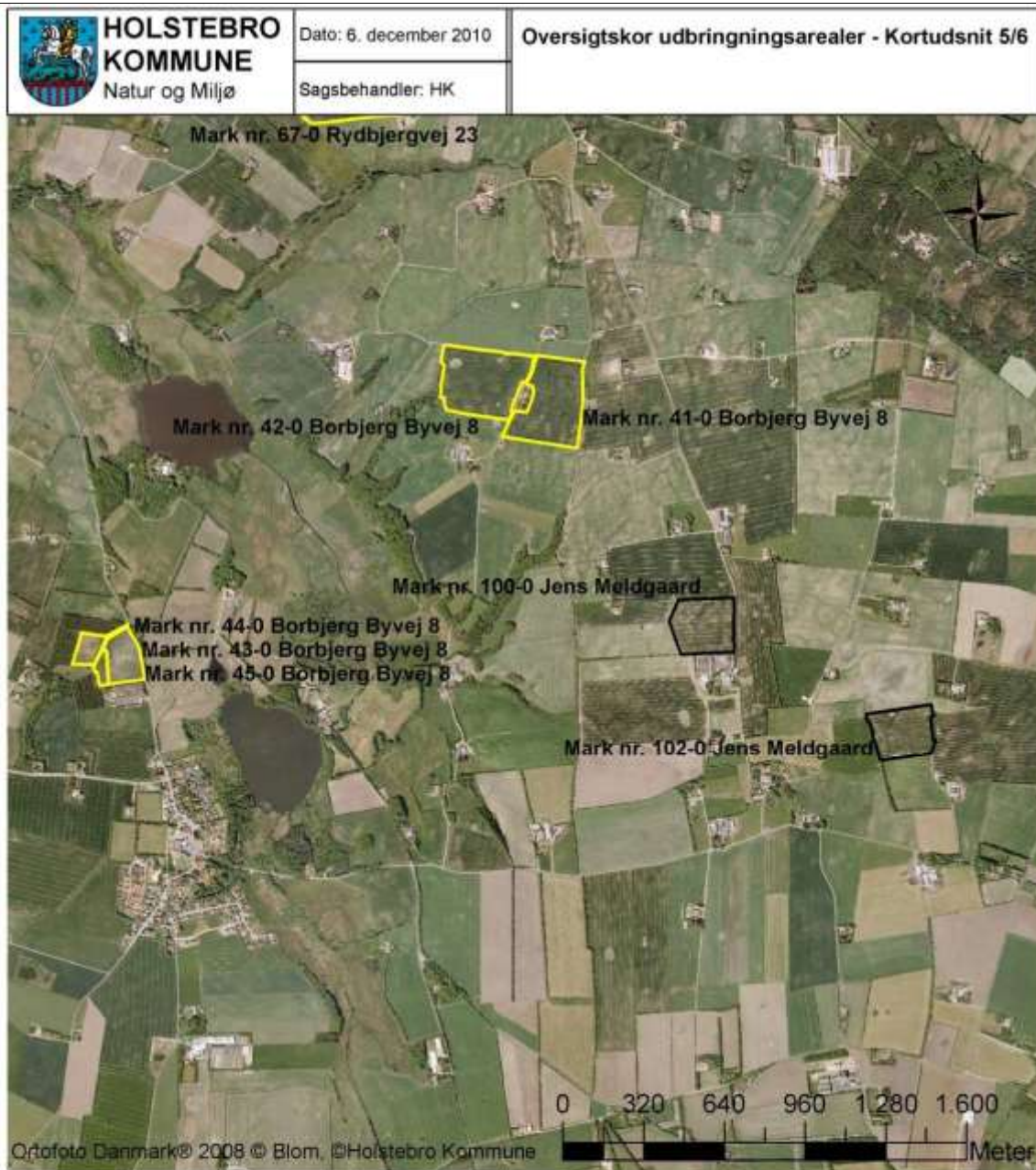
Bilag 1 – Udspretningsarealer kortudsnit 3

Bilag 1 – Udspretningsarealer kortudsnit 4

Bilag 1 - Udspretningsarealer kortudsnit 5

Signaturforklaring

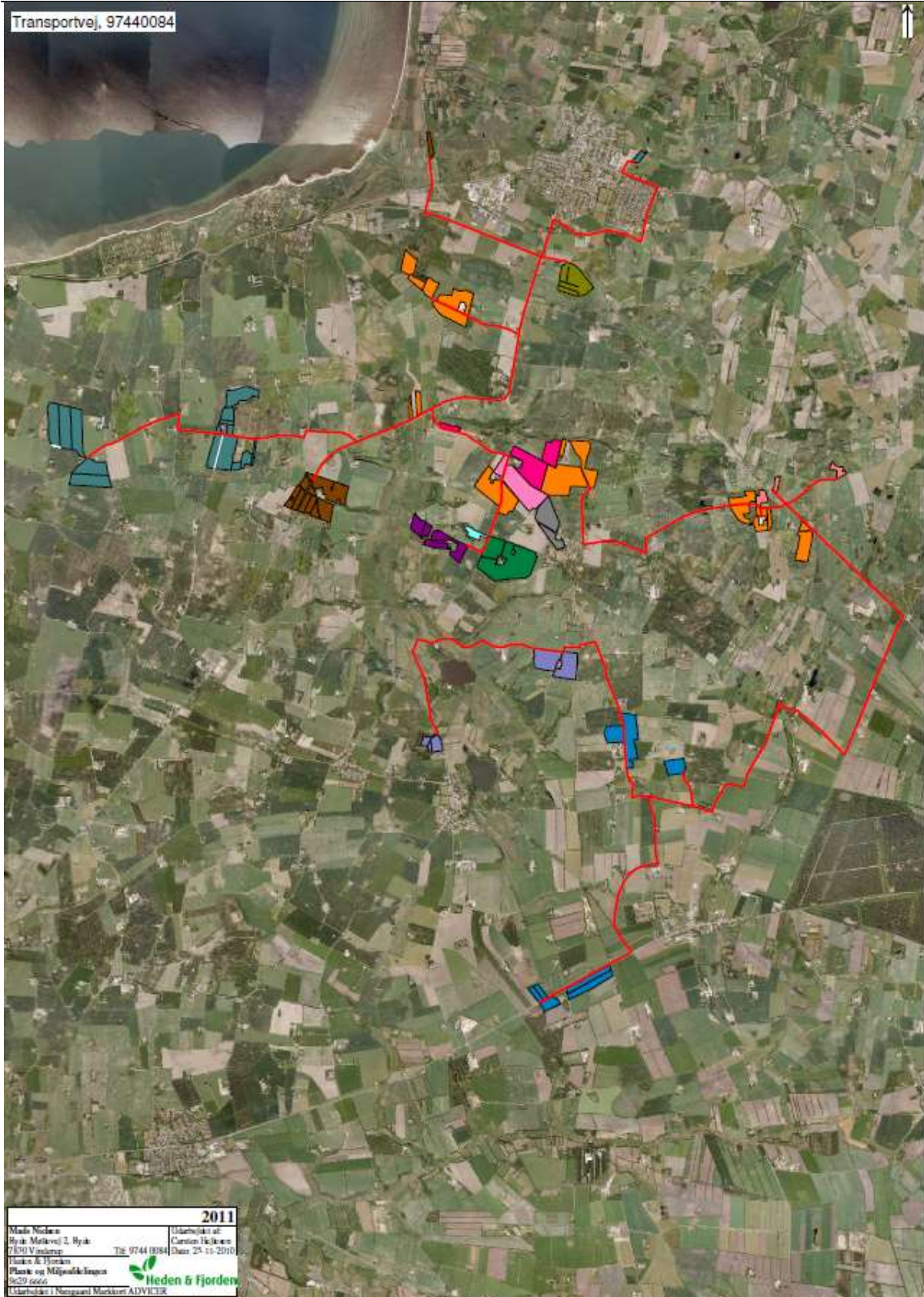
- Brak
- Ejet afgræsningsareal
- Ejet areal
- Forpagtet afgræsningsareal
- Forpagtet areal
- Gylleaftaleareal

Bilag 1 – Kortudsnit 6

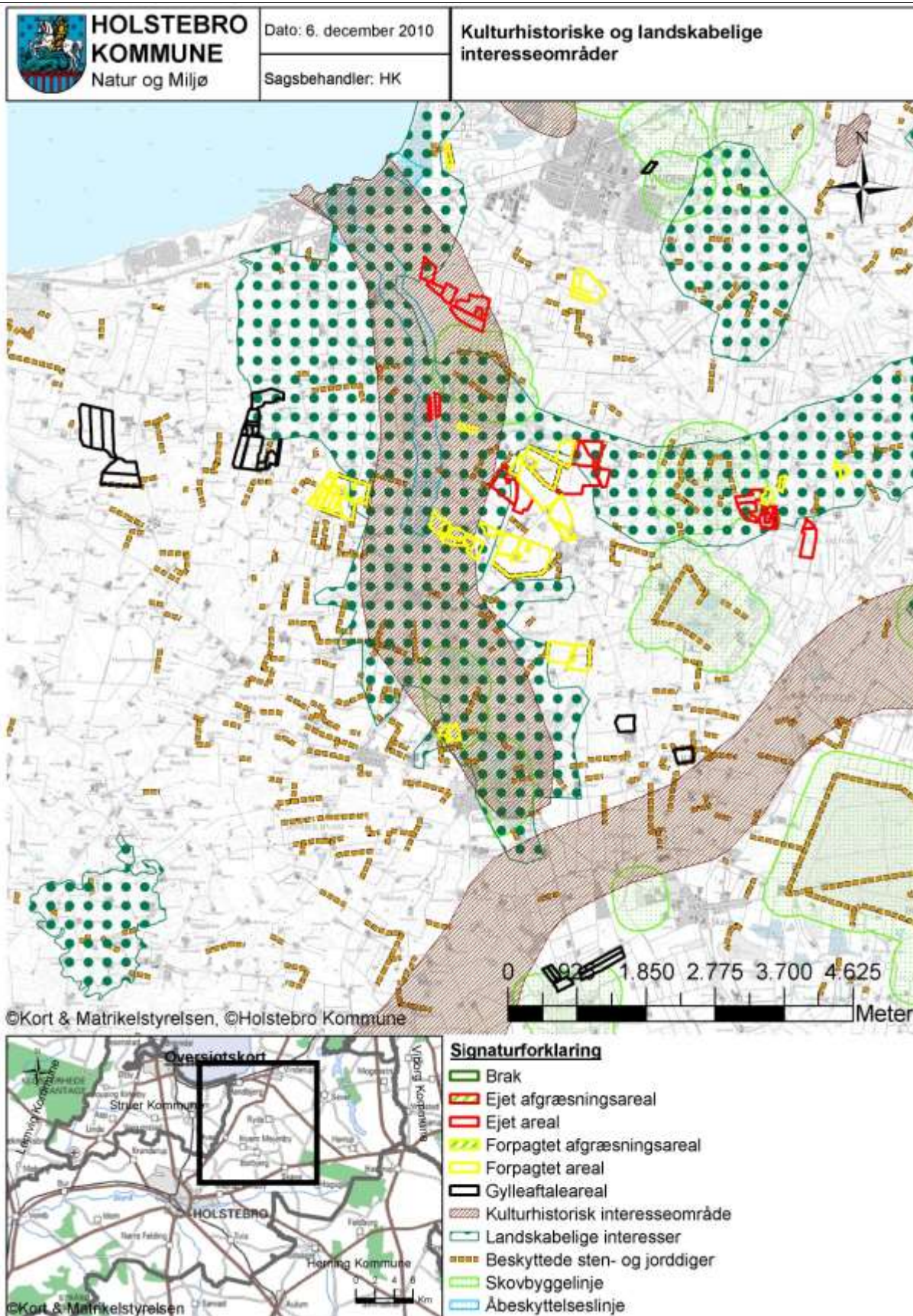

Bilag 2 – Gødningstransportruter

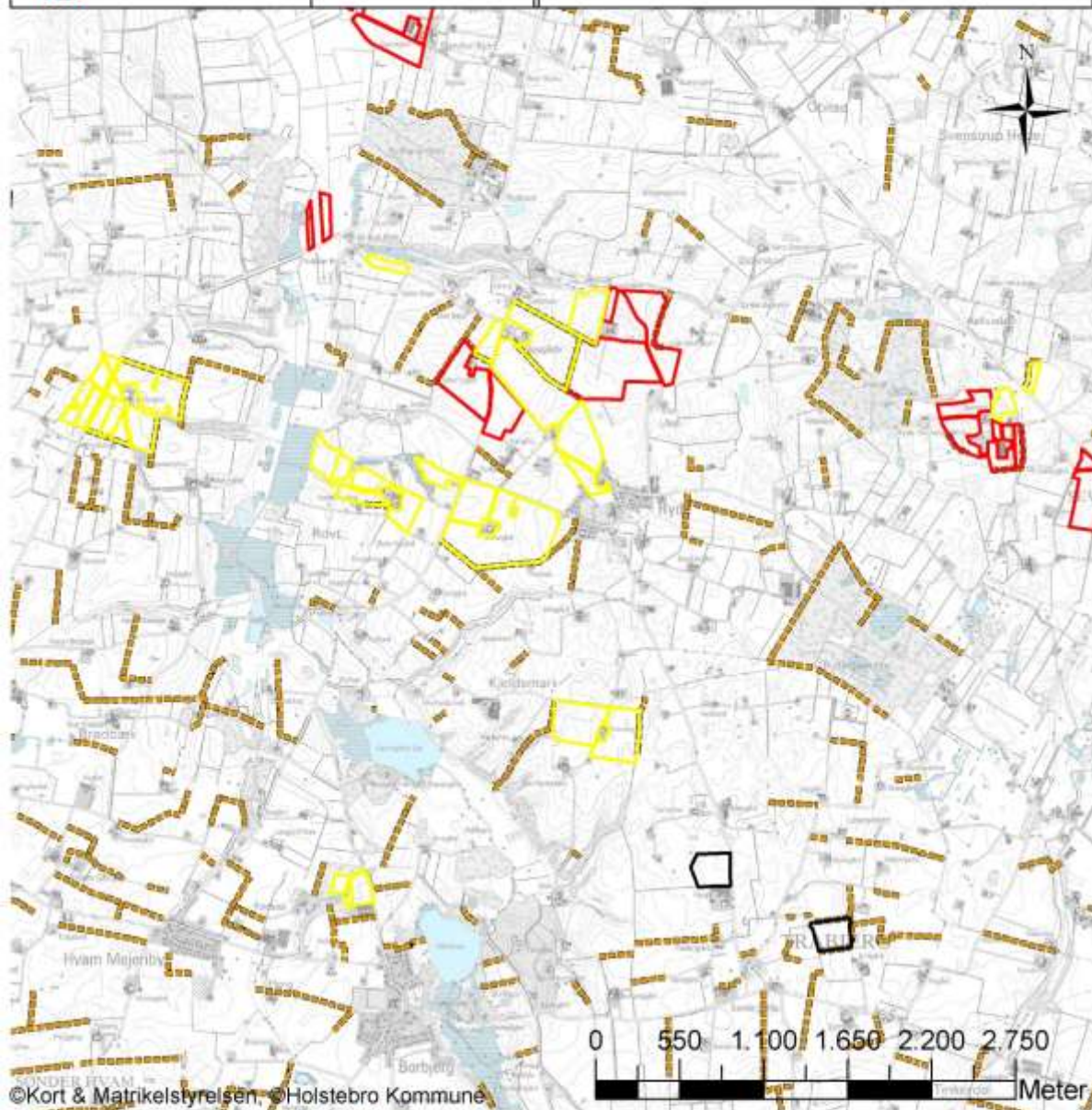

Bilag 3 – Kulturhistoriske og landskabelige interesseområder

Bilag 4 – Beskyttede sten- og jorddiger

HOLSTEBRO KOMMUNE Natur og Miljø	Dato: 6. december 2010	Beskyttede sten- og jorddiger
	Sagsbehandler: HK	

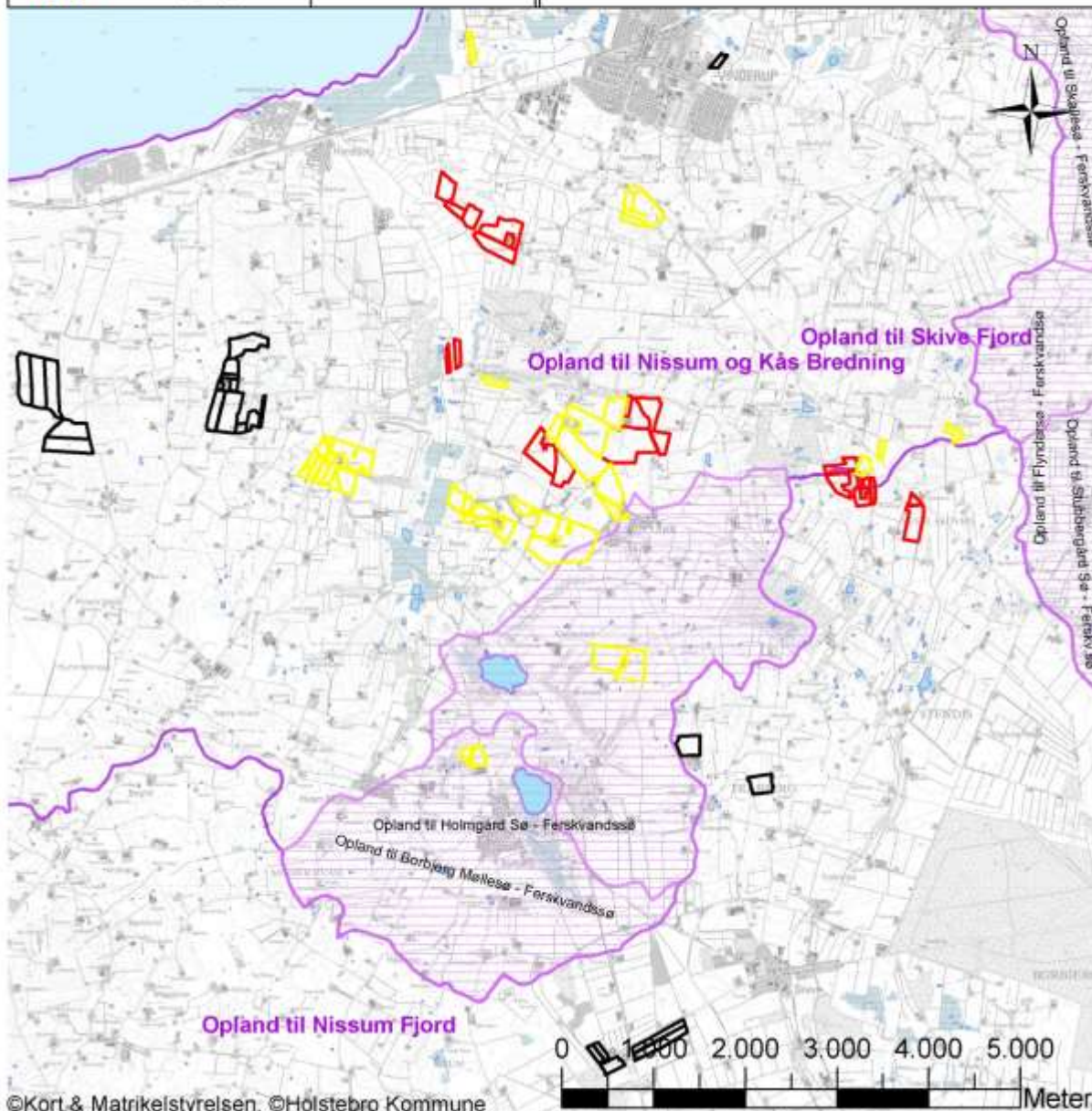

Signaturforklaring

- Brak
- Ejet afgrænsningsareal
- Ejet areal
- Forpagtet afgrænsningsareal
- Forpagtet areal
- Gylleaftaleareal
- Beskyttede sten- og jorddiger

Bilag 5 – Fjord- og sø oplande

HOLSTEBRO KOMMUNE Natur og Miljø	Dato: 6. december 2010	Fjord- og sø oplande
	Sagsbehandler: HK	

©Kort & Matrikelstyrelsen, ©Holstebro Kommune

Signaturforklaring

- Brak
- Ejet afgrænsningsareal
- Ejet areal
- Forpagtet afgrænsningsareal
- Forpagtet areal
- Gylleaftaleareal
- Søer
- Opland til målsatte søer

Bilag 6 – Terrænhældninger 1/2

Signaturforklaring

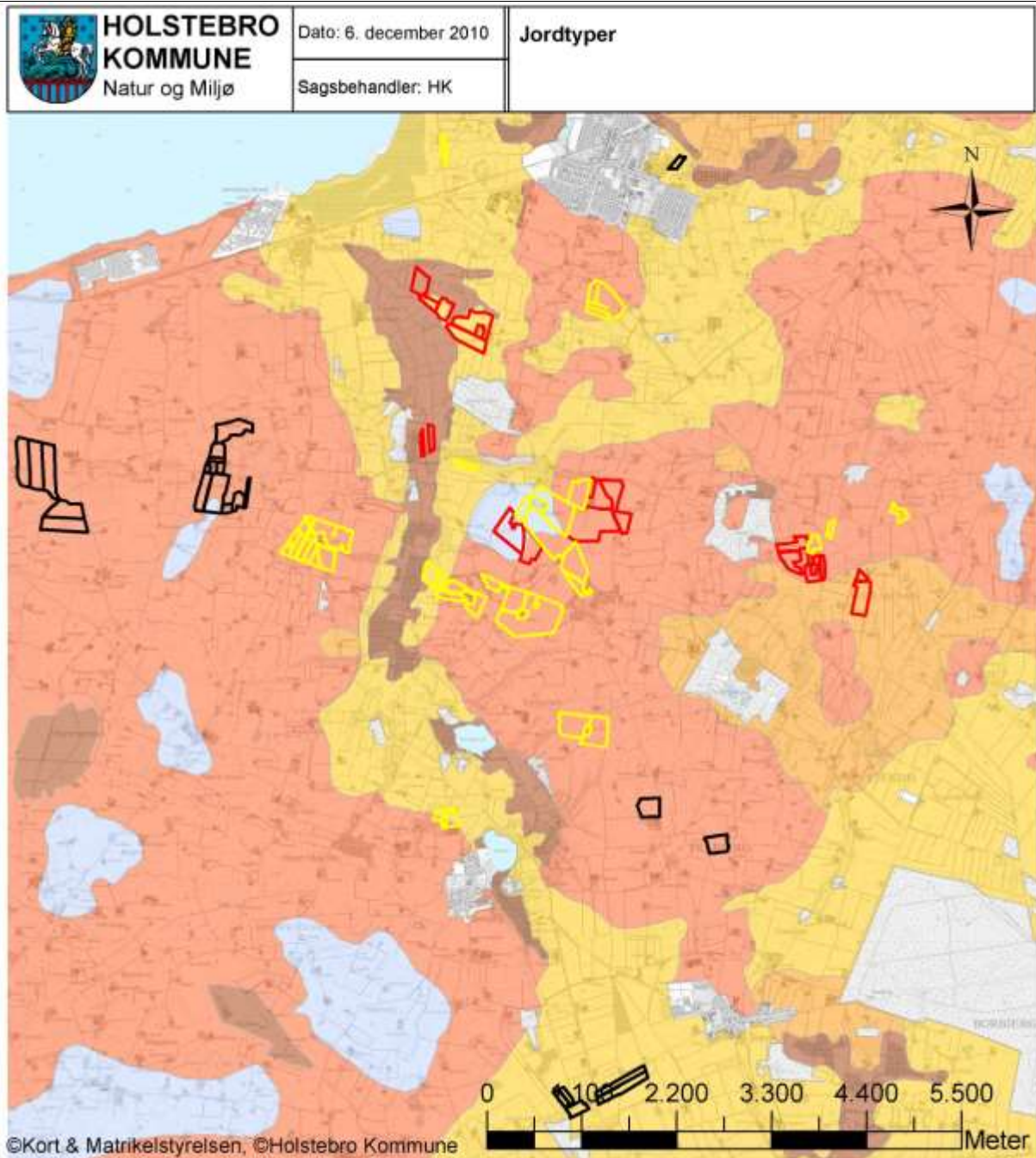
- Brak
  - Ejet afgræsningsareal
  - Ejet areal
  - Forpagtet afgræsningsareal
  - Forpagtet areal
  - Gylleaftaleareal
  - Vandløb med to meter bræmmer
- Hældning**
- 00 - 6
  - 6 - 12
  - 12 -

Bilag 6 – Terrænhældninger 2/2

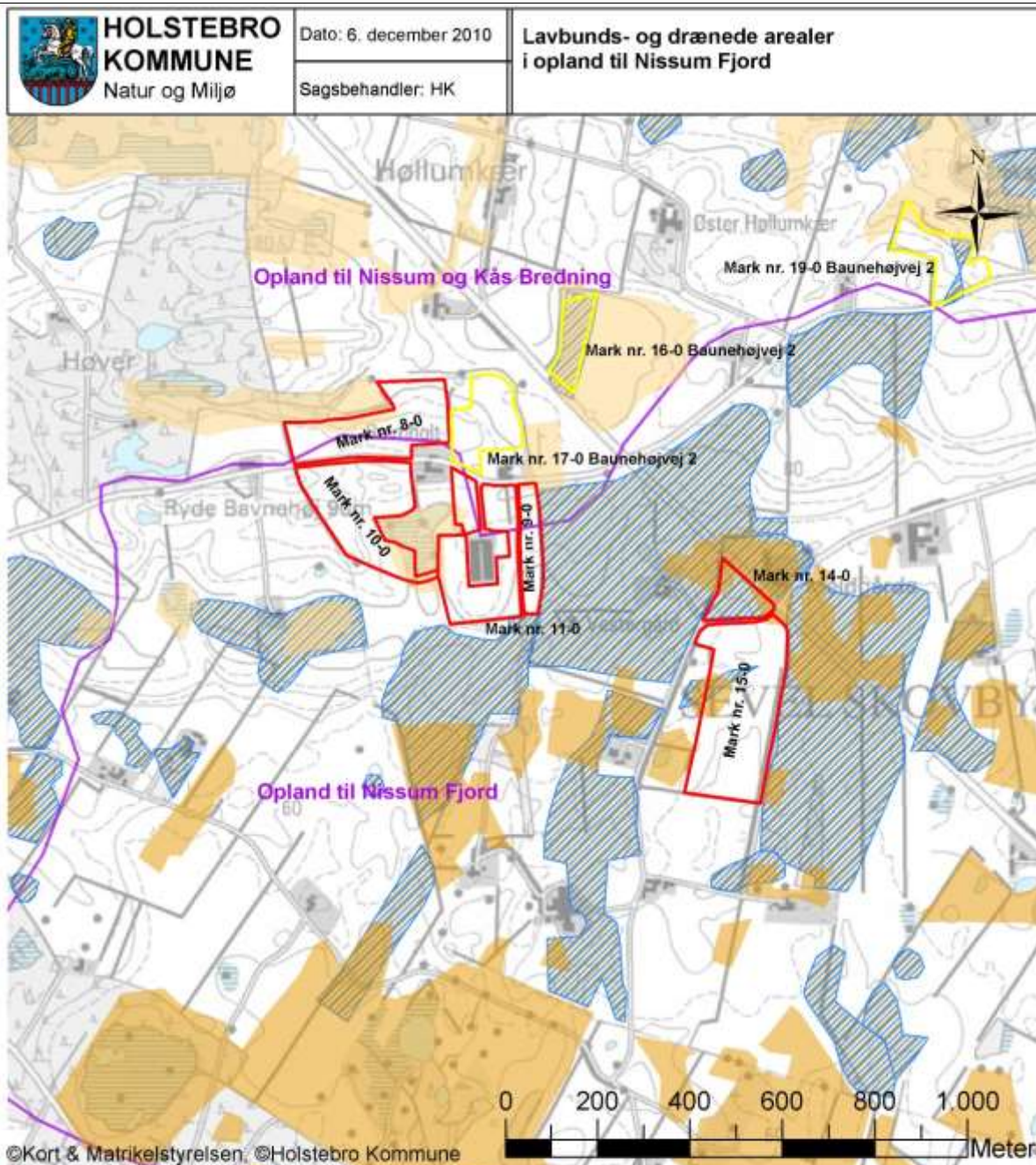
- Signaturforklaring**
- Brak
  - Ejet afgrænsningsareal
  - Ejet areal
  - Forpagtet afgrænsningsareal
  - Forpagtet areal
  - Gylleaftaleareal
- Hældning**
- 0 - 6
  - 6 - 12
  - 12 -
- Hældning**
- 0 - 6
  - 6 - 12
  - 12 -

Bilag 7 – Jordtyper

- Signaturforklaring**
- Brak
  - Ejet afgræsningsareal
  - Ejet areal
  - Forpagtet afgræsningsareal
  - Forpagtet areal
  - Gylleaffaleareal
  - Grovsandet jord (JB 1)
  - Finsandet jord (JB 2)
  - Lerblandet sandjord - grov/fin (JB 3-4)
  - Sandblandet lerjord - grov/fin (JB 5-6)
  - Lerjord (JB 7)
  - Svær/meget svær lerjord, siltjord (JB 8-10)
  - Humus (JB 11)
  - Kalkholdig jord

Bilag 8 – Lavbunds- og drænedede arealer i oplandet til Nissum Fjord

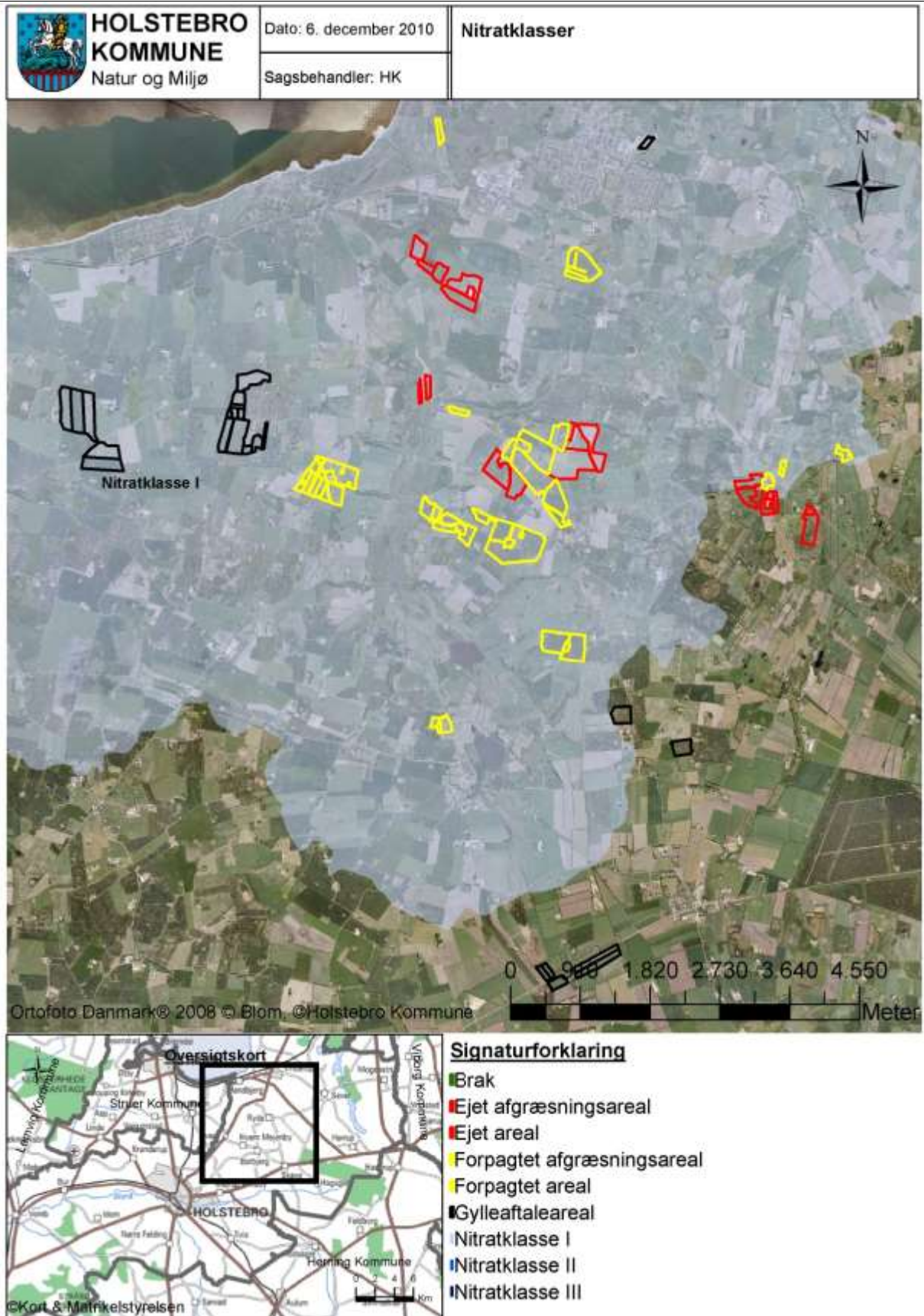

Signaturforklaring

- Brak
- Ejet afgrænsningsareal
- Ejet areal
- Forpagtet afgrænsningsareal
- Forpagtet areal
- Gylleaftaleareal
- Lavbundsareal uden okkerklasse
- Lavbundsareal med okkerklasse
- Drænedede arealer
- Fjordoplande

Bilag 9 – Nitratklasser

Bilag 10 – Sædskiftenotat

Notat

*****
MILJØMINISTERIET

Skov- og Naturstyrelsen

Landområdet

27.08.2007

Standardsædskifter og referencesædskifter

I de følgende tabeller er vist de standardsædskifter, der kan anvendes i forbindelse med miljøgodkendelser og tilladelser efter 1. januar 2007. Referencesædskifterne er vist med gult. Referencesædskiftet er det sædskifte som i forbindelse med beskyttelsesniveauet for fosfor og nitrat er udgangspunkt for den pågældende bedrift. I forbindelse med beskyttelsesniveauet for fosfor og nitrat (grundvand) er det således også sædskiftet i "nudrift". Referencesædskiftet på bedriftens arealer bestemmes entydigt ud fra jordtype og krav til efterafgrøder for svine- og planteavlbedrifter og grovfoderbehov og krav til efterafgrøder på kvægbedrifter. En bedrift angives som svine- og planteavlbedrift, hvis antallet af DE, fra andet end kvæg, får og geder udbragt på bedriften, er større end det angivne antal DE kvæg, får og geder som fremgår af næste afsnit.

For kvægbedrifter er der anført nogle intervaller for grovfoderproduktionen på bedriften angivet DE kvæg, får og geder per ha. I dette begreb indgår grovfoderproduktion til samtlige af bedriftens grovfoderædende dyr. Grovfoder afsat til andre bedrifter beregnes ud fra 3000 FE/DE.

Produceret grovfoder i De/ha har ingen sammenhæng med mængden af husdyrgødning der udbringes på bedriften. Det er et helt andet begreb end de almindelige harmoniregler og anvendes kun til fastlæggelse af referencesædskiftet.

Ved den ansøgte drift kan vælges frit mellem alle sædskifter (bortset fra K12) og miljøeffekten beregnes i forhold til referencesædskiftet.

Det er frivilligt, hvorvidt der ønskes krav om ændret sædskifte. Det er således muligt at anvende andre virkemidler, som f.eks. krav til flere efterafgrøder, uden samtidig at blive pålagt krav til sædskiftet. Hvis der ikke ønskes krav til sædskiftet skal der i IT-ansøgningssystemet i så fald vælges samme sædskifte som referencesædskiftet for alle marker.

Hvis sædskiftet ønskes anvendt som virkemiddel, skal samtlige arealer under bedriften medregnes incl. de sædskifter, som evt. har en større udvaskning end referencesædskiftet. Undtaget herfra er kravene på nitratfølsomme indvindingsområder i forhold til miljøbeskyttelsen af grundvandet.

Ved tilsyn og kontrol med sædskifterne skal alle arealer med samme sædskifte vurderes samlet. Selvom kravene beregnes på bedriftsniveau skal valg af sædskifter med mindre udvaskning i rimeligt omfang målrettes de arealer, hvor der ifølge de udpegede nitratklasser er behov for en reduktion af udvaskningen. Der kræves ingen egentlig beregning heraf, men en tekstmæssig beskrivelse af denne målretning.

Såfremt ændret valg af sædskifte anvendes som virkemiddel skal der stilles vilkår herom svarende til kriterierne for hvert standardsædskifte i miljøgodkendelsen eller tilladelsen incl. et evt. krav til pløjetidspunkt.

Arealer med permanent græs

Arealet med permanent græs (sædskifte K13) skal håndteres således, at arealer, der før 1/1 2007 er permanent græs ifølge definitionerne i vejledning om enkeltbetaling skal angives i ansøgningsystemet som permanent græs i "nudrift". En øget anvendelse af permanent græs kan derfor kun anvendes som virkemidler til reduktion af nitratudvaskningen, hvis de nye arealer ikke i forvejen er permanentgræs og stadig er en del af udbringningsarealet.

Grundvandssædskifter

Vedrørende grundvandssædskifterne skal det bemærkes, at begrebet "miljøgræs" dækker over efterafgrøder med græs, som ikke samtidigt må indgå i de lovpligtige efterafgrøder (kravet om 6%/10% efterafgrøder). Der er desuden følgende krav til "Miljøgræs" :

- Der skal hvert dyrkningsår etableres mindst den angivne procent på arealer med det pågældende sædskifte
- Tilsynsmyndigheden (kommunen) skal hvert år kunne konstatere at efterafgrøderne er etableret korrekt på hele det pågældende areal med miljøgræs fra høst og frem til 1. februar det følgende år.
- Det er ansøgers ansvar at etableringen er vellykket
- Der accepteres kun udlæg af græs i forbindelse med etablering af dækafrøden dvs. udlæg af græs om foråret i vintersæd og udlæg efter høst af hovedafgrøden accepteres ikke.
- Der er ingen krav til græsart.
- Der må ikke anvendes gødning eller græssende dyr på arealet fra høst og frem til 1. februar.

Der skal i miljøgodkendelsen eller tilladelsen stilles krav om den valgte procentdel "miljøgræs" og de nævnte krav til etablering og drift. Der skal desuden stilles vilkår om, at sædskiftet ikke må indeholde bælgplanter.

Kvægbrug

Kvægbrug omfattet af bilag 2 i husdyrgødningsbekendtgørelsen (harmonikrav på 2,3 DE/ha) har helt specielle krav til sædskiftet og driftspraksis. Disse kan derfor ikke anvende ændrede sædskifter som virkemiddel men bliver pålagt K12. Det vil dog være muligt for disse brug at anvende flere efterafgrøder end kravene, hvis kravet til arealet med roer, græs og efterafgrøder øges tilsvarende. Således vil et krav om 5 % flere efterafgrøder være ensbetydende med, at 75 % skal dyrkes med roer, græs eller græsefterafgrøder i stedet for det normale krav på 70 %. Beregningen foretages i så fald ud fra sædskifte K12.

Vedrørende kvægbrug skal det bemærkes, at ved anvendelse af kvægsædskifter med større græsandel end referencesædskiftet og dermed mindre udvaskning er det et krav, at græsarealer i omdrift kun må pløjes i perioden 1. marts til 1. juni, idet det er en afgørende forudsætning for at reduktionen i udvaskningen opnås i praksis.

Udvaskningsindeks

I den første tabel er angivet den afgrødesammensætning, som anvendes i udvaskningsberegningerne. I næste tabel er angivet kriterierne for hvormå hvilke standardsædskifter skal vælges. Der er desuden angivet et udvaskningsindeks. Udvaskningsindekset er angivet for at det er muligt umiddelbart at sammenligne sædskifterne indbyrdes med hensyn til, om udvaskningen er større eller mindre. Indekset kan ikke bruges til beregne forskellen, idet dette kræver konkrete oplysninger om husdyrbruget. Endvidere er efterafgrødegrundarealet og den maksimale % efterafgrøder for hvert sædskifte vist. Efterafgrøder i FamN vil blive omtalt nærmere i særskilt notat.

Efterafgrøder og efterafgrødegrundlag

Efterafgrødegrundlaget har betydning på miljøeffekten, hvis der som virkemiddel ønskes flere efterafgrøder. Hvis der f.eks. ønskes 10 % flere efterafgrøder end de lovpligtige 10 % vil der i alt skulle stilles vilkår om 20 % efterafgrøder. Disse 20 % vil ved udvaskningsberegningerne blive beregnet ud fra efterafgrødegrundlaget. Således vil en bedrift med 100 ha og et sædskifte k10 have et efterafgrødegrundlag på 40 ha, hvorfor et krav om 20 % efterafgrøder vil svare til 8 ha med efterafgrøder. De ekstra efterafgrøder vil blive fratrukket hhv. 17 kg N/ha under 0,8 De/ha og 25 kg N/ha hvis der er 0,8 De/ha eller derover. Reduktionen i kvælstofnormen er i FARM N indregnet i effekten af efterafgrøderne. Bemærk at for kvægbrug med harmonikrav på 2,3 DE/ha bliver efterafgrøderne angivet og beregnet anderledes.

Tabeller

De to første tabeller er svine- og planteavlssædskifterne, de næste to kvægsædskifterne, og derefter grundvandssædskifter. Ved tilladelser og miljøgodkendelser må sædskifterne i de enkelte år ikke afvige således, at der ifølge kriterierne skal vælges et andet sædskifte, med mindre de andre sædskifter har en mindre udvaskning ifølge udvaskningsindekset.

Den sidste tabel er en liste over fosforfræfarslen ved hvert sædskifte. Såfremt udbringningsarealerne er placeret i oplande, hvor der stilles krav til fosforoverskuddet må der heller ikke ændres til et sædskifte med en mindre fosforfræfarsel.

Svine- og plante-sædskifter:			Vinterkorn	Løvpligige efterafgrøder	Vårkorn	Ærter (0 - 10%)	Vintergræs	Frøafgrøder	Sukkerroer	Kartofler	I alt	Udvasknings- indeks	Efterafgrøde- grundareal	Maksimalt areal med efterafgrøder	
S1	6% efterafgr.	Typisk lerjord (> JB4)	54	6	15	5	20				100	98	100	20	
S2	10% efterafgr.		50	10	15	5	20				100	93	100	20	
S3	6% efterafgr.	Typisk sandjord (JB1-4)	44	6	35	5	10				100	100	100	40	
S4	10% efterafgr.		40	10	35	5	10				100	98	100	40	
S5	6% efterafgr.	Med frøavl	40	5	25	5	10	15			100	89	85	30	
S6	10% efterafgr.		36	9	25	5	10	15			100	86	85	30	
S7	6% efterafgr.	Med roer	35	5	35	5			20		100	90	80	40	
S8	10% efterafgr.		32	8	35	5			20		100	88	80	40	
S9	6% efterafgr.	Med frøavl og roer	35	5	35	5		10	10		100	89	80	40	
S10	10% efterafgr.		32	8	35	5		10	10		100	88	80	40	
S11	6% efterafgr.	Med kartofler	20	5	35	5	10			25	100	97	75	40	
S12	10% efterafgr.		17	8	35	5	10			25	100	96	75	40	
S13			85				15				100	102			
S14	100% vinterafgrøder		80				20				100	100			
S15			75				25				100	99			
S16			70				30					100	97		

Kriterier for valg af sædskifter	Vintergræs	Frøafgrøder	Sukkerroer	Kartofler	Ærter	Løvpligige efterafgrøder	Sædskifte nr.	Udvasknings- indeks
Typisk svinesædskifte	>15%				0-10%	6%	S1	96
	>15%					10%	S2	93
	<15%				0-10%	6%	S3	100
	<15%					10%	S4	98
Med frøavl		>10%			0-10%	6%	S5	89
		>10%				10%	S6	86
Med roer			>15%		0-10%	6%	S7	90
			>15%			10%	S8	88
Med frøavl og roer		>15% i alt og min. 5 % frøgræs			0-10%	6%	S9	89
						10%	S10	88
Med kartofler				>20%	0-10%	6%	S11	97
				>20%		10%	S12	96
100% vinterafgrøder	<17½%						S13	102
	17½% - 22½%						S14	100
	22½% - 27½%						S15	99
	>27½%						S16	97

Kvægsædsrifter:		Vårkorn	Lovpligtige efterafgrøder	Vinterkorn	Sædskrifte-kløvergræs el. vedvarende græs	Hølsæd + majs	I alt	Udvasknings- indeks	Maksimalt areal med efterafgrøder	
									Efterafgrødegroundareal	
K1	6% efterafgr.	45	5	15	20	15	100	98	80	65
K2	10% efterafgr.	42	8	15	20	15	100	96	80	65
K3	6% efterafgr.	36	4	10	30	20	100	94	70	60
K4	10% efterafgr.	33	7	10	30	20	100	92	70	60
K5	6% efterafgr.	26	4	10	40	20	100	94	60	50
K6	10% efterafgr.	24	6	10	40	20	100	92	60	50
K7	6% efterafgr.	17	3	5	50	25	100	88	50	45
K8	10% efterafgr.	15	5	5	50	25	100	86	50	45
K9	6% efterafgr.	8	2	5	60	25	100	86	40	35
K10	10% efterafgr.	6	4	5	60	25	100	84	40	35
K11	6% efterafgr.				70	30	100	80	30	30
K12	10% efterafgr.				70	30	100	80		
K13	Vedvarende græs				100		100	50		

Kriterier for valg af sædsrifter	Andel af sædskriftet med græs eller kløvergræs	Lovpligtige efterafgrøder, %	Sædskrifte nr.	Udvaskningsindeks
(generelt krav at græs+majs+roer er over 30%)				
<1,4 DE/ha	<25%	8	K1	98
	<25%	10	K2	96
1,4-2,0 DE/ha	25-34%	8	K3	94
	25-34%	10	K4	92
>2,0 DE/ha	35-44%	8	K5	94
	35-44%	10	K6	92
	45-54%	8	K7	88
	45-54%	10	K8	86
	55-64%	8	K9	86
	55-64%	10	K10	84
	65-95%	8	K11	80
2,3 DE/ha	65-95%	10	K12	80
Vedvarende græs	>95%		K13	50

Grundvandssædskifterne består af vårbyg med stigende andel efterafgrøder. Disse efterafgrøder kaldes "miljøgræs" fordi de ikke medregnes som efterafgrøder i Plantedirektoratets terminologi, og derfor heller ikke medfører reduktion i N-kvoten.

Grundvandssædskifter		Udvaskningsindeks
G1	Vårbyg m. 10% 'miljøgræs'	104
G2	Vårbyg m. 20% 'miljøgræs'	99
G3	Vårbyg m. 30% 'miljøgræs'	95
G4	Vårbyg m. 40% 'miljøgræs'	93
G5	Vårbyg m. 50% 'miljøgræs'	87
G6	Vårbyg m. 60% 'miljøgræs'	83
G7	Vårbyg m. 70% 'miljøgræs'	80
G8	Vårbyg m. 80% 'miljøgræs'	75
G9	Vårbyg m. 90% 'miljøgræs'	70
G10	Vårbyg m. 100% 'miljøgræs'	65

Tabel over den gennemsnitlig fosforfræførsel i sædskifterne

Tallene forudsætter at halvdelen af halmene fjernes, hvilket stort set svarer til den gennemsnitlige praksis. Grundvandssædskifterne består alle af vårbyg med efterafgrøder, hvorfor P-fræførslen er den samme i alle ti G-sædskifter

Sædskifte	kg P/ha
S1	26,9
S2	26,9
S3	21,1
S4	21,1
S5	24,2
S6	24,2
S7	26,6
S8	26,6
S9	25,3
S10	25,3
S11	21,4
S12	21,4
S13	26,0
S14	25,9
S15	25,8
S16	25,8

K1	24,7
K2	24,7
K3	25,0
K4	25,0
K5	25,3
K6	25,3
K7	25,6
K8	25,6
K9	25,9
K10	25,9
K11	25,4
K12	25,4
K13	15,2

G-sædskifter	25,4